

תוכן עניינים

3.....	תואר ראשון.....
4.....	קורסים שנתיים.....
6.....	אנתרופולוגיה של שארות ומשפחה.....
16.....	אנתרופולוגיה של התיירות.....
19.....	בין מבנה נפשי למבנה חברתי.....
29.....	דיאספורה רוסית בישראל ובעולם.....
36.....	דת כאן ועכשיו.....
40.....	החברה הישראלית.....
49.....	הסוציולוגיה הישראלית: בין הסכמות ומחלוקות, 1882-2018.....
50.....	יסודות הסוציולוגיה.....
57.....	מאבקי זהות בישראל.....
59.....	מבוא לאנתרופולוגיה.....
70.....	מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה.....
78.....	סוציולוגיה של פיקוח חברתי וענישה.....
82.....	מסטר א' – סתיו.....
84.....	אתניות בישראל : היבטים אנתרופולוגיים.....
89.....	בין פרט למבנה - חקר רשתות חברתיות.....
94.....	זהויות ואנשים "מעורבים" בתרבות לאומית.....
100.....	מבוא לשיטות מחקר.....
104.....	מסע מרוקאי- מסע אנתרופולוגי.....
108.....	מרקס, מרקסיזם וסוציולוגיה.....
110.....	סמים וחברה.....
115.....	סוציאליזם או מוות? אנתרופולוגיה של קובה.....
118.....	עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני.....
120.....	תאוריות סוציולוגיות מתקדמות.....
124.....	מסטר ב' – אביב.....
126.....	אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית.....
133.....	מבוא לניתוח חברתי של מדע וטכנולוגיה(STS).....
136.....	מבוא לריבוד ואי-שוויון.....
142.....	מבוא לתרבות ארגונית.....
146.....	מתאילנד לדיסנילנד: אנתרופולוגיה של תירות.....
153.....	ניתוח חברתי של סוגיות סביבתיות.....

155	סוציולוגיה פוליטית.....
157	סוציולוגיה של הסכסוך הישראלי פלסטיני
162	פמיניזם בישראל/פמיניזם ישראלי
169	צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה
173	שיטות מחקר כמותיות
176	תואר שני
177	קורסים שנתיים.....
179	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית
184	שיטות מחקר כמותיות למוסמכים: ניתוח נתונים
190	תיאוריות ארגוניות
210	סמסטר א' – סתיו.....
211	זכרון קולקטיבי בישראל ובפלסטין - תשע"ט
219	מדינה לאומיות ותפוצות
225	סוציולוגיה של זכויות אדם
229	שיטות מחקר אתנוגרפיות מתקדמות
237	רב תרבותיות ואסימילציה: היסטוריה, תיאוריה, ושיח
243	תאוריות חברתיות ותרבותיות א': קהילה, (דה)אבולוציה ושונות.....
250	סמסטר ב' – אביב
251	הסוציולוגיה פוגשת את הפילוסופיה: קאנט עד הברמאס
252	כלכלה פוליטית ביקורתית.....
256	סגנונות אתנוגרפיים

תואר ראשון

קורסים שנתיים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 5 }

אנתרופולוגיה של שארות ומשפחה

Anthropology of Kinship & Family

קורס שנתי 2018-19, תשע"ט, ימי ה' 10-12:00

Prof. Fran Markowitz

פרופ' פרן מרקוביץ

fran@bgu.ac.il

שעות קבלה: ימי ה' 13-14:00

משרד: בנין 72 חדר 377

Anthropology of Kinship and Family is an elective course that reviews and critiques classic and contemporary approaches to kinship, family structures and relatedness. At the course's end, students will have attained (a) a critical understanding of the role that kinship studies has played in the development of anthropological praxis; (b) the tools for plotting genealogies and family structures, and (c) an understanding of how ideas and terms of relatedness are cultural artifacts, not simply reflections of biology.

אנתרופולוגיה של שארות ומשפחה הוא קורס **בחירה** שמנתח גישות קלאסיות ועכשוויות . מטרת של הקורס הן (א) הבנה של relatedness לשארות, מבנות המשפחה, ו"קשריות" ביקורתית של תפקיד של לימודי שארות בהתפתחותה של אנתרופולוגיה, (ב) לתת לסטודנטים את הכלים ליצור גנאלוגיות ומבנות משפחה, ו(ג) הבנה של מושגים של שארות הם ארטיפקטים של תרבות ולא רק השתקפות שלביוולוגיה.

Course Requirements

Display interest and thought by reading the material for the days assigned, and engaging with the lecture.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 7 }

- 1) Participation in a focus group or conversation about families, a family event (yours or someone else's), or conduct an interview with an individual or couple about their family and their role(s) in it. Write a **3-5 page ethnographic description and theoretically informed analysis** of the event. This assignment is due the **first day of second semester** (30%).
- 2) Midterm Quiz—A set of 15-20 objective questions administered during the last class of first semester (20%)
- 3) Final Exam—A cumulative test of material covered over the entire academic year (50%).

דרישות הקורס:

- 1) השתתפות בקורס דרך קריאה ועניין.
- 2) השתתפות ברעיון או קבוצת מיקוד או באירוע משפחתי. יש לכתוב **חיבור של 3-5 עמודים שהוא תיאור אתנוגרפי וניתוח אנליטי של האירוע, השיחה או הרעיון ולגשת אותו בשיעור הראשון של סמסטר ב' (30%)**.
- 3) **בוחן בשיעור האחרון של סמסטר א' (20%)**.
- 4) **מבחן סופי קומולטיבי (50%)**.

Course Plan סמסטר א' תוכנית הקורס

First Semester

- 1 Family and Kinship—What does KINSHIP mean? Why study kinship and families? Why call them cultural universals? Course goals.
READ: #1 Linda Stone, 2000. "What is Kinship?" In Kinship and Gender: An Introduction, second edition. Boulder: Westview, pp. 5-7.

KINSHIP IN THE DEVELOPMENT OF ANTHROPOLOGY

- 2 Kinship and cultural evolution—lessons from Engels and Morgan
For your information—just look at the text to get an idea of Morgan's writing: #2 Lewis Henry Morgan. (1877 [1974]). "Sequence of Institutions Connected With Family." In Ancient Society. Gloucester, MA: Peter Smith, pp. 505-515.
- 3 Kinship and structural-functionalism: Kinship as the foundation of society
Descent theory, Unilineal Descent Groups (UDG) and more
READ: #3 Meyer Fortes, The Structure of Unilineal Descent Groups. Excerpt from "The Structure of Unilineal Descent Groups", American Anthropologist (1953) 55:17-41, and #4 Schusky, Unilineal Descent.
- 4 David Schneider's (1984) critique of the Doctrine of the Genealogical Unity of Mankind: Why was kinship a privileged domain in anthropological theory?

READ: #4 Schneider (1984), The Fundamental Assumption in the Study of Kinship: "Blood is Thicker Than Water" in Critique of the Study of Kinship.

- 5 Kinship as the logic of culture: Alliance Theory of Claude Levi-Strauss
Marriage as exchange; Exogamy and the incest taboo (גילוי עריות)

READ: #5 Claude Lévi-Strauss. 1949. The Principles of Kinship.

Excerpts from The Elementary Structures of Kinship.

- 6 Critiques: Bourdieu's Practical Kinship, and family as a "realized category"
How people manipulate, make, change, resist and reproduce culture and kinship: lived relations in the world

READ: #6 Ursula Read, 2012/13), "No Matter How The Child Is, She Is Hers": Practical Kinship in the Care of Mental Illness in Kintampo, Ghana.

- 7 KINSHIP TERMINOLOGIES: Who is (a) father? Who is (a) mother? What counts as uncle or aunt? What is the difference between Parallel and cross-cousins? What difference does it make, and to whom/which kinds of societies?

READ: #7 Kottak, Kinship Terminology

- 8 MATRILINY and matri- (and/or avuncu-) locality

READ: #8 Rynkiewich, Matrilineal Kinship: Coming Home to Bokelab

- 9 PATRILINY and patrilocality

READ: #9 Wolf, Uterine Families and the Women's Community

10 and 11 RELATEDNESS:

- a) In American kinship, according to David Schneider, "blood" is the metaphor for sex, love, and unconditional belonging.
READ: #10, selections from David Scheider's (1968/1980)
American Kinship: A Cultural Account.
- b) How and Why in Malaysia kinship is NOT by blood alone: Sharing substances, food, houses
READ: #11 Carsten (1995), The Substance of Kinship and the Heat of the Hearth: Feeding, Personhood, and Relatedness among Malays in Pulau Langkawi, American Ethnologist 22(2):223-241.

12 SUMMARY and in-class quiz/בוחן.

Second Semester

***** יש לגשת תרגיל על נישואין, אירוע משפחתי או ראיון על (מצב ב) משפחה*****

MARRIAGE

- 1 What is marriage? Why get married? Why be married? Why stay married?
Marriage ceremonies and prestations;
Exchange/Alliance theory revisited; Marriage as a rite of passage;
Marriage as a regulator of sexuality and sex roles
- 2 What is polyandry, and why is it so rare? How and why does it work in Tibet?
READ: #12 Goldstein, When Brothers Share a Wife
- 3 The joys and sorrows of polygyny
READ: #13 Kilbride, African Polygyny

#14 Abu-Lughod, Patrilineal Parallel-Cousin Marriage, pp. 167-174

- 4 Marriage for Love, Social Recognition and Self-Fulfillment;
Marriage as a "capstone experience" among young Americans,
post-Schneider

READ: #15 Cherlin (2004), The Deinstitutionalization of American
Marriage

- 5 THE (not-so) NEW KINSHIP STUDIES
Reconstituted Families and Kin by Choice, or why the Genealogical
Unity of Mankind may no longer be relevant
[TENTATIVELY Scheduled Guest Lecture]

READ: #16 Segalen (2001), The Shift in Kinship Studies in France, pp.
259-266 and #17 Weston (1991) Parenting, Families We Choose

- 6 KINSHIP, FAMILY, REPRODUCTION and the STATE
Examples from pre-1989 Romania and post-Mao China
Pronatalism and Nationalism vs. Family Limitation Programs and their
End

READ: #18 Kligman, Political Demography: The Banning of Abortion in
Ceausescu's Romania, and #19 Myers & Ryan, 2018, Burying 'One
Child' Limits, China Pushes Women to Have More Babies.

- 7 Transnational Adoptions—Why cross racial, ethnic, national boundaries?
What are the effects? READ: #20 Howell (2001), Self-Conscious Kinship: Some Contested Values in Norwegian Transnational Adoption
- 8 Kinship Configurations and New Reproductive Technologies, “Chasing the Blood Tie” READ: #21 Ragone (1999) Fathers, Mothers and Surrogates
- 9 Examples from Israel: Reproducing Jews and the “Natural Family”
READ: #22 Birenbaum-Carmeli (2008)
For additional background: see Susan Martha Kahn (2000)
Reproducing Jews: A Cultural Account of Assisted Conception in Israel.
- 10 Elders in the Family
Filipinas and the State of Israel
The road to se'udi: Incorporating foreign caregivers as kin but denying them belonging (compare with transnational adoptions)
READ: #23 Mazuz (2013)
- 11 ANIMALS IN THE FAMILY—How 'Good to Love' are our Pets, and how do we love them? What is the logic of multi-species families?
READ: #24 Shir-Vertesh (2012)
- 12 LOVE, REFUGE, AMBIVALENCE AND VIOLENCE AT THE HEART OF KINSHIP

To what does marriage entitle husbands and wives? What do patriarchy and status (in)compatibility have to do with it?

Dowry deaths, India; Male prerogatives, USA

READ: #25 Delaney (2001); LOOK OVER #26 Kaukinen (2004)

13 The Continuing Salience of Kinship and Family

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 14 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 15 }

אנתרופולוגיה של התיירות

סמינר לשנה ג' – 4 נק"ז - יום א' 16:00 – 18:00

פרופ' ג'קי פלדמן - jfeldman@bgu.ac.il

משרד – בנין 72 חדר 382. שעת קבלה: א' 16-17

הדרך קוראת לנו. עבור אנשים רבים, התיירות היא בריחה ממרוץ החיים המודרניים ומוקד לחיפוש משמעות ועצמי עמוק יותר. אך "תעשיית האירוח" התיירותי היא זירה בה מקומיים, זרים, ומתווכים מנהלים מסע ומתן על כוח, כסף, וזהות באמצעות עיצוב אתרים, מסלולים ונראטיבים. בקורס נעסוק במקורות התיירות, במוטיווציות למסע, בסוגי תיירות שונים, במפגש הבין-תרבותי ובהשפעות (ההרסניות או היצירתיות) של התיירות על המארחים ועל הסביבה.

מבנה הקורס: במהלך סמסטר א' נסקור את השאלות המרכזיות בתחום האנתרופולוגיה של התיירות בעזרת דוגמאות מרחבי העולם. הקורס מיועד גם לטפח כישורים מחקריים ומתודולוגיים לקראת כתיבת עבודת שדה מחקרית הכוללת בחירת אתר (או סוג פעילות תיירותית) בארץ וקיום תצפיות שם, ראיונות וניתוח חומרי רקע ופרסום. העבודות האלו ילוו אותנו במחצית השנייה של הסמסטר הראשון ובמהלך סמסטר ב'. המחקרים יוצגו בכיתה, יזכו לתגובה מזוג סטודנטים אחרים, ויתנהל דיון על כל עבודה.

במהלך הסמסטר הראשון, נקיים מספר תרגילים: תרגיל הדרכה ביבליוגרפית מודרך ותרגיל בניתוח ייצוגי מדיה של אתר או תופעת תיירות מסוימת. לקראת ראשית סמסטר ב', נקיים סיור (השתתפות חובה), חלקו בהדרכת התלמידים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 17 }

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשעורים ובמודל, עריכת תרגיל ביבליוגרפי ותרגיל ניתוח ייצוגי מדיה, השתתפות פעילה בסיור והגשת דו"ח סיור (15%).
בוחן בית בסוף סמסטר א' על המאמרים שנקראו ונלמדו בכיתה (15%).
הגשת תכנית מחקר ראשונית + הצגת העבודה בתהליך היווצרותה - בעל פה ובכתב (10%)
עבודה סמינריונית לפי הכללים הנהוגים באוניברסיטה (60%). הנחיות מדויקות ימסרו בהמשך.

נושאים:

מבוא: הצגת הקורס ומטרותיו
מהי אתנוגראפיה של תיירות?
תיירות ומודרניות
סוגי החוויה התיירותית
אותנטיות בתיירות
דמויות מדיה, תיירות וכוח
המבט התיירותי
תיירות פוליטית
מגדר מין ותיירות
תיירות התנדבותית
"קודם נקח את מנאלי, אחר כך את ברלין" – התייר הישראלי

ועוד...

בין מבנה נפשי למבנה חברתי

102-1-43

ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)

מטרות: הקורס יעסוק בקו התפר שבין מבנה נפשי למבנה חברתי, באופנים בהם המקצועות המטפלים, מחד, והמוסדות החברתיים, מאידך, מייצרים את התנאים להגדרתם של סוגים שונים של אנשים מצד זה או אחר של הגבול בין נורמלי לפתולוגי, וכיצד מהותו של גבול זה משתנה. דיון תיאורטי זה יודגם בעזרת ארבעה מקרי מבחן של תופעות הממוקמות בנקודות שונות על הציר שבין נורמלי לפתולוגי: שימוש בסמים, אוטיזם, תסמונת דחק פוסט-טראומטית, ומיניות לא-הטרסקסואלית. נתבונן באינטראקציה שבין ייצור ידע על תופעות אלו ובין המבנים החברתיים הקשורים אליהן, וכן כיצד משתנים הידע הפרופסיונאלי והתפיסות החברתיות לגבי תופעות אלו בתהליכים של הבניה הדדית.

הדיון יתרחב במהלך הקורס למקרים נוספים, שיעלו עם התקדמות התלמידים לקראת עבודה סמינריונית. הסטודנטים יבחרו מקרי מבחן נוספים המתאימים לבחינת בקשר בין מבנים חברתיים ובריאות הנפש, ויתנסו בעריכת מחקר לשלביו השונים החל מניסוח שאלת מחקר, דרך איתור ספרות רלוונטית וכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי, ניתוח וכתובת דו"ח מחקר כעבודה סמינריונית. לכן הסמינר יכלול למידה של מיומנויות אקדמיות בסיסיות הנחוצות למשימה.

מהלך: למשתתפים תפקיד מרכזי בהצלחת השיעור. לקראת רוב הפגישות על כל המשתתפים לשלוח תגובות לחומר הקריאה (עמוד אחד ברווח כפול לכל היותר, אפשר ורצוי הרבה פחות). בכל שבוע ימונה "מנהל דיון" שרשאי לשלוח דו"ח קריאה מפורט יותר (עד שני עמודים ברווח כפול), הכולל גם שאלות לדיון. את דוחות הקריאה הרגילים יש לשלוח לכל המאוחר ביום שני בשמונה בבוקר. את הדו"ח המפורט יש לשלוח לכל המאוחר ביום ראשון בחצות.

מצופה מהתלמידים להשתתף באופן פעיל בדיונים בכיתה, לא לחסוך בביקורת, ולהעבירה בצורה חברית ומכבדת.

דרישות הקורס: הגשת לפחות 10 דוחות קריאה שוטפים בציון עובר (כשני שליש מהשיעורים אליהם יש קריאה, כחצי מהשבועות)

ציון עובר בכל מטלות המיומנות האקדמית (2-4 מטלות קטנות)

הרכב הציון: 10% הצגה בכיתה (ניהול דיון אחד או שניים).

10% עבודת אמצע – הצעת מחקר.

10% הצגת המחקר האישי בכיתה

15% השתתפות פעילה וחידוני קריאה

55% עבודה מסכמת.

תוכנית הקורס (ייתכנו שינויים):

16.10 היכרות, נהלים, פתיחה, הדרכת ספרייה?

קריאת חובה: שויד, אורי. 2015. "מחלות מומצאות ותרופות אמיתיות". *אודיסיאה* -27:50-51.

23.10 הצהרת כוונות: מעבר לקרבות דיסציפלינריים.

קריאת חובה:

אילוז, אווה. כך הפסיכולוגיה יכולה להרוס מחאה חברתית. *מוסף הארץ*, 15.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1731183>

לוי, איתמר, ענת פלגי-הקר וערן רולניק. אי הבנה, רדוקציה פשטנית ובורות כקידום לחפור בו. *מוסף הארץ*, 23.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1736679>

אילוז, אווה. הסוציולוגיה נגד הפסיכולוגיה: סיבוב שני. *מוסף הארץ*, 6.7.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1748968>

קריאת רשות: קשוע, סייד. החיים ע"פ אווה אילוז. *מוסף הארץ*, 31.8.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/sayed/1.1812885>

6.11 סמים והתמכרות I: מה ולמה

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use.

Chapter 5.

רשות: פרק 3.

Lloyd Michael. 2005. "A Gambler Called Steel Balls". Addiction Research and Theory 13(6):555-562

צפיית רשות מומלצת ביותר: the scientist . זמין במלואו ב-youtube

תרגיל אוריינות אקדמי 1 – חיפוש מקור, הגשה עד השיעור הבא במודל.

13.11 סמים והתמכרות II: היסטוריה חברתית של השימוש והמלחמה בסמים

חובה: חגי רם. 2014. ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל.

רשות: Faupel & Horowitz פרקים 2,6

צפיית רשות מומלצת: "The House I live in"

20.11 סמים והתמכרות ון: מהי התמכרות, מה ניתן לעשות?

חובה:

Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-control: Reflections on the missing core in addiction science. International Journal of Drug Policy 24(3):173-181

רשות: Faupel and Horowitz פרקים 12,13,14,15

Johann Hari. 2015. Chasing the Scream. Bloomsbury publishing.

27.11 נורמלי ופתולוגי

קריאת חובה:

Allen, Frances. 2013. Saving Normal: An Insider's Revolt Against Out of Control Psychiatric Diagnosis, DSM-V, Big Pharma, and the Medicalization of Ordinary Life. Chapter 1. Pages 3:33

רשות:

דורקהיים, אמיל. (2006). הכללים של המתודה הסוציולוגית. פרק 3, כללים להבחנה בין הנורמלי לפתולוגי 93-114.

חובה להתחיל (ולסיים תוך שלושה שבועות) את הלומדה לאוריינות מידע:

http://www.smkb.ac.il/aha/information%20literacy_2007/open.htm#

4.12 רקע הסטורי -

פוקו, מישל. 1972. הולדת בית המשוגעים. עמודים 180-206 בתוך פוקו, מישל. *תולדות השיגעון בעידן התבונה*. כתר.

קריאת רשות:

פורטר, רוי. 2009. תולדות הרפואה: מהיפוקרטס ועד ימינו. פרק 8: מחלות נפש. עמודים 275-300. וגם פרקים 2-3, עמודים 55-123.

11.12 תיאוריה 1: מערכת העיסוקים.

קריאת חובה:

Abbot, Andrew. 1988. The Construction of the Personal Problems Jurisdiction. Chapter 10 (pp 280-314) in: Abbot, A. The System of Professions. U. of Chicago Press.

קריאת רשות: ההקדמה, ובמיוחד עמודים 1-9 ו-20-32, פרקים 1 ו-2 (33-59) ופרק 11 (315-326) מאותו ספר.

18.12 תיאוריה 2: מדיקליזציה

Conrad, Peter. 1992. Medicalization and Social Control. Annual Review of Sociology. 18:209-232

(חובה לקרוא עד עמוד 214)

Conrad, Peter. 2005. The Shifting Engines of Medicalization. Journal of Health and Social Behavior. 46(1):3-14

רשות:

Ballard, Karen and Mary Ann Elston. 2005. Medicalization: A Multi Dimensional Concept. Social Theory and Health 3(3):228-241

25.12 תיאוריה 3: שיום דינמי – ממציאים אנשים

קריאת חובה:

Hacking, Ian. 2006. Kinds of People: Moving Targets. Proceedings of the British Academy. 151:285-318.

קריאת רשות: גרסאות אחרות של אותו טיעון –

Hacking, Ian. 2006. Making Up People. London Review of Books 28(16)
<http://www.wild.org/Victims%20of%20Crime/Downloads/Research/Disability%20Theory/Hacking%20n.d.pdf>

Hacking, Ian. 1999. The Social Construction of What? Harvard University Press

מקרים שלא נגיע אליהם:

Hacking, Ian. 1995. Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Sciences of Memory. Princeton University Press.

Waidzun, Tom. 2012. Young, Gay and Suicidal: Dynamic nominalism and the Process of Defining a social problem with statistics. Science Technology

and Human Values. 37(2):199-225.

<http://sth.sagepub.com/content/37/2/199.full.pdf+html>

מטלת אוריינות 2: הגשה של הצעה לשאלת מחקר (לכל היותר 150 מלים)

1.1 מקרה שני: אוטיזם

חובה:

Eyal, Gil (2013). For a Sociology of Expertise: The Social Origins of the Autism Epidemic. American Journal of Sociology. 118(4):863-907.

<http://www.jstor.org/discover/10.1086/668448?uid=3739256&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21104393026891>

קריאת רשות:

Gil Eyal et. al. 2010. The Autism Matrix. Polity Press.

8.1 פגישות אישיות

חופשת סמסטר – חובת הגשה של (מטלת אוריינות 3) הצעת עבודה בסוף חופשת הסמסטר (3 עמודים).

26.2 טראומה 1 – מנוסטלגיה ל PTSD

עירית קינן. 2012. כאילו היא פצע נסתר: טראומת מלחמה בחברה הישראלית. פרקים 1-2 עמודים 35-50.

קריאת רשות:

Scot, Wilbur J. 1990. PTSD in DSM III: A case study in the politics of diagnosis and disease. Social Problems 37(3):294-310.

Brunner, Jose. 2002. Identifications, Suspensions, and the History of Traumatic Disorders. *Harvard Review of Psychiatry* 10:179-84.

קריאת רשות רשות: שאר הספר של הרמן

5.3 טראומה 2 – התרחבות ההגדרה

ג'ודית לואיס הרמן. טראומה והחלמה. פרק 1, עמודים 19-34, 43-49
אפי זיו. 2012. טראומה עיקשת. *מפתח* 5:55-73.
לשבוע הבא: מטלת אוריינות 3: סיכום מתודי של מאמר (ממאמרי הרשות לשיעור הבא).

רשות

Young, Allan. 2004. When Traumatic Memory was a Problem: On the historical antecedents of PTSD. Pp127-142 In Rosen, Gerald M. *PostTraumatic Stress Disorders: Issues and Controversies*. Wiley.
לקריאה נוספת:

Young, Allan. 1995. *The Harmony of Illusions*. Princeton University Press
לצפייה משעשעת: (2011) *Hysteria*

12.3 טראומה 3 – אפידמיולוגיה מקומית

חובה

גליה פלוטקין. 2013. התנתקות כטראומה אידיאולוגית: הבניית נאראטיב ההתנתקות במפגש בין האתוס הדתי לבין האתוס הפרופסיונאלי הטיפולי. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

ו/או

קרן פרידמן פלג. 2013. שיח הטראומה בין מדינה, שוק וחברה אזרחית: סיפור הקמתה של 'הקואליציה הישראלית לטראומה'. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

רשות:

עיסאם נסאר. 2013. טראומת אל-נכבה. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

ז'וזה ברונר. 2013. יחסם של אנשי בריאות הנפש לניצולי השואה בעשורים הראשונים של מדינת ישראל: הצעה לחשיבה מחדש. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

שרה ווילן. 2013. 'לעולם לא עוד'? מבקשי מקלט אפריקנים, מתווכי טראומה ישראלים, וההפוליטיקה של הקצאת החמלה. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן. אורלי אלמי. 2013. בתים בחזית: השלכות אישיות וחברתיות של הריסת בתים בכפרים הלא מוכרים בנגב. בתוך: דוידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

סולומון, זהבה, אביטל לאופר ותמר לביא. 2005. בצל האינתיפדה: חשיפה ותגובות פוסט-טראומטיות של מתבגרים בישראל. פרק 3 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בריאות הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי*. רמות.

זומר, אלי, קרן אור-חן ומאיה פלד-אברם. 2005. כשעמי נלחם במדינת: חשיפה לטרור, מצוקה והתמודדות בקרב ערביי מדינת ישראל. פרק 4 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בריאות הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי*. רמות.

19.3 פגישות אישיות

26.3 "גילוי" המגוון המיני.

קריאת חובה:

פוקו, מישל. (1976) תולדות המיניות. כרך ראשון: הרצון לדעת. פרק II:2 משתלה של סטיות וגם פרק III מדע המין. עמודים 29-53. הקיבוץ המאוחד.
מקינטוש, מרי. (1968) התפקיד ההומוסקסואלי. פרק 1 בתוך קדר, יאיר, עמליה זיו ואורן קנר (עורכים). 2003. מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. הקיבוץ המאוחד. (גישה לספר אלקטרוני דרך קטלוג הספרייה).

2.4 מיניות ב DSM

קריאת חובה:

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל (2011): נייר עמדה בנושא טיפולי המרה. (בה"י לרן).
Dreschner, Jack. 2010. Queer Diagnostics: Parallels and Contrasts in the History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical Manual. Archives of Sexual Behavior. 39(2):427-460

9.4 מיניות וזהות

Epstein, Steven. 1991. Sexuality and Identity: The Contributions of Object Relations Theory to a Constructionist Sociology. Theory and Society. 20:825-873.

לאחר חופשת הפסח – הגשת תרגיל אוריינות 4 – סקירת ספרות.
30.4 ואילך – ע"פ הצורך פגישות אישיות, מפגש(י) אוריינות, והצגת העבודות בכיתה (7 מפגשים).

בהצלחה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 28 }

דיאספורה רוסית בישראל ובעולם

2018-2019

יום ב' 16:15-17:45

מספר הקורס: 102.1.0649

מרצה: דר' יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

תיאור הקורס ומטרותיו הלימודיות:

הקורס יעסוק בקבוצות שונות של מהגרים מהמרחב הפוסט-סובייטי, כולל אלה שמהוות חלק בלתי נפרד מהחברה הישראלית. נעקוב אחר מפגש של קבוצות אלה עם המדינות המארחות, אחר מסלולי ההתמקמות שלהן במפה האתנית והמקצועית של הסביבה החדשה שלהם. נבחן את ארגז הכלים התרבותי המיובא של המהגרים הרוסים, את מקורותיו ואת תהליכי ההשתנות שהוא עובר במפגש עם התרבויות השונות, וגם עם התרבות הישראלית ונסביר אותם לאור הטרנספורמציה הפוסט-סובייטית. נעסוק בדורות שונים של המהגרים הפועלים בתחומי היצירה החברתית והתרבותית. בהקשר הישראלי נתעמק ב"רנסנס הרוסי" שמקדם דור וחצי להגירה זאת ונלמד על הייחודיות המקומית שלו. ברמה הסוציולוגית-אנתרופולוגית תיאורטית הקורס יעסוק בשאלה כיצד רפרטואר תרבותי המעוצב מחדש בהקשרים לאומיים, אידיאולוגיים כלכליים שונים, ובהקשר של הגירה ודיאספורה (תפוצה).

במהלך הקורס, הסטודנטים יערכו עבודת מחקר עצמאית. במהלך הסמינר הסטודנטים יבחרו נושא למחקר בשדות של הדיאספורה הפוסט-סובייטית בישראל או בעולם ויתנסו בעריכת מחקר לשלביו השונים החל מכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי ואיתור

ספרות רלוונטית, ניתוח וכתובת ממצאי המחקר (המחקר בחו"ל ייערך בהתאם למידת המיומנויות של הסטודנטית דרך המחקר ברשת, ראיונות מקוונים, ניתוח טקסטים וכו', המחקר בישראל פתוח לכול סוגי המחקר). לכן הסמינר יכלול למידה של מיומנויות אקדמיות בסיסיות הנחוצות למשימת המחקר. מילות מפתח: מהגרים דוברי רוסית, דיאספורה פוסט-סובייטית, תרבות וזהות בהגירה, מפגש בין תרבותי, תרגום תרבותי דרישות מוקדמות: שליטה בשיטות מחקר איכותניות; ידיעת השפה הרוסית מומלצת אך אינה חובה

מהלך הקורס לאורך השנה:

סמסטר א': החלק הראשון של הקורס יוקדש ללמידת ההקשר של ההגירה מברא"מ והתמקמותה בישראל ובעולם, הכרות עם תחומי המחקר וספרות אקדמית הרלוונטיים להבנה של תופעה זאת ואיתור שדות אפשריים למחקר. במהלך הסמסטר יושם דגש על למידת ההקשר ההיסטורי של הקבוצות, על קריאה של ספרות אקדמית קיימת והבנת הנקרא, על רכישת מיומנויות אקדמיות וייעוץ בבחירת נושא למחקר. לאחר מספר שיעורים פרונטליים, רוב העבודה בסמסטר זה תתבצע בצורה של יעוץ פרטני והוראה מקוונת. אולם שעת השיעור משרויינת לעבודה עצמאית או קבוצתית. סמסטר ב': לקראת תחילת הסמסטר הסטודנטים יגישו הצעות מחקר שלהם, יקבלו הערות מפורטות ורוב הסמסטר יוקדש לדיונים מובנים בעבודות "המחקר בהכנה" בכיתה, קריאה ודיון ממוקדים בנושאים הקשורים ישירות לפרוייקטים מחקרניים הנעשים בכיתה. בסמסטר זה השיעורים יתקיימו בכיתה והנוכחות בהם הינה חובה.

חובות והרכב הציון בקורס:

התנאים המרכזיים של סמינר מוצלח: דיון בחומרי הקריאה, מחקר אמפירי וכתובה. מכאן החובות של הסטודנטים בקורס יהיו:

נוכחות (חובה) בכול השיעורים בכיתה והשתתפות בדיונים מקוונים עליהם יש לקבל ציון עובר

שני תרגילים על מיומנויות אקדמיות בסיסיות (חיפוש ספרות, רישום ביבליוגרפי וכדומה) עליהם יש לקבל ציון עובר

שני תרגילים\בחנים על חומר הקריאה – 20 אחוז
הגשת הצעה למחקר סוציולוגי-אנתרופולוגי אמפירי בין הסמסטרים והצגה של הפרוייקט המחקרי בכיתה במהלך סמסטר ב' – 30 אחוז
עבודה סמינריונית המבוססת על מחקר אמפירי – 50 אחוז

הנחיות לכתיבת ההצעה, העבודה הסופית והכנת הפרזנטציות בכיתה וכו' יועברו במהלך הקורס ויהיו נגישים באתר הקורס;
עבודה מחקרית תהיה פרטנית או זוגית בהתאם לאופי והיקפו של השדה הנבחר ולא מספר תלמידים בקורס;

סוגיות לקריאה, דיון ומחקר:

הקשר היסטורי של "יציאת מצרים" פוסט-סובייטית: מניעים אישיים וגורמים מדיניים מפה סוציולוגית של מסלולי ההגירה: פליטים, מהגרים, שבים הביתה למולדת היסטורית ועוד'

ברית מוחות, קרימינלים וכספים – התמקמות מקצועות של מהגרים רוסים חיי היומיום בהגירה (בית, אופנה)
חינוך רוסי פורמלי ומשפחתי
שפה ודו-לשוניות

מבנה משפחה רוסית, ותפקידי משפחה, ילדות והורות בהגירה
דיאספורה רוסית ברשת

מהי זיקה לרוסיה? זהות לאומית ואזרחית, עמדות פוליטיות
דתיות חדשה בהגירה

אוריינטליזם, גזענות, אלימות – ייבוא אישי

צורות מחאה באומנות ובכלל
הגירה רומנטית – נשים רוסיות של אירופאים
אינטליגנציה, השכלה, ספרות – האם עדיין?
דיאספורה של רגשות, רוסיות כמקור העצמה

רשימת קריאה ראשונית מומלצת

לרנר, יוליה ורבקה פלדחי. 2012. *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה*. מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. (אסופת מאמרים, מבוא תיאורטי).
לומסקי פדר עדנה ותמר רפפורט. 2012. *ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מברית המועצות לשעבר*. ירושלים: מאגנס.
גלילי לילי ורומן ברונפמן. *המיליון ששינה את המזרח התיכון: העלייה הסובייטית לישראל*. הוצאת מטר.
גומל, אילנה. 2006. *אתם ואנחנו: להיות רוסים בישראל*. כנרת זמורה-ביתן.
שומסקי, דימיטרי, 2001. "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19 (סתיו): 17--40. + לרנר, יוליה, 2001. "ריבוי והיברידיות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19: 41--44.

Claudia Sadowski-Smith. 2018. *The New Immigrant Whiteness: Race, Neoliberalism, and Post-Soviet Migration to the United States*. NYU Press.
Roberman, Sveta. 2016. *Sweet Burdens: Welfare and Communitarity among Russian Jews in Germany*. SUNY Press.
Rainer Munz, Rainer Ohliger (eds). 2003. *Diasporas and Ethnic Migrants: Germany, Israel and Russia in Comparative Perspective*. Routledge.
Milana V. Nikolko, David Carment (eds). 2017. *Post-Soviet Migration and Diasporas: From Global Perspectives to Everyday Practices*. Springer
Assmuth, L., Hakkarainen, M., Lulle, A., Siim, P.M. (Eds.) 2018. *Translocal Childhoods and Family Mobility in East and North Europe*. Palgrave.
Gitelman Zvi, editor. 2016. *The Russian-speaking Jewish Diaspora*: Rutgers University Press.
Remennick, Larissa, 2007. *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration and Conflict*. New Jersey: Transaction Publishers.

Lerner, J. 2011. "Russians" in Israel as a post-Soviet Subjects: Implementing civilizational repertoire". *Israel Affairs* 17(1):21-37.

Ben-Rafael, E., M. Lyubansky, O. Glockner, P. Harris, and J. Schoeps, 2006. *Building a Diaspora: Russian Jews in Israel, Germany and the USA*. Leiden: Brill.

Elias, Nelly, 2008. *Coming Home: Media and Returning Diaspora in Israel and Germany*. New York: SUNY Press .

Fialkova Larisa and Maria N. Elenevskaya. 2007. *Ex-Soviets in Israel: From personal Narratives to a group Portrait*. Detroit: Wayne state University Press .

Fialkova Larisa and Maria N. Elenevskaya. 2013. *In Search of the Self: Reconciling the Past and the Present in Immigrants' Experience*. Tartu: ELM Scholarly Press.

Epstein, A. 2002. Violating the Mores, Seizing the Guards: The Riot of the 'Youth of Perestroika' in an Israeli Military Jail. *Terrorism and Political Violence* 14(2): 123- 138.

Philippov, Michael, 2008. "1990s Immigrants from the FSU in Israeli Elections 2006: The Fulfillment of the Political Dreams of Post-Soviet Man?", in Asher Arian and Michal Shamir (eds.), *The Elections in Israel 2006*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

Remennick, Larissa and Anna Prashizky. 2012. Russian Israelis and Religion: What Has Changed after Twenty Years in Israel? *Israel Studies Review* 27(1):55-77.

Larissa Remennick. 2007. "Being a woman is different here": Changing perceptions of femininity and gender relations among former Soviet women living in Greater Boston". *Women's Studies International Forum* 30: 326–341.

Julia Bernstein, 2006. "Sometimes I feel that this is the Russia we had always dreamed of...": Transnationalism and capitalism: Migrants from the former Soviet Union and their experiences in Germany".

Gershenson, Olga(2011) "Is Israel part of Russia?' Immigrants on Russian and Israeli screens', Israel Affairs, 17: 1, 164 -176.

Iris Levin (2014) Intersectionality in the Migrant House: Homes of Migrants from the Former Soviet Union in Metropolitan Tel Aviv, Israel, Journal of Intercultural Studies, 35:4, 421-441.

Anna Pechurina, 2011. Russian Dolls, Icons and Pushkin: Practicing Cultural Identity Through Material Possessions in Immigration. Laboratorium 3: 97-117.

Remennick, Larissa. 2013. Transnational lifestyles among Russian Israelis: a follow-up study. Global Networks13, 4: 478–497.

דת כאן ועכשיו

תוכנית מצטיינים 2018-19, שנה ב'
יום ראשון, 12 – 14. בנין 72 חדר 358.
פרופ' ג'קי פלדמן jfeldman@bgu.ac.il
משרד: בנין 72, חדר 382. טלפון: 72083

תאור הקורס

בניגוד לתחזיתם של הוגים רבים במאה ה-20, היום הדת הפכה לאחת הכוחות המשפיעים ביותר על חברה ותרבות בישראל ובעולם. מה גרם להתחדשות דתית זאת? האם הדתיות של היום שונה מזו של העבר ובמה? מה מחפשים אנשים בדת היום ומה מאפיין אנשים אלה? איך הדת משתלבת עם תנועות פוליטיות ואתניות בארץ ובעולם? בקורס נעסוק בשאלות אלה באמצעות ביקורים באירועים ואתרים דתיים, שיחות עם אנשי דת מקבוצות שונות וקריאה בספרות עדכנית על דת בתרבות, על דתות קלאסיות (איסלאם, נצרות, יהדות) ועל דתיות ורוחניות חדשה.

הקורס ישלב למידה של תיאוריות של דת ותרבות, צפייה בקטעי סרטים על תופעות דת עכשוויות, סיורים (3-4 במהלך השנה) לאתרי/טקסי דת שונים, ומרצים אורחים. חלק חשוב של העבודה המשותפת בקורס תהיה עבודה אתנוגרפית בזוגות העוסקת בתופעה דתית עכשווית בארץ. נשוחח על העבודה בכמה מועדים במהלך השנה נכדי לפתור בעיות שעולות מהשטח ולאתגר את העבודות. בסוף השנה, העבודות יוצגו לקהל יותר רחב (סטודנטים, מרצים מקורסים אחרים) באמצעות תערוכה, סרטון או סדרת הרצאות קצרות.

חובות הקורס:

נוכחות חובה בכול השיעורים, סיורים (יכול לכלול כתיבת דו"ח סיור) והרצאות אורח. הגשה של הצעת פרוייקט מחקר בזוגות בתחנות שונות במלך סמסטר א. דיווח שוטף של התקדמות בפרוייקט המחקר הזוגי. הצגת מאמר קריאה או בכיתה (לחוד או בזוגות, בהתאם למספר המשתתפים) הגשת עבודות סיום בכתב של קבוצות המחקר והצגתה ברבים (בתערוכה, הרצאה או סרט),

הרכב הציון:

השתתפות שוטפת – 15 אחוז (קריאה שוטפת והשתתפות בדיון כיתתי ומקוון)
הצגת מאמר בכיתה + דו"חות סיור – 15 אחוז
הצעת פרוייקט קבוצתי והצגתו – 10 אחוז
עבודת סיום (הצגה + סיכום בכתב) – 60 אחוז

מהלך הקורס

הקורס יפתח בקריאה ודיון במצב הדת העכשווי בישראל וימשיך בלמידה של גישות, סוגיות מושגים מרכזיים בחקר הדת במדעי החברה, ובאנתרופולוגיה וסוציולוגיה במיוחד. בחלק הראשון של סמסטר א' הכיתה תתחלק לקבוצות עבודה של 2 אנשים, לכול קבוצה יהיה מוקד מחקר שונה. במהלך הסמסטר הראשון הקבוצה תגבש פרוייקט לעבודה משותפת. במהלך הסמסטר השני הקבוצה תציג את פרוייקט שלה ואת הממצאים האמפיריים הראשוניים שנאספו. המחקר יכול לערב כול שיטות המחקר האיכותני הרלוונטיות אך בכול קבוצה יהיה רכיב אתנוגראפי של תצפית משתתפת. התכנים של השיעורים בסמסטר ב' ורשימת פרטי הקריאה יעוצבו בהתאם למוקדי המחקר של קבוצות של התלמידים. ייתכנו שינויים במאמרים ובנושאים במהלך השנה, גם בהתאם לעבודות שלכם.

סמסטר ראשון:

בדיון על דת אנחנו מציעים לצאת דווקא מהמוכר והקרוב ולדון במופעים ומאפיינים של הדתיות היהודית בישראל. בשיעורים אלה ננסה לזהות את הסוגיות המרכזיות שמזמנת דתיות יהודית עכשווית בישראל. בנוסף, ננסה להבין מה מהתופעות האלה הוא מקומי לאומי ישראלי ומה גלובאלי ומאפיין את מצבה של הדת בעולם היום.

נושא ראשון: מבוא

כשאנו מדברים על "דת" למה אנו מתכוונים?
מה ניתן ללמוד על דת כאן ועכשיו באמצעות סיפור של חוזר בתשובה (צבי יחזקאלי)?

<https://www.youtube.com/watch?v=LBXLCjcMb3U>

(אמנון יצחק <https://www.youtube.com/watch?v=dJhAYjooGzo>)
אורי זוהר על הנס https://www.youtube.com/watch?v=8d_tS57L6To (0:00-6:00)?
איך הדת מהווה חלק מזהות יהודית-ישראלית: סיפור אישי.
סילבוס ומבנה הקורס, מטלות

קריאה: יהודה גודמן, "החזרה בתשובה וזהויות דתיות חדשות בישראל בתחילת שנת
האלפיים", מתוך הקובץ - לא להאמין: מבט אחר על דתיות וחילוניות" בעריכת אביעד
קליינברג. 2004. הוצאת כתר. בעיקר עמ' 104 - 160.

קריאה: מאמר של יהודה גודמן ושלמה פיישר (עמ' 346-390) להבנתן של חילוניות ודתיות
בישראל: תיזת החילון וחלופות מושגיות, מתוך הקובץ בעריכת יוסי יונה ויהודה גודמן –
מערכות הזהויות: דיון ביקורתי בדתיות ובחילוניות בישראל. 2014. מכון ון ליר בירושלים
והקיבוץ המאוחד.

[קריאת רשות: מבוא לקובץ מאת יונה וגודמן "דתיות וחילוניות בישראל – אפשרויות מבט
אחרות"]

מה המשמעות של דת כאן ועכשיו? חוויה, סמכות, קהילה?
נעמוד על האופן בו המאפיינים של העולם העכשווי (מודרני, פוסט-מודרני, טכנולוגי, צרכני
ועוד) מתכתבים עם הדת והדתיות – חופפים? סותרים? משלימים? ונמפה את הסוגיות של
דתיות עכשווית יעסיקו אותנו במהלך השנה.

נושא שני: החוויה הדתית

החיפוש הדתי והמרת דת כתופעה עולמית עכשווית:
שאלות לצפייה: מה מושך בני אדם לדת ולא כיצד המשיכה הדתית מוצגת? איזו משמעות
מעניקה הדת לחייו של הדובר?

אופרה וינפרי – התמסרות לישוע (והתנגדות נוצרית אליה)
<https://www.youtube.com/watch?v=CjYRLX4ukO4>

"הייעוד - פרופסור" - של מדען סובייטי אורתודוקסי

המרה לאיסלאם בגרמניה

<https://www.youtube.com/watch?v=dgEr-GZmfQ>

https://www.youtube.com/watch?v=nD_Lk3jwYo8

הצגת רשימה של אפשרויות לעבודה קבוצתית שתלווה את עבודת הסטודנטים בקורס
נושא שלישי: סוגיות בסיסיות באפיסטמולוגיה ומתודולוגיה של חקר הדת
איך חוקרים דת? מהן המעלות והבעיות הייחודיות של הגישה האנתרופולוגית לדת? חשיבה
על נושאים למחקר.
נושא רביעי: מהן הבעיות העיקריות המעסיקות את האיסלאם ואת הנצרות בעולם היום? ומה
מעסיק אותם בארץ?
בעזרת סיורים ומפגשים עם אנשי דת מוסלמים ונוצרים.
שבת אחים גם יחד או עשו שונא יעקב? יחסים היסטוריים בין הדתות המונותאיסטיות דרך
לימוד כתבי קודש.
ובהקשר היהודי-ישראלי - מהו האתגר של הציונות והמדינה עבור היהדות? עבור מוסלמים
ונוצרים החיים כאן?

נושא חמישי: עצמי תרפויטי ועצמי דתי – דת בעידן הפסיכולוגי
דת ופסיכולוגיה פונים ל"נפש" האדם אך בשפות שונות. האם היום שתיהן הן מדברות אל
העצמי הפנימי האותנטי? איך הדת עונה לצרכים פסיכולוגיים של העצמי? איך היא מעצבת
את העצמי? איך זה בא לידי ביטוי בישראל היום? בעולם המערבי? האם הדת היא מזור
לחלשים? האם היא מעניקה לו מנה של בטחון תמורת מנה של חופש? האם היא מונעת
ממנו להתמודד עם פחדים קמאיים או עוזרת לו להתגבר עליהם? האם הפחדים העכשוויים
הם שונים מאשר בעבר ואיך דתות מתמודדות עם צרכים עכשוויים פסיכולוגיים?
נושא שישי: דת, מגדר, בעידן (הפוסט-)הפמיניזם
האם דתות מכניסות נשים למצב נחות? איך נשים דתיות משלבות בין מצבם כנשים לבין
אמונתן ושייכותן לקהילה דתית?

החברה הישראלית

(מהדורה זמנית)

פרופ' דניאל ממן

מספר קורס: 102-1-0019-1 (סמסטר א'); 102-1-0029-1 (סמסטר ב')

צוות הקורס:

פרופ' דניאל ממן

גב' סהר רימר

גב יעל כהן

זמני השיעור והתרגילים

השיעור מתקיים ביום ד', 10:15-11:45

סמסטר א':

תרגילים:

יום א': 16-18 – גב' סהר רימר

יום א': 18-20 – גב' סהר רימר

יום ד': 14-16 – גב' יעל כהן

יום ד': 16-18 – גב' יעל כהן

שעות קבלה:

פרופ' דניאל ממן, יום ג 9-10, חדר 370 טלפון 08-6478244,

דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

מר קוין פרידמן: kevin@post.bgu.ac.il

גב' סהר רימר: saharr@post.bgu.ac.il

תאור השיעור ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופיניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לימינו. המטרה של השיעור להקנות ידע, כלים לניתוח וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון המשכיות ושינוי; יחסי מדינה-חברה; הגירה-עלייה-קליטה; סכסוך, מלחמה וצבא; כלכלה חברה ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

מתכונת השיעור והתרגילים:

השיעור

השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות וקבוצות תרגיל. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. השיעורים השונים יאורגנו סביב ראשי פרקים אשר נמצאים באתר הקורס. ניתן להגיע לאתר הקורס באמצעות מערכת Moodle. כל תלמידי הקורס רשומים באתר וניתן להגיע אליו דרך הכתובת:

<http://moodle2.bgu.ac.il/?lang=en>

הכניסה באמצעות שם משתמש והסיסמא האישית שלכם.
רצוי להביא לכל שיעור את ראשי הפרקים של השיעור.

נוכחות חובה בקורס – אנו נעביר דף נוכחות בכל שיעור.

התרגילים

מטרת התרגילים היא יצירת מסגרת לדיון במאמרים וחיבור המאמרים עם ההרצאות הפרונטליות. במהלך התרגולים נעסוק גם בהכנה לבחינות הבית, בחינות כיתה והבחינה המסכמת

* הסטודנטים מתבקשים להגיע לקבוצה לה נרשמו ולא להחליף קבוצות.

חובות השיעור

הקורס יעשה שימוש במספר שיטות הערכה: בוחן, בחני בית, בחני כיתה ובחינה מסכמת.

בוחן ידע היסטורי -- ***** בוחן הידע ההיסטורי מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת לבוחן בתאריך שנקבע. מי שלא יבחן לא יוכל לסיים את הקורס.

המטרה של הבוחן להביא לידי כך שכל הסטודנטים יישלטו בתהליכים היסטוריים ומושגים מרכזיים בחברה הישראלית החל מהתקופה הטרומ מדינתית ועד ימינו. רובכם למדתם במסגרת ביה"ס התיכון וגם קודם לכן חלקים נרחבים מההיסטוריה של החברה הישראלית ועל-כן, חלק לא מבוטל מהמושגים והתהליכים מוכרים לכם.

ערכנו מקראה של חומר הקריאה לבוחן וניתן לרכוש את המקראה:

בקופימדיה – בבית הסטודנט

החומרים נמצאים גם **במודול**.

בחני בית ובחני כיתה

במהלך הקורס נקיים 6 בחני בית ובחני כיתה: 4 בחני בית ו-2 בחני כיתה. משקל המטלות הוא 35% מהציון הסופי.

חובה לגשת לכל בחני הכיתה. מי שלא יבחן בבחני כיתה לא יוכל לסיים את הקורס.

חובה לגשת ל-3 בחני בית.

(למען הסר ספק – חובה לגשת ל-5 בחני בית/כיתה).

בשיקול הסופי ניקח את 5 הציונים הטובים ביותר:

2 ציונים של בחני הכיתה. כל אחד מהם הוא 10% מהציון הסופי (סך הכל 20% מהציון הסופי).

3 הציונים הטובים ביותר מ-4 בחני הבית. כל אחד מהם 5% מהציון הסופי (סך הכל 15% מהציון הסופי).

בחני הבית ובחני הכיתה נועדו לבחון שליטה במאמרים ויישום של חומרי הקריאה לניתוח של סוגיות שונות בחברה הישראלית. חילקנו את רשימת הקריאה ל-6 מקבצים (כל מקבץ 2 עד 5 מאמרים). אנו נפרסם מבעוד מועד את תכנית העבודה ומועד הבוחן ההיסטורי, בחני הבית והכיתה.

בחני הבית – על-פי נוהל הבחינות משך הבחינה הוא **עד 4 ימים (96 שעות)**. השאלות יפורסמו באמצעות המודול ויש להגיש את הבחינה באמצעות המודול.
בחני כיתה – הבחינות יתקיימו במהלך השיעור.

ערכנו מקראה של כל פריטי הקריאה וניתן לרכוש את המקראה **בקופימדיה** – בבית הסטודנט.

בנוסף, כל פריטי הקריאה נמצאים **במודול**.

בחינה מסכמת – 50% הציון הסופי. חובה לקבל ציון 56 לפחות בבחינה המסכמת כדי לסיים את הקורס.

החברה הישראלית

פרופ' דניאל ממן

א. המשכיות ושינוי

רשימת קריאה למבחן ידע היסטורי

1. בן ששון חיים הלל (עורך), *תולדות עם ישראל*, כרך ג', תל-אביב, דביר, 1969, עמ'; 262-271; 297-301; 313-319; 340-350
2. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (1), ארץ ישראל, ירושלים, ספרית פועלים, תשנ"ג, עמ' 748-766; 726-748
3. סעדון חיים ויואל רפל (עורכים), *במחתרת מארצות האיסלם: פרשיות העפלה והגנה*, ירושלים, מכון בן צבי, 1997, עמ' 25-36.
4. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (2), מדינת ישראל, ירושלים, ספריית פועלים, תשנ"ג, עמ' 191-51.
5. אניטה שפירא, *ככל עם ועם: ישראל 1881-2000*, ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2014, עמ' 33-13; 327-424.

ב: מחלוקות בסוציולוגיה הישראלית

1. אורי רם, הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126

ג. מדינה וחברה

1. יצחק גלנור, דנה בלאנדר, המערכת הפוליטית בישראל: שנים ראשונות; מבנה מוסדי; התנהגות פוליטית; בעיות לא פתורות; הדמוקרטיה, תל-אביב, עם עובד, 2013, עמ' 475-521.

2. דני פילק, "אנחנו העם (אתם לא!): פופוליזם מכיל ופופוליזם מדיר בישראל", עיונים בתקומת ישראל, 2010, 20: עמ' 28-48

ד. ריבוד בחברה הישראלית

1. אורי כהן, נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", אלפיים, 2008, 32, עמ' 83-101.

2. אורנה ששון-לוי, "אבל אני לא רוצה לעצמי זהות אתנית": גבולות חברתיים ומחיקתם בשיחים עכשוויים של אשכנזיות, תיאוריה וביקורת, 2008, 33, עמ' 101-129.

3. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, הדור הזקוף, ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.

4. אמל ג'מאל, "על דפוס כינון האי-שוויון הלאומי בישראל", אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים), חברה וכלכלה בישראל: מבטי היסטורי ועכשווי, 2005, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 145-182.

5. חנה הרצוג, "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-הישראלי על מעמד הנשים בישראל", מאג'ד אלחאג, אורי בן אליעזר (עורכים), בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה, 2003, חיפה וירושלים, הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, פרדס הוצאה לאור, עמ' 401-419.

6. סלביה פוגל-ביזאוי, "אם טוב כל כך אז למה רע כל כך? ההיבטים המגדריים של הנאו-ליברליזם בשוק העבודה בישראל", אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פירלינג (עורכים), חברה וכלכלה בישראל: מנבט היסטורי ועכשווי, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, מכון בן גוריון לחקר ישראל, 2005, עמ' 183-216.

ה. הגירה עלייה וקליטה

1. אנה פרשיצקי, לריסה רמניק, "דוברי רוסית צעירים בישראל: ניצניה של מחאה אתנית", עיונים בתקומת ישראל, 2017, כרך 27, עמ' 7-49.

2. אורי בן אליעזר, "כושי סמבו, בילי בילי במבו": כיצד יהודי הפך שחור בארץ המובטחת", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל, 2008, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 130-157.

ו. דת ומדינה

1. גיא בן-פורת ויריב פניגר, "חילון ללא חילוניות: פתיחת מרכזי הקניות בשבת כמקרה בוחן", יוכי פישר (עורכת), *חילון וחילוניות: עיוניים בין תחומיים*, 2015, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 222-236.
 2. מיכל קראבל-טובי, "עובדי מדינה: הציונות הדתית ומשא הגיור הממלכתי", סוציולוגיה ישראלית, 2016, יח (1), עמ' 7-30.
 3. נסים ליאון, "הסיטואציה המזרחית בחברה החרדית בישראל והתגובות לה", 2013, 15, 161-191.
- ז. סכסוך, מלחמה וצבא
1. דן הורוביץ, משה ליסק, *מצוקות באוטופיה: ישראל - חברה בעומס-יתר*, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 240-271.
 2. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", *תיאוריה וביקורת*, 1993, 4, עמ' 123-140.
 3. יגיל לוי, "מלחמת הפריפריות: המיפוי החברתי של הרוגי צה"ל באינתיפדת אל-אקצא", *תיאוריה וביקורת*, 2005, 27, עמ' 39-69.

ח. כלכלה וחברה

1. מיכאל שלו, "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?", דני פילק ואורי רם (עורכים), *שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי*, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, 2004, עמ' 84-115
2. דניאל ממן, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", *משפט ועסקים*, 2008, כרך ח, 123-157.

הסוציולוגיה הישראלית:

בין הסכמות ומחלוקות, 1882-2018

Israeli Sociology: Between Consensus and Conflict 1882-2018

פרופ. אורי רם

שעור ב.א. שנתי (לשנים ב' ג')

יום ג' שעות 10-12

סילבוס מקוצר:

הקורס עוסק בהיסטוריה הרעיונית והחברתית של הסוציולוגיה בישראל: בהתפתחות החשיבה הסוציולוגית בישראל, באסכולות השולטות בה, בהתפצלותה לגישות ביקורתיות שונות, בסוציולוגים הפועלים בה, בקבוצות החברתיות היוצרות אותה, באמצעיה, בתפוקתה, בממצאיה ובמסריה. זהו קורס בהיסטוריה הרעיונית ובסוציולוגיה של הידע הסוציולוגי בישראל.

חובת נוכחות. ציון: נוכחות + עבודת בית בסוף השנה 100%.

יסודות הסוציולוגיה

מרצה: ד"ר יפעת גוטמן, gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי שלישי, 10-12 בתיאום מראש

מתרגלות: גב' הדס חגי, hagaiha@post.bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי ראשון ב-15:00, בחדר המתרגלים -בנין 74, חדר 352
גב' קורל כרמית בן, benorco@post.bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי שני ב-11:00, בחדר המתרגלים

תיאור: סוציולוגיה היא חקר החברה בעת המודרנית ובתקופתנו המוגדרת כפוסט-מודרנית. כשנוצרה כדיספלינה מטרתה היתה להבין ולהסביר כיצד חברות מודרניות שונות מחברות מסורתיות. בקורס זה יילמדו השאלות, המושגים והסוגיות הבסיסיות לחקר החברה והגישות התיאורטיות השונות אליה, מכתביהם של אבות הסוציולוגיה דורקהיים, ובר ומרקס ועד סוציולוגים בני זמננו כמו גופמן, בורדייה ופוקו. הגישות ייבחנו דרך השאלות והמושגים המרכזיים של התחום: היחיד והחברה, סולידריות וקונפליקט, סדר חברתי ושינוי חברתי, כמו גם המבנה החברתי לעומת האינטרקציה היומיומית של סוכנים חברתיים, ופוזיטיביזם לעומת פרשנות. בנוסף, יעניק הקורס כישורי חשיבה ביקורתית ויערוך היכרות עם כללי הקריאה והכתיבה האקדמית שיישמשו את הסטודנטים בהמשך לימודיהם. הגישות והמושגים שירכשו הסטודנטים בקורס מבוא זה הם מסד שעל הבנתו ויישומו מבוססים קורסי חובה נוספים במהלך התואר.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. **נוכחות קבועה, קריאה שוטפת והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך כל סמסטר. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר המודל של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לתרגול (בעותק דיגיטלי או מודפס).**

2. תגובות: 20% במהלך השנה יוגשו עשר תגובות קצרות לפריטים מקריאת החובה – חמש בכל סמסטר. התגובות יוגשו באמצעות המודל לפני יום התרגול שבו יידון הפריט הרלוונטי לפי קבוצת התרגול שאליה הסטודנט. ית רשום. ה. הציון עבור התגובות הוא עובר/ לא עובר. סטודנט/ית שהגיש. ה פחות מ-4 תגובות שציון עובר – ציונו. ה יהיה אפס. סטודנט. ית אשר הגיש. ה 4 תגובות שציון עובר – ציונו. ה יהיה 16% מהציון הכולל. סטודנט. ית אשר הגיש. ה 5 תגובות שציון עובר תקבל 20% מהציון בקורס. שימו לב: ציון לא עובר. ת ידרוש כתיבת תגובה למאמר אחר בשבוע הרלוונטי בקורס על מנת להשלים את מכסת התגובות המזכות בציון עובר.
3. שתי עבודות: 20% - משקל כל עבודה 10% מהציון הסופי בקורס.
4. בחינה: 60% - בסוף השנה תתקיים בחינה על כל החומר שנלמד במשך שני הסמסטרים ותהווה 60% מהציון הסופי בקורס.
- מועדים טנטטיביים להגשת מטלות (נתונים לשינויים בהתאם למערכת):
- התגובות לפריטי קריאה שיבחרו הסטודנטים יוגשו במודל עד ערב יום שלישי שלפני יום התרגול שיעסוק במאמר (שעה מדויקת תימסר ע"י המתרגלים).
- העבודה הראשונה תימסר לסטודנטים ב-23.12.18 ותוגש ב-6.1.19.
- עבודה שנייה תימסר לסטודנטים באמצע סמסטר ב'.
- מועד המבחן המסכם יופיע בלוח המבחנים המחלקתי ויימסר בהקדם.

מהלך השיעורים ורשימת מאמרי החובה:

סמסטר א'

14.10.18 – הקדמה

21.10.18 – הדמיון הסוציולוגי והחקירה הסוציולוגית

1. ברגר, פיטר. 1985. "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך:

הזמנה לפגישה עם

הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 33-60 ; 9-32

* רשות:

Wright Mills, C., "The Promise" in *The Sociological Imagination*, pp. 3-24

28.10.18 – דורקהיים והגישה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

2. דורקהיים, א., 2006. "מהי עובדה חברתית". מתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית.

תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66. [לבדוק גם עמ' 7-33; עמ' 125 – 152].

* רשות:

Durkheim, Emile "The Division of Labour and Social Differentiation" in

Selected Writings, pp. 141-154

4.11.18 – ייסור בהמשך

11.11.18 – המשך הגישה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

3. דיוויס, ק. ומור ו.א., 1973. "כמה עקרונות של הריבוד החברתי", מתוך ליסק מ. (עורך)

סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 99-111.

* רשות:

Parsons, T., 1972. "The Concept of Society: the Components and Their

Interrelations", in Societies, pp. 5-24.

שפירא, י. (1983) "הגישה הפונקציונליסטית", יסודות הסוציולוגיה, תל אביב: עם עובד. עמ' 176-180.

18.11.18 - מרקס וגישת הקונפליקט

4. מרקס, ק. ואנגלס, פ., (1848 [1989]) "המניפסט הקומוניסטי", מתוך רוט-הלר ונווה, היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 295-306.

* רשות:

מרקס, ק. "העבודה המנוכרת", אנוך, י. ואחרים (1993) תיאוריות סוציולוגיות קלאסיות: קובץ מקורות ומאמרים, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, כרך א', עמ' 31-46.
ארנרייך, ברברה. 2004. כלכלה בגרוש - איך (לא) להסתדר באמריקה. תל-אביב: הוצאת בבל. עמ' 1-32

מרקס, ק., (1955-1959) "מבוא לביקורת הכלכלה המדינית", כתבים נבחרים א', עמ' 255-252

25.11.18 - ובר: דת, תרבות ורציונליות

5. ובר, מ., (1984) "האסקזה ורוח הקפיטליזם" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 76-90.

* רשות:

George Ritzer, "The McDonald's System" (from The McDonalidization of Society), in Readings for Sociology, Fifth Edition, Garth Massey (ed.), New York: W. W. Norton.

ובר, מ., (1984) "פתח דבר" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 1-10

2.12.18 - הבניה חברתית וגישת האינטרקציה הסימבולית

6. ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת., (1989) "מיסוד", מתוך רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 395-408.
7. גופמן, א'. (1989 [1950]). הצגת האני בחי" היום יום. תל אביב: דביר. עמ' 13-35; 96-122.

9.12.18 – חופשת חנוכה

16.12.18 - ריבוד ואי שיוויון - מעמד, סטטוס, סמל

8. בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מתוך Pierre Bourdieu, La distinction, עמ' 204-215 'תרגום מצרפתית: ז'יזל ספירו ופרופ' גדי אלגזי. רשות:

* ובר, מכס. 1999. "מעמד, סטטוס, מפלגה". בתוך: היחיד והסדר החברתי. דניאל רוט הלר וניסן נוה (עורכים). תל אביב: עם עובד. עמ' 332-345.

* רם, אורי וניצה ברקוביץ. 2006. "מבוא: שיוויון ושוני". בתוך: אי/שיוויון. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון.

* רגב, מוטי. "הון תרבותי". בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ' (עורכים), אי/שיוויון. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, עמודים 480-488.

23.12.18 - ריבוד ואי שיוויון בחינוך

*** מתן העבודה הראשונה בקורס. מועד הגשה: 6.1.19***

9. Collins, R (1971) Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. American Sociological Review, 36: 1002-1019.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 55 }

רשות:

* לזין-אפשטיין, נוח. "ניעות" בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ' (עורכים), אי/שיוויון. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, עמודים 480-488.
* אילון, חנה. "מי לומד מה, היכן ומדוע? השלכות חברתיות של ההתרחבות והגיוון במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. סוציולוגיה ישראלית י' עמודים 31-66.

30.12.18 - ריבוד ואי שיוון –אתניות וגזע

10. פאנון, פרנץ . 2004. "השחור והשפה" עור שחור מסכות לבנות. תל אביב: הוצאת מעריב. עמ. 14-26

רשות:

* שנהב, יהודה . 2006. "אתניות". בתוך: אי/שיוויון. אורי רם וניצה ברקוביץ' (עורכים). באר שבע: אוניברסיטת בן-גוריון. עמ. 55-63

* שוחט, אלה. "2001 זהויות שסועות: הרהורים של יהודייה ערבייה", בתוך: זכרונות אסורים לקראת- – מחשבה רב תרבותית, הוצאת בימת קדם לספרות, קשת המזרח, 13 - עמ. 242-251

6.1.2019 - ריבוד ואי שיוויון – מגדר, מיניות ותיאוריה פמיניסטית

11. הוקס, ב. 1984. אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים. ללמוד פמיניזם: מקראה (קבץ): האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2006, 223-243 .

*רשות:

*Butler, J. (1990). Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity.
New York and London: Routledge. Pp. TBA

* ברקוביץ, ניצה (2006). "פמיניזם", בתוך: אורי רם וניצה ברקוביץ (עורכים) אי / שוויון, עמ'
331-324.

* דהאן קלב, הנרייט . 2006 - פמיניזם מזרחי, פוסט קולוניאליזם וגלובליזציה. תרבות
דמוקרטית 10, עמודים 135-161

מאבקי זהות בישראל

Identity Struggles in Israel

פרופ. אורי רם

סמס. א+ב, יום ד', שעה 10-12

סילבוס מקוצר:

הסמינר יעסוק במאבקי זהות בישראל, הנובעים מרקע לאומי, עדתי, מעמדי, אידיאולוגי, מיגדרי, מיני, דתי, תרבותי ואחר – תוך התמקדות בסוגיות של הזיכרון הקולקטיבי. מטרת הסמינר להכיר את התחום, ולהוביל תלמידים לכתיבת עבודה מקצועית בנושא. יושם דגש על הנחיית הכתיבה הסמינריונית.

חובת נוכחות. ציון: נוכחות והשתתפות 10% + הצגות בכיתה 15% + עבודה סמינריונית 75%.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 58 }

מבוא לאנתרופולוגיה

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגרפיות") לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות.

חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של התלמידים. **חובה** לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט **מודפס**, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

סמסטר א' התפתחות האנתרופולוגיה כדיסציפלינה

מרצה: פרופ' ניר אביאלי (avieli@bgu.ac.il)

שעת קבלה יום ג' 14:30 – 15:30

מתרגלים: אליזה פרנקל elizaf@post.bgu.ac.il

רן לוי renanle@post.bgu.ac.il

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

בוחן בקיאות: לקראת סוף סמסטר א' יתקיים בוחן בקיאות על כל פרטי הביבליוגרפיה שנלמדו במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי).

מטלות: 1. ניתוח טקסט (10% מהציון הסופי); 2. ניתוח טקסט (10% מהציון הסופי) ביצוע תצפית משתתפת (20% מהציון הסופי); אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגילים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

חשוב מאד: השיעור והתרגיל הם "אזורים חופשיים מאינטרנט" (סטודנטים שיקבלו ממני אישור לשימוש בלפטופ ישבו במרכז בשתי השורות הראשונות מימין).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 61 }

תכנית השעורים והתרגילים סמסטר א'

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
	מהי אנתרופולוגיה		בוהנן, ל. שייקספיר בג'ונגל
	אבולוציה חברתית ותרבותית		סהלינס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף (איך קוראים מאמר)
	יחסיות תרבותית; המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה		מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן אבוהב, א. חתונת הדמים הנחיות להגשת מטלה ראשונה: ניתוח טקס
	פונקציונליזם פסיכולוגי		1. Malinowski, B. The Essentials of the Kula Ring; 2. Malinowski, B. Death and the Reintegration of the Group.
	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה		Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry הגשת מטלה ראשונה
	תרבות ואישיות		מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה הנחיות לכתיבת מטלה שניה: ניתוח טקסט לפי מאמרים
	פונקציונליזם מבני		שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 62 }

ניתוח טקסט ע"פ הגישה הפונקציונאלית			
1. אורטנר, ש. הנשי והגברי – טבע ותרבות? 2. Leach, E. Genesis as Myth		סטרוקטורליזם: ק. לוי- שטראוס	
Douglas, M. Animals in Lele Religious Symbolism.		חופשת חנוכה	
<u>ניתוח טקסט ע"פ הגישה הסטרוקטוראלית.</u>		ניתוח סטרוקטוראלי של תרבויות	
קרב התרנגולים בבאלי הגשת מטלה שניה		הגישה הפרשנית: קליפורד גירץ	
טרנר "לימינאליות וקומוניטס" הנדלמן וכץ "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל		ממבנה למשמעות: טקסים	
	יום שישי	בוחן בקיאות	
Avieli, N. Vietnamese New Year Rice Cakes הנחיות להגשת מטלה שלישית: תצפית משתתפת וניתוח פרשני. (הגשה: יום ראשון של סמסטר ב')		הגישה הפרשנית תרמילאים ישראלים	

רשימת הקריאה (סמסטר א')
בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך: רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבויות. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה", בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס ו.ש. דשן. פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. 1998. "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594.

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in: Argonauts of the Western Pacific. New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in: Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea. New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. "מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי". תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דוב
התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע
לתרבות?" בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר (ניצה ינאי, עורכת) -27-
45. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays.
London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning.
London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", מתוך: פרשנות של
תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 – 375.

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 87 -
115.

הנדלמן, ד. וכץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות"
בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת) מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א:
121-148.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes
and Contested National Identity". Ethnology, Vol. 44(2):167-187.

סמסטר ב' אנתרופולוגיה כאן ועכשיו

מרצה: יואל טוויל tawil@post.bgu.ac.il

מתרגלות: אליזה פרנקל elizaf@post.bgu.ac.il

תמוז שביר tamooz@post.bgu.ac.il

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים – יש לקרוא את המאמרים לקראת התרגולים.

בוחן בקיאות: לקראת סוף סמסטר ב', יתקיים בוחן בקיאות על כל פרטי הביבליוגרפיה שנלמדו במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי).

מבחן: לקראת סוף סמסטר ב', יתקיים מבחן המורכב משאלות אינטגרטיביות הנוגעות לחומר התיאורטי הנלמד בכיתה וכן מניתוחי טקסטים כפי שנלמדו בתרגילים (20% מהציון הסופי).

מטלה: ביצוע תצפית משתתפת + ניתוח רפלקסיבי של אותה תצפית **או** ניתוח המציע תובנה בנוגע לשדה ברוח עקרונות האנתרופולוגיה היישומית (20% מהציון הסופי); אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגולים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 66 }

תכנית השעורים והתרגילים סמסטר ב':

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
24.2.19	חזרה כללית על סמסטר א' והצגת סמסטר ב'		תזכורת – ניתוח טקסט על פי גישת הפונקציונליזם
3.3.19	בין פרטיקולאריות תרבותית לאוניברסאליות אנושית – הויכוח על מותו של קפטן קוק		תזכורת – ניתוח טקסט על פי גישת הסטרוקטורליזם (קריאת קטעים מיומנו של מלינו בסקי לקראת השיעור)
10.3.19	אתניות ומצביות		Stoller & Olkes - In Sorcery's Shadow
17.4.19	מספר הערות על יומני מלינו בסקי ומבוא למשבר הייצוג.		ניתוח טקסט על פי הגישה הרפלקסיבית הנחיות לקראת המטלה
24.3.19	קשרי שארות	אין תרגול	
31.3.19	מין, מגדר ופמיניזם – חלק ראשון		Weston – Families We Choose
7.4.19	מין, מגדר ופמיניזם – חלק שני		Wikan – The Xanith, A Third Gender Role
28.4.19	אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי – האם יש לאנתרופולוגיה חובה מוסרית?		רבינוביץ' – המסע המפותל להצלת נשים חומות מנאר חסן – הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

הגשת מטלת תצפית וניתוחה			
Assa Doron – Mobile Persons: Cell Phones, Gender and the Self in North India		אנושיות משתנה בקונטקסט טכנולוגי – אנתרופולוגיה עם הפנים לעתיד	5.5.19
Jordan-Smith – Ritual Killing, 419 and Fast Wealth in Nigeria		יישום חשיבה אנתרופולוגית בתחומי ידע שונים – חלק ראשון	12.5.19
גדעון קונדה – מהנדסים תרבות		יישום חשיבה אנתרופולוגית בתחומי ידע שונים – חלק שני	19.5.19
Shweder – An Interview with Fuambai S. Ahmadu		על יכולתנו וחובתנו לפקפק בחובתנו לפקפק	26.5.19
סיכום התרגולים, שאלות, הערות/הארות וחזרה לקראת המבחן		סיכום ו"ייצוג האחר" – מחשבה ביקורתית וידע עולם כמורשת אנתרופולוגית	2.6.19
		נושא השיעור יתואם עם רצון הסטודנטים	16.6.19

רשימת הקריאה (סמסטר ב')

חסן, מ (1999). הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה. בתוך דפנה יזרעאלי, אריאלה פרידן, הנרייט דהאן-כלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נה וסילביה פוגל-ביז'אווי (עורכים). מין, מגדר, פוליטיקה. הוצאת הקיבוץ המאוחד, (עמ' 267 – 306).

קונדה, ג (1992). מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק. חרגול הוצאה לאור (עמ' 110-147).

רבינוביץ', ד (1995). המסע המפותל להצלת נשים חומות, תיאוריה וביקורת, 7, עמ' 5-19.

Ahmadu, F.S & Shweder, R.A (2009). Disputing the myth of the sexual dysfunction of circumcised women: An Interview with Fuambai S. Ahmadu by Richard A. Shweder, Anthropology Today, 25 (6), 14-17.

Assa, D (2012). Mobile Persons: Cell Phones, Gender and the Self in North India, The Asia Pacific Journal of Anthropology, 13 (5), 414-433.

Jordan-Smith, D (2001). Ritual Killing, 419, and Fast Wealth: Inequality and the Popular Imagination in Southeastern Nigeria, American Ethnologist, 28 (4), 803-826.

Malinowski, B (1967). A Diary in the Strict Sense of the Term. London: The Athlone Press.

Stoller, P & Olkes, C (1987). In Sorcery's Shadow. The University of Chicago Press. (Pp 117-134).

Weston K (1991). Families We Choose: Lesbians, Gays, Kinship. New-York: Columbia University Press. (Chapter 5 Pp 105-136).

Wikan, U (1991). Behind The Veil in Arabia: Women in Oman. Chicago and London: The University of Chicago Press. (Chpater 9 Pp 168-188)

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

(מהדורה זמנית)

מספר קורס: 102-1-0039 (סמסטר א); 102-1-0049 (סמסטר ב')
פרופ' ממן דניאל

שעה: יום ג – 14:15-15:45

שעות קבלה: יום ג' 9-10

חדר מספר: 370

טלפון: 08-6478244

E-mail: dmaman@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

האם הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה ולהסבר של הפעילות, ההתנהגות והמוסדות הכלכליים? במהלך הקורס ננתח את הארגון החברתי של תופעות כלכליות בהקשרם החברתי והתרבותי. כולל היבטים הקשורים בייצור, מסחר, צריכה ופנאי. כמו כן נדון בהשפעה ההדדית שבין הכלכלה לתחומים חברתיים אחרים כמו תרבות, דת, משפט ופוליטיקה.

חובות הקורס:

נוכחות חובה; קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, 2 בחנים על רשימת הקריאה ובחינה בסוף הקורס.

מבנה בחינת ביניים: בסימסטר א' בחינה על פריטים 1-11; ובשיעור האחרון של סימסטר ב' – בחינה על יתר חומר הקריאה (פריטים 12-24)
מבנה בחינת הסיום: שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה (כל רשימת הקריאה).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 71 }

ציון:

בוחן קריאה: כל אחד מהבחנים 20%

בחינת סיום: 60%.

רשימת קריאה

העוגנים התיאורטיים של הסוציולוגיה של הכלכלה

1. Swedberg, Richard. 2001. "Max Weber's Vision of Economic Sociology." Pp. 77-95 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

2. Granovetter, Mark. 2001. "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness." Pp. 51-76 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

תורגם לעברית

מרק גרנווטר, 2017, "פעילות כלכלית ומבנה חברתי: בעיית השיזור (Embeddedness)",
זאב רוזנהק (עורך), *חברה, פוליטיקה וכלכלה*, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 5-40.

3. Bourdieu, Pierre. 2001. "The Forms of Capital." Pp. 96-111 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

4. Brogatti Stephen, Mehar Ajay, Brass Daniel, and Labianca Giuseppe, 2009, "Network Analysis in the Social Sciences", *Science*, 323, 892-895.

כלכלה – רמת מיקרו

פעולה כלכלית

5. אדם סמית, עושר העמים, 1996, תל-אביב וירושלים, האוניברסיטה הפתוחה והוצאת
ביאליק, 95-107; 130-136.

השווקים הכלכליים – נקודת מבט סוציולוגית

6. Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, American Sociological Review, 61 (4): 656-673.

7. David, Knoke, 2012, Economic Networks, Cambridge, Polity, Pp. 25-41.

כלכלה – רמת מאסו

הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים

8. Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in The Oxford Handbook of the Sociology of Finance, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press

9. Zelizer, Viviana A. 2001. "Human Values and the Market: The Case of Life Insurance and Death in 19th-Century America." Pp. 146-162 in The Sociology of Economic Life, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

10. Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in Readings in Economic Sociology, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.

הסוציולוגיה של הקשרים

11. Laurel Smith-Doerr and Powell, Walter W. 2005. "Networks and Economic Life." Pp. 379-402 in The Handbook of Economic Sociology, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות

12. Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in The Sociology of

Economic Life, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

13. Uzzi, Brian. 2001. "Social Structure and Competition in Interfirm Networks: The Paradox of Embeddedness." Pp. 207-238 in The Sociology of Economic Life, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

14. Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in The Handbook of Economic Sociology, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

כלכלה וג'נדר

15. Paula England and Flobre Nancy, 2005, "Gender and Economic Sociology" Pp. 627-649 in The Handbook of Economic Sociology, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של העבודה והפנאי

16. Biggart, Nicole W. 1994. "Labor and Leisure." Pp. 672-690 in Handbook of Economic Sociology, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של התרבות

17. Bandelj, Nina and Paul J. Morgan, 2015, "Culture and Economy", Pp. 535-541, International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd Edition, Vol 5, Elsevier.

ג. כלכלה – רמת המקור

קפיטליזם וסוגיו

18. Collins, Randel. 2001. "Weber Last Theory of Capitalism: A Systematization." Pp. 379-400 in The Sociology of Economic Life, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
19. Jens Beckert, 2013, "Capitalism as a System of Expectations: Toward a Sociological Microfoundation of Political Economy", Politics & Society, 41 (3), 323-350.
20. Bandelj Nina, 2016, "On Postsocialist Capitalism", Theory and Society, 45. 89-106.
21. Boutang, Yann Moulrier, 2011, Cognitive Capitalism, Cambridge, Polity, 47-75.

מדינה וכלכלה

22. Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in The Sociology of Economic Life, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
23. Maman, Daniel. 2002. "The Emergence of Business Groups: Israel and South Korea Compared." Organization Studies 23:737-758.

תורגם לעברית

ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), סוציולוגיה של ארגונים, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.

גלובליזציה וכלכלה

24. Guillen, Mauro F. 2001. The Limits of Convergence: Globalization and Organizational Change in Argentina, South Korea, and Spain. Princeton and Oxford: Princeton University Press, Pp. 3-19.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 77 }

סוציולוגיה של פיקוח חברתי וענישה

ד"ר רון דודאי

קורס בחירה, 4 נק"ז

הרכב ציון: עבודות 90%, נוכחות והשתתפות 10%.

תיאור הקורס:

פיקוח חברתי – המאמצים המאורגנים להשיג קונפורמיות לנורמות חברתיות – הוא מנושאי היסוד בסוציולוגיה. מראשית התחום ועד לימינו מחקר סוציולוגי ביקש להבין את הסיבות, הטבע, והפונקציות של פיקוח חברתי, האופנים בהם הוא מופעל בחברות ותקופות שונות, והשינויים בדפוסי הפעלתו, כשאלה מרכזית בנוגע לסדר חברתי ושינוי חברתי. ענישה היא אחד המרכיבים המרכזיים של פיקוח חברתי, והסוציולוגיה של ענישה מבוססת על ההנחה כי ענישה אינה רק תגובה אינסטרומנטלית לפשע אלא שהיא משקפת – ומשפיעה על – הקשר חברתי ופוליטי. ענישה יוצרת משמעות חברתיות, מבהירה ערכים, ומבצעת דרמטיזציה של קטגוריות והבחנות מוסריות-פוליטיות, ולכן ניתן ללמוד רבות על חברה על ידי בחינת האופן בו היא מענישה. סמינר זה יבחן סוגיות מרכזיות נבחרות בסוציולוגיה של פיקוח חברתי וענישה, תוך עיסוק בפרספקטיבות תיאורטיות שונות, ושורה רחבה של מקרי-מבחן אמפיריים, מעונש המוות לפיקוח על תורים בדיסניוורלד, ממעקב באינטרנט ליחס לסמים ואלכוהול. אחת המטרות המרכזיות של הסמינר היא לפתח יכולת קריאה ביקורתית בטקסטים סוציולוגיים קלאסיים ומודרניים, ויכולת ליישם גישות תיאורטיות למקרי מבחן חדשים.

לאחר הצגת הנושא הסמינר יתחיל בניתוח של כמה מהטקסטים הקלאסיים בתחום משנות השישים והשבעים, כגון גישת ה"תיוג" של האוורד בקר ומושג ה"פאניקה המוסרית" של סטנלי כהן. בהמשך נתמקד בפיקוח חברתי עכשווי על-ידי גורמים פרטיים (שאינם מדינה), כמו חברות פרטיות וארגוני טרור. החלק הבא יעבור לסוציולוגיה של ענישה, ולאחר עיסוק

בגישות התיאורטיות העיקריות בתחום נתמקד בשני נושאים: כליאה, ועונש המוות. בהמשך נעסוק בפיקוח חברתי ומעקב, באירוניות והשלכות בלתי-מכוונות של הפעלת ענישה ופיקוח חברתי, ונסיים עם עיסוק בהתנגדויות לפיקוח חברתי.

רשימת קריאה:

Hay, Douglas (1975) "Property, Authority, and the Criminal Law," in D. Hay, P. Linebaugh, J. G. Rule, E. P. Thompson, and C. Winslow, eds., *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*. New York: Pantheon Books.

Cohen, S. (1972). *Folk devils and moral panics*. Routledge.

Erikson, K. (1966). *Wayward Puritans*. Macmillan

Gusfield, J. (1963). *Symbolic crusade: Status politics and the American temperance movement*. University of Illinois Press

Shearing, C. & P. Stenning (1987). "*Say 'Cheese': the Disney order that is not so Mickey Mouse*", in Shearing, C. & P. Stenning (eds), *Private Policing*, Newbury, Ca.: Sage Publications), pp. 317-323.

Staples, W. G. (2013). *Everyday surveillance: Vigilance and visibility in postmodern life*. Rowman & Littlefield.

Garland, D. (1990). "Frameworks of Inquiry in the Sociology of Punishment", *British Journal of Sociology* 41(1):1-15.

פוקו מישל (2015). *לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר*. תרגום דניאלה יואל. ת"א:רסלינג.

חגית לרנאו, *עבריינות ואכיפת חוק: תיאוריה, מדיניות, ביקורת*. פרדס:2016, פרקים 10, 11.

Alexander, M. (2012). *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*. New York: New Press.

McGowen R (2011). "Getting the Question Right? Ways of Thinking about the Death Penalty", in Garland D. and McGowen R. (eds.), *America's Death Penalty: Between Past and Present*. New York University Press., pp.1-29.

Marx, G. T. (1981). "Ironies of social control: Authorities as contributors to deviance through escalation, non-enforcement and covert facilitation", *Social problems*, 28(3):221-246.

Rubin, A. (2012). "The Unintended Consequences of Penal Reform: A Case Study of Penal Transportation in 18th Century London," *Law & Society Review* 46(4):815-851.

Scott, J. C. (2009). *The art of not being governed: An anarchist history of upland Southeast Asia*. Yale University Press.

Dudai, R. (2017). "Transitional justice as social control: political transitions, human rights norms and the reclassification of the past". The British journal of sociology.

סמסטר א' – סתיו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 83 }

אתניות בישראל : היבטים אנתרופולוגיים

מרצה: דר' אנדרה לוי

שעת קבלה: תפורסם בקרוב

דוא"ל: andre@exchange.bgu.ac.il

מטרות: הקורס יבחן את הדיון האנתרופולוגי אודות המושג "אתניות" בהקשר הישראלי, תוך השוואה לדיונים אנתרופולוגיים בארצות הגירה. הקורס ישלב הרצאות פרונטליות עם הצגות של סטודנטים על מקרים ספציפיים.

חובות הקורס:

השתתפות בכל המפגשים.

קריאת מאמרים מדי שבוע.

הצגת מאמר שישימש בסיס לעבודה הסופית (20% מהציון הסופי).

מבחן בית מסכם (80% מהציון הסופי). הוראות למבחן תימסרנה בהמשך דרך ה- High-learn.

רשימת הקריאה שלהלן מהווה את הבסיס התיאורטי הרחב המשותף לכולנו. בנוסף, תידרש קריאה אינדיבידואלית בהתאם לנושא המחקר הספציפי. שימו לב - אפשר שיחולו מספר שינויים ברשימה.

אתניות - הצגת הקורס

(אין חומר קריאה)

אתניות - הגדרות סוציולוגיות:

Gans, Herbert J.

1979 Symbolic Ethnicity: The Future of Ethnic Groups and Cultures in America. Ethnic and Racial Studies 2(1):1-19.

Yancey, L. William, P. Eugene Ericksen, and N. Richard Juliani
1976 Emergent Ethnicity: A Review and Reformulation. American Sociological Review 41(3):391-403.

אתניות - הגדרות אנתרופולוגיות:

Barth, Fredrik

1969 Introduction. In Ethnic Groups and Boundaries. F. Barth, ed. Boston: Little Brown.

Cohen, Ronald

1987 Ethnicity: Problems and Focus in Anthropology. Annual Review of Anthropology 7:379-403.

אתניות בישראל - פרספקטיבות אנתרופולוגיות מוקדמות:

דשן, שלמה. 1984. לבעיית ההגדרה של זהות עדתית: על יוצאי דרום-תוניסיה בארץ, מגמות, כ"ח: 280-291.

שוקד, משה. תשמ"ג. להבהרת דפוסי התוקפנות בקרב יוצאי מרוקו. מגמות, כרך כ"ז (4) עמ' 397-411.

מרקס, עמנואל. תש"ל. אלימות אישית בעירת עולים. מגמות, 61-77.

אתניות בזמן:

גולדברג, הרווי. 1984. ממדים היסטוריים ותרבותיים של תופעות עדתיות. מגמות, 234-249.

Khazzoom, Aziza

2003 The Great Chain of Orientalism: Jewish Identity, Stigma Management, and Ethnic Exclusion in Israel. American Sociological Review 68(4 (Aug., 2003)):481-510.

אתניות בישראל – גלגולן של קטגוריות:

Goldberg, Harvey

2008 From Sephardi to Mizrahi and Back Again: Changing Meanings of "Sephardi" in Its Social Environments. Jewish Social Studies: History, Culture, Society 15(1):165–188.

רבינוביץ, דן. 1993. נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלשתינים לערביי ישראל. תיאוריה ובקורת. 4, 141-152.

אתניות ומדינה:

Levy, André

2004 Homecoming to Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco. In Homecomings: Unsettling Paths of Return. F. Markowitz and A. H. Stefansson, eds. pp. 92-108. Lanham, Md.: Lexington Books.

גודמן, יהודה. 2008. אזרחות, מודרניות ואמונה במדינת הלאום: הגזעה ודה-הגזעה בגיור מהגרים רוסים ומהגרים אתיופים בישראל. בתוך: שנהב, יהודה ויונה, יוסי (עורכים). גזענות בישראל. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. 381-415.

הרצוג, אסתר

1998 הקליטה הביורוקרטית של עולי אתיופיה בישראל: סגרגציה ולא אינטגרציה, בתוך:
אבוהב ושות', (עורכים) ישראל: אנתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 133-156.

אתניות וקבוצות מיעוט "אחרות":

רבינוביץ, דן. 1998. סיכון, רציונאליות ואמון: יחסים בין פלשתינים לישראלים בנצרת-עלית.
בתוך: אבוהב, אורית ושות' (עורכים). ישראל: אנתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר.
321-354.

Ben-Ze'ev, Efrat. 2005. Transmission and Transformation: The Emergence of
a New Palestinian Historiography. In Homelands and Diasporas: Holy Lands
and Other Places, André Levy and Alex Weingrod (eds.). Palo Alto: Stanford
University Press, pp. 123-139.

Tania Forte

2001 Shopping in Jenin: women, homes and political persons in the Galilee.
City & Society. 13 (2). 211-243

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 88 }

בין פרט למבנה - חקר רשתות חברתיות

(מהדורה זמנית)

מספר קורס:

סמסטר א – 102-2-0268

פרופ' דניאל ממן

יום ג', 10:15-11:45

כיתה: בנין 28, חדר 103

שעות קבלה

פרופ' דניאל ממן

יום ג' 9-10

חדר מספר: 370

טלפון: 08-6478244

e-mail: dmaman@bgu.ac.il

תיאור הקורס

הקורס יעסוק בניתוח רשתות חברתיות – גישה תיאורטית ומתודולוגית לניתוח חברתי שאינה ממוקדת בשחקנים אטומיסטיים או במבני-על אלא ביחסים שבין השחקנים היוצרים את המבנה החברתי. במסגרת הקורס נעמוד על המקורות התיאורטיים של הגישה, מושגיה היסודיים, והצלחותיה האמפיריות.

חובות הקורס:

נוכחות חובה – בכל שיעור אעביר דף נוכחות;
קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים ובחינה בסוף הקורס.
בחינה: שני חלקים. חלק ראשון – שאלות קצרות על רשימת הקריאה; חלק שני – שאלות אינטגרטיביות בהן יש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה.

רשימת קריאה

מבוא לרשתות חברתיות - 16.10.2018

1. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 3-12.

סרט "ניקולאס כריסטאקיס, 2010 "ההשפעה הנסתרת של רשתות חברתיות"

https://www.ted.com/talks/nicholas_christakis_the_hidden_influence_of_social_networks?language=he

הנחות יסוד: היסטוריה, שחקנים וקשרים - 23.10.2018

2. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 13-17

מושגי מפתח: סמיכות, המופיליה, הדדיות, דיאדות וטריאדות – 6.11.2018

3. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 18-26.

מושגי מפתח: רשת מלאה, צפיפות, קשרים חלשים, חורים מבניים, מרכזיות - 13.11.2018

4. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 27- 34.

מושגי מפתח: מולטיפלקסיטי ותפקידים – 20.11.2018

5. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 35-43.

העולמות הקטנים - 27.11.2018

6. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 35, 108-134.

סרט "שש דרגות של הפרדה" (לחפש עותק עם תרגום לעברית)
<http://topdocumentaryfilms.com/six-degrees-of-separation/>

דפוזיה והשפעה – 4.12.2018

7. Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 135-161.

סרט: ניקולאס כריטאקיס, "כיצד רשתות חברתיות מנבאות מגיפות"
https://www.ted.com/talks/nicholas_christakis_how_social_networks_predict_epidemics?language=he

רשתות חברתיות וירטואליות וממשיות – 11.12.2018

8. Scott Golder and Michael Macy, 2014, "Digital Footprints: Opportunities and Challenges for Online Social Research", Annual Review of Sociology, 40, 129-152.

רשתות חברתיות ושוק העבודה – 18.12.2018

9. David, Knoke, 2012, Economic Networks, Cambridge, Polity, 28-41.

רשתות תוך אירגוניות – 25.12.2018

10. David, Knoke, 2012, Economic Networks, Cambridge, Polity, 81-110

רשתות בין ארגוניות – 1.1.2019

11. David, Knoke, 2012, Economic Networks, Cambridge, Polity, 111-156.

סיכום: 8.1.2019

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 93 }

זהויות ואנשים "מעורבים" בתרבות לאומית

מס' הקורס: 10210639

המרצות: יוליה לרנר ואיילה קיסר-שוגרמן

הקורס פותח במסגרת פרויקט:

ERASMUS+ Developing Modernized Curricula on Immigrants' and Refugees'
Lives – (DEMO) 2018

נקודות זכות: 2 נק"ז

שנה אקדמית: 2018-2019 סמסטר א'

שעות: ימי ב' 10:15-12:45

מיקום: אב"ג

שפת ההוראה: עברית

תואר: ראשון

אפיון הקורס: קורס בחירה לתלמידי בשנה ב-ג

דיסציפלינה: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

המחלקה האחראית: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

אין דרישות מוקדמות לקורס

תיאור הקורס:

ככל שתנועות הגירה וגלובליזציה נוטות להתרחב, כך מתרחבת התופעה של נישואין אתניים-גזעיים או דתיים מעורבים. עדיין עירוב אתני הוא עמדה טעונה בחברות לאום רבות; משפחות מעורבות ואנשים בעלי "דם מעורב" מערערים על תפישות טהרניות של ילידות, מקומיות ובית. הקורס מציע להתבונן במסלולים שונים של כינון העצמי של מהגרים מעורבים, להבין כיצד הסובייקטיביות שלהם מכוננת במפגש עם מערכות בירוקרטיות, דתיות, ותרבותיות מושרשות. מה המשמעות של קבלה של "אחים למחצה" בחברה הקולטת אותם, האם היא מייצרת קטגוריות חדשות של שייכות וזרות. במרכז הקורס תעמוד הבחינה של

המקרה האמפירי הישראלי והערובים הנוצרים בו. נתייחס באופן ממוקד לסיפוריהם צעירים דוברי רוסית ממוצא יהודי מעורב. מקרה זה ישמש אותנו למיפוי של סוגיות תיאורטיות ויועמד לדיון השוואתי עם מקרים אחרים של התמקמות של מהגרים "מעורבים" ותופעת העירוב באופן כללי במדינות לאום נוספות.

מטרות הקורס ותפוקות למידה:

- לחשוף את התלמידים לנוכחותם של המושגים עירוב וטוהר בסביבתם החברתית ובחיייהם האישיים
 - לבחון את הפעולה של הקטגוריות של עירוב וטוהר דרך פריזמה של חשיבה חברתית ביקורתית
 - לעורר אמפתיה לחווית העירוב דרך התבוננות קרובה בסיפורים אישיים
 - להציג וללמוד פרספקטיבות תיאורטיות שונות על תופעת העירוב
 - לדון בערובים בחברה הישראלית: חילוניים-דתיים, אשכנזים-מזרחים, עובדים זרים-ישראלים, יהודים - ערבים, דוברי רוסית ממוצא יהודי מעורב, אינטרסקס ועוד
 - להתנסות במחקר איכותני בשדה של זהויות אתניות, לאומיות ותרבותיות
- נהלי נוכחות: קריאה שוטפת ונוכחות קבועה הינם חובה. כל היעדרות דורשת הסבר מנומק ואישור.
- אופן ההוראה: במהלך הקורס נשלב מגוון שיטות הוראה - העברת ידע פרונטלי, צפייה בסרט, דיונים בקבוצות, עריכת ראיונות בזוגות, רפלקסי הניתוח של סיפורים אישיים הנוגעים לעירוב אתני-לאומי, התנסות בניתוח נרטיבי, פרזנטציות של תובנות הסטודנטים מתוך קריאה או עבודת קבוצתית בכיתה.

פירוט מטלות הקורס ואופן הערכת הסטודנטים בקורס:

1. שתי תגובות קריאה אישיות: כל משתתף בקורס מתבקש להגיש פעמיים במהלך הקורס התייחסות אישית קצרה (עמוד אחד, עד 300 מילה) על שני פריט מתוך קריאת החובה. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד 22:00 בערב שלפני השיעור שבו יידון הנושא (תגובות שיגיעו לאחר מכן לא יתקבלו). בתגובות יש לתאר בקצרה את הכתוב בטקסט ולהעלות שאלות ביקורתיות לגבי הטענות של הטקסט או התופעות שהוא מתאר.

התגובות יקבלו ציון עובר/לא עובר (20% מהציון) וחלקן יוצגו בכיתה ויזכו לבונוס של 5 נקודות לציון הסופי בקורס.

2. ניתוח תופעת העירוב דרך מופע קולנועי - משימה קבוצתית (3-5 סטודנטים בכל קבוצה): בשיעור החמישי נצפה בסרט "נשיקות בעברית" של היוצרת מניה לוזובסקי. לקראת שיעור זה הסטודנטים יתחלקו לקבוצות עבודה וכל סטודנט בקבוצה יתבקש לקרוא אחד מפריטי ביבליוגרפיה שיוצעו (בסה"כ יוצעו לקריאה 4 פריטים ביבליוגרפיים). סטודנטים ידונו בסרט בקבוצות שבחרו, וינתחו את התופעות שהוא חושף על-פי הפריטים הביבליוגרפיים שקראו והרשמים האישיים שלהם. שבועיים לאחר הדיון בכיתה בעקבות הצפייה בסרט, כל קבוצה תגיש סיכום רשמיים (2-3 עמודים, עד 1,000 מילה) המבוססים על קריאת המאמרים, רשמים אישיים ואינטגרציה שלהם (20% מהציון).

3. ניתוח מופע של עירוב דרך מפגש עם משפחה מעורבת או פרט מעורב ועריכת ראיון עומק (בזוגות):

- הצגה של התנסות בראיון עומק: הצגת מדריך הראיון, את הראיון עצמו - באיזה סוג עירוב מדובר, איך הגעת לראיון או ציטוט - וכן רפלקציה על חווית הראיון (20% מהציון)
- ניתוח הראיון בשילוב הספרות שהוצגה בסילבוס הקורס, עד 5 עמודים או כ-2000 מילה (40% מהציון).

הזמן הנדרש לעבודה עצמית בבית: כ-3 שעות בשבוע

*המשימות יעודכנו בתחילת שנת הלימודים בהתאם למספר המשתתפים בקורס.

תוכן הקורס:

1. חלקו הראשון של הקורס יוקדש לסקירה היסטורית-תרבותית של תופעת העירוב
 - הצגת התופעה של עירוב והממדים השונים שלה: ברמה הדתית, הגזעית, האתנית, התרבותית, הלאומית
 - דיון במושגים הכלאה (עירוב) וטוהר בתרבות המודרנית, כפי שהציע ברונו לאטור במאסה "מעולם לא היינו מודרניים: מסה באנתרופולוגיה סימטרית"
 - תפישות ומשמעויות העירוב בחברות פשוטות

- יוגניקה (eugenics) (תפישה של השבחת האדם באמצעות פרקטיקות של תכנון התורשה והרבייה)
- הניסיון בברה"מ לשעבר להבנות "אדם חדש" משוחרר מכבלים של אתניות ודת
- היחס לעירוב ביהדות, בראשית הציונות ובישראל
- 2. חלקו השני של הקורס יוקדש להצגת הגישה התיאורטית לחקר אתניות, לאומיות ועירוב
- מוצא אתני בין טבע לתרבות: תפיסות פרימורדיאליות מול תפיסות קונסטרוקטיביסטיות; האם זהויות הן אמיתיות, מייצגות אמת אונטולוגית או עמדה אפיסטמית
- זהות אתנית בין מבנה חברתי לבחירה של הפרט: "פועלות" של הפרט והשתייכות ביקורתית בהגירה
- זהות טהורה או מעורבת כאסטרטגיות שיח ופרפורמנס
- 3. בחלקו השלישי נציע אפשרויות שונות לתרגול ויישום חקר עירוב ואתניות בשדה החברתי האמפירי
- שיעור על הגישה האיכותנית למחקר ועבודת התרבות. ובעיקר על הגישה הנרטיבית - הסבר לקראת מטלת סיכום הקורס.
- המופעים של עירוב אתני לאומי בשדה של משפחות וזוגיות
- המופעים של עירוב אתני לאומי בשדה של הביורוקרטיה המדינתית

רשימת קריאה (לפי שיעורים):

לקריאה לקראת השיעור השני:

נוריאלי, בני, 2005. "זרים במרחב לאומי: היהודים הערבים בגטו בלוד, 1950-1959".

תיאוריה וביקורת 42:13-26. ירושלים: מכון ון ליר.

לקריאה לקראת השיעור השלישי:

אן לורה סטולר. 2008. עלבונות מיניים וגבולות גזעיים: כשירות תרבותית והסכנות

הטמונות בנישואי תערובת

עורך/כים: יהודה שנהב ויוסי יונה. שם הספר: גזענות בישראל. מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד.

לקריאה לקראת השיעור הרביעי:

הירש, דפנה, 2008. "הזרמת דם חדש אך פעולת הבראה וחיזוק לה: "רופאים ציוניים ונישואי התערובת". בתוך: שנהב, יוסי, ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל. מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד, רעננה. עמ' 160-185.

לקריאה לקראת השיעור החמישי (כל תלמיד יבחר פריט אחד מהרשימה):

גודמן, יהודה (2008), "אזרחות, מודרניות ואמונה במדינת הלאום: הגזעה ודה הגזעה בגיור מהגרים רוסים ומהגרים אתיופים בישראל", בשנהב, יהודה, ויונה יוסי (עורכים), גזענות בישראל, מכון ון ליר, ירושלים. עמ' 381-415.

קרבאל-טובי, מיכל, 2013. "ביורוקרטיה של שייכות: העולים הלא יהודים בשדה הגיור הממלכתי בישראל". בתוך: שביט, זאב, ואורנה ששון-לוי וגיא בן פורת (עורכים), מראי מקום: זהויות משתנות ומיקומים חברתיים בישראל. מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד, רעננה. עמ' 221-252.

רפפורט, תמר, וילנה קפלן-נייטרמן, 2013. "זה רק חצאית!?! ה/חזרה בתשובה של נערות רוסיות מהגרות באולפנא". בתוך: לרנר, י., ופלדחי, ר., (עורכות), רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה. מכון ון ליר בירושלים. עמ' 259-292.

Benjamin, Orly, and Tamar Barash, 2003. "He thought I would be like my mother." Orientalism and Mizrahi Women's Silencing in Israeli Inter-and Intra-Marriages", Ethnic and Racial Studies, V.27(2):266–289

לקריאה לקראת השיעור השישי:

Brubaker, Rogers, 2009. "Ethnicity, Race, and Nationalism", The Annual Review of Sociology, 35: 21-42.

לקריאה לקראת השיעור השביעי (כל תלמיד יבחר פריט אחד מהרשימה):

לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפפורט, 2012. "מספרים וסיפורים". בתוך: לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפפורט (עורכות), ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מחבר העמים לשעבר. ירושלים: הוצאת מגנס. עמ' 12-21.

- עמודים מתוך: מירסקי, יוליה, ולאה צבעוני, 2005. ישראלים: סיפורי הגירה. צבעונים, מבשרת ציון .
- לקריאה לקראת השיעור השמיני:
- ששון לוי, אורנה ואבי שושנה, 2014. השתכנזות: על פרפורמנס אתני וכישלונ. תיאוריה וביקורת 97-71:42.
- לקריאה לקראת השיעור התשיעי:
- לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפפורט, 2012. "השתייכות ביקורתית: מבט חדש על חקר מהגרים והגירה". בתוך לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפפורט (עורכות), 'ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מחבר העמים לשעבר. ירושלים: הוצאת מגנס. עמ' 237-219.
- לקריאה לקראת השיעור העשירי:
- Treacher, Amal, 2000. "Welcome home: between two cultures". In Brah, Avtar and Annie E. Coombes (Eds.), *Hybridity and its Discontents Politics, Science, Culture*. London and New-York: Routledge. pp.96-107.
- לקריאה לקראת השיעור האחד-עשר:
- Lerner, J., 2015. "Russians in the Jewish state: blood, identity and national bureaucracy". *Ethnologie Francaise* 45(2): 363- 386 (special issue on 'Everyday Israel').

מבוא לשיטות מחקר

קוד קורס: 10210016

המרצה: פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

מטרת הקורס:

הקורס מספק רקע פילוסופי ומתודולוגי לשיטות מחקר כמותיות ואיכותניות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. במהלך הקורס נעמוד על המורכבות הקיימת בתכנון המחקר ובביצועו הלכה למעשה. תכני הקורס יעסקו במבנה החשיבה המדעית, שאלות והשערות, משתנים, מערכי מחקר, מהימנות ותוקף

הרכב הציון:

ציון הקורס מורכב מ- 100% מבחן

במהלך הקורס יחולקו שתי עבודות לעבודה עצמית – עבודה על היסודות של המחקר הכמותי, ועבודה על היסודות של המחקר האיכותני.

נושאי הקורס וקריאה

כל פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס.

שיעור 1. מקורות ועקרונות של השיטה המדעית (בשבוע זה אין תרגולים)
מושגים בסיסיים בחשיבה המדעית: אובייקטיביות, אמפיריות, תיאוריה, פרדיגמה, טענה וטיעון (תקף, בטל ומבוסס), דדוקציה ואינדוקציה, בעיית האינדוקציה.

קריאה לשיעור הבא: המפל, ק. (1977), "חקירה מדעית: המצאה ובחינה". מתוך מקראת הקורס "פילוסופיה של המדע", הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב.

שיעור 2. פוזיטיביזם בדגש על אישוש: המפל
אישוש והפרכה, מודוס טולנס והכשל של חיוב המסקנה, כבסיס לשיטה המדעית הפוזיטיביסטית.

קריאה לשיעור הבא: פופר, ק. (1977). "מדע, פסאודו-מדע, והניתנות להפרכה". מתוך מקראת הקורס "פילוסופיה של המדע", הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב.

שיעור 3. פוזיטיביזם בדגש על הפרכה: פופר

קריאה לשיעור הבא: אדורנו, ת. (1977). "הכרה ומדע, תורת-הכרה ותיאוריה של המדע", מתוך הקורס "פילוסופיה של המדע", האוניברסיטה הפתוחה, יחידה 12, עמ' 82-92.

שיעור 4. הביקורת על הפוזיטיביזם: פרשנות, הבניה חברתית, סוציולוגיה של המדע

קריאה לשיעור הבא: כהן ינון (1990), "הסיכסוך הישראלי-ערבי והירידה מהארץ". מגמות, ל"ב (4): 443-447.

שיעור 5. עיצוב המחקר ומערכי מחקר שונים: מחקר כמותי מושגים: מערך ניסויי, מערך מתאמי

שיעור 6. מהימנות ותוקף, דגימה וסלקציה

שיעור 7. שיטות כמותיות לאיסוף הנתונים: סקר (שאלונים, שאלון חצי מובנה)

קריאה לשיעור הבא: נעמה צבר בן יהושע (1995). "המאפיינים של המחקר האיכותני" (עמ' 21-31), "אמינות ושימויות במחקר האיכותני" (עמ' 106-100), מתוך המחקר האיכותני. מסדה.

שיעור 8. הדרכה מטעם נציגת הספרייה למדעי החברה והניהול – כתיבה מדעית

שיעור 9. הפרדיגמה הפרשנית והמחקר האיכותני

קריאה לשיעור הבא: בקר, הווארד "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 112-101.

שיעור 10. שיטות איכותניות לאיסוף נתונים: ראיונות, תצפית משתתפת

קריאה לשיעור הבא

Newman, I. & C. Benz. (1998). "Qualitative and Quantitative Research Methods: an Interactive Continuum," pp. 13-26 in their Qualitative-Quantitative Research Methodology, Carbondale, IL: Southern Illinois University Press.

צור, יובל ואביעד רז. 2008. "השילוב הראוי: נשים בקורס טיס". סוציולוגיה ישראלית י(1): 81-106

שיעור 11. מחקר משולב: מודל והדגמה

קריאה לשיעור הבא: צבר-בן יהושע, נ', ודושניק, ל' (2006). "של מי הסיפורים האלה? התמודדות אתית במחקר האיכותי." שבילי מחקר, 13, 41-36.

שיעור 12. אתיקה במחקר

שיעור 13. סיכום וחזרה, מבחן לדוגמה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

מסע מרוקאי- מסע אנתרופולוגי

אנדרה לוי

תיאור קורס: עוד משנות העשרים של המאה שעברה, מרוקו הייתה יעד אטרקטיבי למחקר אתנוגרפי. כיוון שכך, מרוקו הייתה גם יעד לדיון תיאורטי חדשני. הקורס יבחן את המקורות למרכזיות זו של מרוקו באנתרופולוגיה כותבת האנגלית, ומכאן שגם ההיסטוריה של האנתרופולוגיה תבחן בקורס לאור דיון זה. אנו נקרא אתנוגרפיות שונות שיסייעו לא רק להבנה מעמיקה של היבטים שונים ומגוונים הקשורים למרוקו אלא גם נלמד את התנועה התיאורטית שהאנתרופולוגיה עשתה, החל מהפוזיטיביזם הבואזיאני, דרך פונקציונליזם, סטרוקטורליזם, אנתרופולוגיה סמלית, אקולוגיה פוליטית, פוסט-סטרוקטורליזם, פוסטמודרניזם רפלקסיבי, וגלובליזם.

כתובת מייל: andre.e.levy1@gmail.com

שעת קבלה: תתפרסם בהמשך

דרישות הקורס:

השתתפות בכל המפגשים

השתתפות פעילה בדיוני הכיתה

קריאה ביקורתית מדי שבוע של המאמרים ופרקים המיועדים.

ניהול דיון באחד הפרטים הביבליוגרפיים (20% מהציון הסופי).*

עבודה סופית (80% מהציון הסופי).*

*הוראות מפורטות תימסרנה בהמשך הסמסטר.

רשימת קריאה (ערוכה על פי סדר קריאה)

שימו לב: אפשר ויחולו שינויים ברשימת הקריאה

הקדמה

Crawford, David and Rachel Newcomb. 2013. Introduction. Encountering Morocco: Fieldwork and Cultural Understanding. Ed. David Crawford and

Rachel Newcomb. Pp. 1-15. Bloomington: Indiana University Press – read esp. pp. 7-10.

Ibn Khaldun. 2005 [1377]. The Muqaddimah: An Introduction to History, ed. N.J. Dawood, trans. Franz Rosenthal. Princeton: Princeton University Press, pp. 35-48, 58-69, 91-154, 238-261, 263-273, 282-295, 358-367, 426-433.

בואז במרוקו

Westermarck, Edward. 1968 [1926]. Ritual and Belief in Morocco. vol. 1. New York: New Publishers, pp. 1-66, 134-228 (skim).

פונקציונליזם

Montagne, Robert. 1973 [1931]. The Berbers: Their Social and Political Organisation, trans. David Seddon. London: Frank Cass, pp. 1-55
Burke, Edmund III. 1972. The Image of the Moroccan State in French Ethnological Literature: A New Look at the Origin of Lyatuey's Berber Policy. In Arabs and Berbers: From Tribe to Nation in North Africa. Pp. 175-200. Ed. Ernest Gellner and Charles Micaud. London: Duckworth.

פונקציונליזם סטרוקטוראלי

Gellner, Ernest. 1969. Saints of the Atlas. Chicago: University of Chicago Press, chaps 1-6, 11 (pp. 1-159, 297-301).
Roberts, Hugh. 2002. On Berber Politics: On Gellner and Masqueray, or Durkheim's Mistake. Journal of the Royal Anthropological Institute 8 (1): 107-126.
Maher, Vanessa. 1974. Divorce and Property in the Middle Atlas of Morocco. Man 9 (1): 103-122.

- Hammoudi, Abdellah. 1996 [1974]. Segmentarity, Social Stratification, Political Power and Sainthood: Reflections on Gellner's Theses. *Economy and Society* 9 (3): 279-303.
- Munson, Henry, Jr. 1993. Rethinking Gellner's Segmentary Analysis of Morocco's Ait 'Atta. *Man* 28 (2): 267-280.
- Gellner, Ernest. 1995. Segmentation: Reality or Myth? *Journal of the Royal Anthropological Institute* 1: 821-829.
- Munson, Henry Jr. 1995. Reply to Gellner. *Journal of the Royal Anthropological Institute* 1: 829-832.

אנתרופולוגיה סמלית

- Geertz, Clifford. 1979. Suq: The Bazaar Economy in Sefrou. In *Meaning and Order in Moroccan Society*. Pp. 123-313. London: Cambridge University Press, esp. pp. 140-150, 197-235.
- Rosen, Lawrence. 1979. Social Identity and Points of Attachment: Approaches to Social Organization. In *Meaning and Order in Moroccan Society*. Pp. 19-122. London: Cambridge University Press, esp. pp. 91-106.
- Combs-Schilling, Elaine. 1985. Family and Friend in a Moroccan Boom Town: The Segmentary Debate Reconsidered. *American Ethnologist* 12 (4): 659-675.
- Kapchan, Deborah. 2001. Gender on the Market in Moroccan Women's Verbal Art: Performative Spheres of Feminine Authority. In *Women Traders in Cross-Cultural Perspective: Mediating Identities, Marketing Wares*. Ed. Linda J. Seligmann. Pp. 161-184. Stanford: Stanford University Press.
- +Eickelman, Dale. 1984. New Directions in Interpreting North African Society. In *Connaissances du Maghreb*. Ed. Jean-Lucas Vatin. Pp. 279-289. Paris: Editions du CNRS.

סטרוקטוראליזם

Hammoudi, Abdellah. 1993. The Victim and Its Masks: An Essay on Sacrifice and Masquerade in the Maghreb. Chicago: University of Chicago Press.

פוסטסטרוקטוראליזם

Rabinow, Paul. 1977. Reflections on Fieldwork in Morocco. Berkeley: University of California Press.

Dwyer, Kevin. 2013. Afterword: Anthropologists Among Moroccans. In Encountering Morocco: Fieldwork and Cultural Understanding. Ed. David Crawford and Rachel Newcomb. Pp. 213-256. Bloomington: Indiana University Press.

Crapanzano, Vincent. 1980. Tuhami: Portrait of a Moroccan. Chicago: University of Chicago Press.

Pandolfo, Stefania. 1989. Detours of Life: Space and Bodies in a Moroccan Village. American Ethnologist 16 (1): 3-23.

מקומיות/גלובליזם

Newcomb, Rachel. 2017. Everyday Life in Global Morocco. Bloomington: Indiana University Press.

ומה היום?

Levy, André. 2015. Return to Casablanca: Jews, Muslims, and an Israeli Anthropologist. Chicago: University of Chicago Press.

Foster, Stephen William. 2006. Cosmopolitan Desire: Transcultural Dialogues and Antiterrorism in Morocco. Lanham, MD: Altamira Press.

Aomar Boum. 2013. Memories of Absence: How Muslims Remember Jews in Morocco. Stanford, CA: Stanford University Press

מרקס, מרקסיזם וסוציולוגיה

Marx, Marxism and Sociology

פרופ. אורי רם,

שעור ב.א. (לשנים ב' ג')

יום ד' שעות 8-10

סילבוס מקוצר

השיעור עוסק ביחס שבין תורת מרקס לבין קטגוריות במחשבה החברתית והסוציולוגית שהתפתחו תוך דיאלוג עמו וביקורת עליו בסוציולוגיה שלאחריו במאות ה-20 וה-21. בין השאר נדון במושגים כגון ערך וסחורה, עבודה וניכור, מעמד ומהפכה, אימפריאליזם וקולוניאליזם, מפלגה ומדינה ועוד. נוכחות חובה. ציון: עבודת בית מסכמת בסוף הסמסטר 100%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

סמים וחברה

102-1-0388

ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)

מטרות: הקורס יעסוק בחומרים משני תודעה, כמו גם בהקשרים החברתיים, ההיסטוריים, והפוליטיים של היחס המשתנה לחומרים אלו. הקורס יחשוף בפני התלמידים את גישת הסוציולוגיה הפוסט-הומניסטית המנתחת תהליכים והקשרים חברתיים על כל הגורמים השותפים בעיצובם - אנושיים, מוסדיים, וגם חומריים. הקורס יספק מידע מדעי לגבי השפעתם של חומרים מסוימים בתנאים מסוימים, וידון באמצעים השונים שבהם חברות שונות סיפקו מרחב לשינוי התודעה – מהמרחב הדתי, אל הרפואי, הפלילי, וחוזר חלילה. הסכנות בשימוש בסמים יותחו באופן מעמיק, וגישות חברתיות שונות לסכנות אלו יידונו בהרחבה.

הרכב הציון: 30% מבדקי קריאה דיגיטליים במהלך השיעור*
70% מבחן מסכם

*במהלך לפחות 4 מהשיעורים יערכו חידונים דיגיטליים (Kahoot) על קריאת החובה לשיעור, והציון המשוקלל של לפחות 3 מתוכם ירכיב 30% מהציון הסופי. היעדרות מהמבדק משמעה ציון 0 במבדק.
תוכנית הקורס (יתכנו שינויים בנושאים ובחומרי הקריאה):

חלק ראשון – מבוא לסוציולוגיה של משני תודעה
24.10 - פתיחה – מהם סמים, מה אנחנו יודעים עליהם, ולמה?
קריאת חובה –

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 2 pp 10-15.

31.10 – מה לסוציולוגיה ולסמים?

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use.
Chapter 5

קריאת רשות:

Pinch, Trevor J., and Wiebe E. Bijker. "The Social Construction of Facts and Artefacts: Or How the Sociology of Science and the Sociology of Technology Might Benefit Each Other." *Social Studies of Science* 14, no. 3 (August 1, 1984): 399–441. doi:10.1177/030631284014003004.

לצפיה משותפת:

Hamilton's Pharmacopeia S01E01 – The Story of the South African Quaalude

7.11 מצבי תודעה אלטרנטיבים

קריאת חובה –

Weil, A. (2004). *From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs*. Chapter 3 pp 15-24.

קריאת רשות:

Walsh, R. (1995). Phenomenological Mapping: A Method for Describing and Comparing States of Consciousness. *Journal of Transpersonal Psychology* 27(1):25-56

חלק שני: מה אנחנו יודעים על משני תודעה?

14.11 טקסונומיות של חומרים פסיכואקטיבים

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. *The Sociology of American Drug use*. Chapter 3

21.11 נזקי הסמים

קריאת חובה

Nutt, DJ. 2012. *Drugs Without the Hot Air*. Chapter 3:pp30-49. UIT Cambridge.

Kalant, Harold. 2010. "Drug Classification: Science, Politics, Both or Neither?" *Addiction* 105(7): 1146–49. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02830.x.

קריאת רשות

Nutt, David J., L.A King, and L.D. Phillips. 2010. Drug Harms in the UK: A Multicriteria Decision Analysis. *Lancet* 376(9752):1558-1565.

28.11 התמכרות

קריאת חובה:

Weinberg, Darin. 2002. On the Embodiment of Addiction. *Body and Society* 8(4):1-19

<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1357034X02008004001>

קריאת רשות:

Lindesmith, Alfred R. 1938. A Sociological Theory of Drug Addiction. *American Journal of Sociology*. 42(4): 593-613

Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-control: Reflections on the missing core in addiction science. *International Journal of Drug Policy* 24(3):173-181

Lenson, David. On Drugs. 1st edition. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1999. pp 30-50

5.12 הבניה חברתית של שינוי תודעה - ומעבר לה

קריאת חובה:

בקר, ה.ס. (1999). "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוח (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 112-101.

Hartogsohn, I. 2017. "Constructing Drug Effects A history of Set and Setting" *Drug Science and Policy Review* 3:1-17

קריאת רשות:

Zinberg, Norman E. Drug, Set, and Setting: The Basis for Controlled Intoxicant Use. 1st ed. New Haven, CT: Yale University Press, 1986. Chapter 1.

MacAndrew, Craig, and Robert B. Edgerton. Drunken Comportment: A Social Explanation. Chicago: Aldine, 1969.

12.12 המלחמה בסמים

צפיית חובה: he House I live InT

קריאת חובה: רם, חגי: ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל. תיאוריה וביקורת 43:75-102
קריאת רשות:

Johann Hari. 2015. Chasing the Scream. Bloomsbury publishing.

צפיית כיתה:

Adam Ruins Everything: Season 1 Ch. 20 Adam Ruins Drugs. TruTV

19.12 סמים מהרופא

Liebert, R. and N. Gavey. 2009. "There Are Always Two Sides to These Things: Managing the Dilemma of Serious Adverse effects from SSRIs". Social Science and Medicine. 68(10):1882-1991

קריאת רשות:

McGoey, L. 2007. On the Will to Ignorance in Bureaucracy. Economy and Society. 36(2):212-235.

Netherland, J. and Hansen, H. 2017. White Opioids: Pharmaceutical Race and the War on Drugs that Wasn't. Biosocieties 12(2):217-238

Healy, David. Pharmageddon. Reprint edition. University of California Press, 2013. pp. 44-129.

חלק שלישי: לאן כל זה הולך?

26.12 מדיקליזציה וקוץ בה

קריאת חובה TBD

צפיית חובה: "טריפ של חמלה" (?)

"The Scientist"

קריאת רשות TBD

2.1 הפחתת נזק, מקרו – מאמסטרדם עד פורטוגל

קריאת חובה:

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "A Resounding Success or a Disastrous Failure:

Re-examining the Interpretation of Evidence on the Portuguese Decriminalization of Illicit Drugs" Drug and Alcohol Review 31(1):101-13

רשות:

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs?" British Journal of Criminology 50(6):999-1022

9.1 הפחתת נזק – מיקרו – הרצאת אורחת, גב' יהב ארז

קריאת חובה

Ruane, Deirdre. 2015. "Harm Reduction or Psychadelic Support? Caring for Drug-Related Crisis at Transformational Festivals". Dancecult: Journal of Electronic Dance Music Culture 7(1):55-75

רשות:

Carvalho, M.C., M. Pinto de Sousa, P. Frango, P. Dias, J. Carvalho, M. Rodrigues and T. Rodrigues. 2014. "Crisis Intervention Related to the Use of Psychoactive Substances in Recreational Settings – Evaluating the Kosmicare Project at Boom Festival". Current Drug Abuse Reviews. 7:81-100

16.1 סיכום, משוב וחזרה למבחן

סוציאליזם או מוות? אנתרופולוגיה של קובה

מיכל שטיין steinmic@post.bgu.ac.il

שעות השיעור: יום ב 12-14

שעת קבלה: יום ב 14-15, בתיאום מראש

תיאור הקורס

מטרתו של קורס זה הינה לפתוח צוהר אל קובה בת זמננו. לאורך הקורס נכיר את החברה והתרבות המקומית ונבחן את השינויים המתחוללים בה בדגש על העשורים האחרונים. השיעורים הראשונים יוקדשו לדיון בתהליכים היסטוריים משמעותיים: מהתקופה הקולוניאלית דרך המהפכה הקובנית בהנהגת פידל קסטרו וצ'ה גווארה, המשבר הכלכלי ואימוץ כלכלת שוק במדינה סוציאליסטית, ועד חידוש היחסים הדיפלומטים עם ארצות הברית. השיעורים המתקדמים יותר יוקדשו לדיון מעמיק בסוגיות חברתיות ותרבותיות עכשוויות, בין היתר בהשפעת כניסת התיירות על אי שוויון ומקומו של הגוף, בתופעת ה'חינטרוס', במבנה המשפחה המשתנה, במוסיקה וריקוד ככלי יצירתי להישרדות והתנגדות, ובטקסים ופולחנים בסנטריה. בנוסף לקריאת אתנוגרפיות המתמקדות בקובה, הדיון בנושאים השונים ילווה בדוגמאות מתוך סרטים ויצירות ריקוד ומוסיקה.

דרישות הקורס

כתיבת ארבעה יומני קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלה מנחה שתינתן משבוע לשבוע. כול יומן יכתב על מאמר אחר מרשימת הקריאה לפי בחירת הסטודנטית. יומני הקריאה יוגשו בתחילת השיעור הרלוונטי דרך מערכת המודל. כול יומן קריאה לא יעלה על 300 מילה.

עבודת בית מסכמת. העבודה תכלול 4 שאלות שמתוכם תתבקשו לענות על 2 שאלות. אורכה של עבודת הבית לא יעלה על 1500 מילה. העבודה תוגש דרך מערכת המודל. תאריך הגשה: שלושה שבועות מיום סיום הקורס. (100% מהציון)

תוכנית הקורס

(15.10) שיעור מבוא - הכירות עם קובה והקורס

(22.10) חמש מאות שנה של היסטוריה קובנית

- טאובר- פאוזנר, ת (2012) ארנסטו צ'ה גווארה: סמל לאומי בקובה (עמ' 43-64) בתוך: צ'ה גווארה- פנים למיתוס. רסלינג
(29.10) המהפכה הקובנית של 1959
מדין, צ. (2003) על מנהיגותו של פידל קסטרו. זמנים: רבעון להיסטוריה. עמ' 66-75.
(5.11) קובה כקולאז' היפר-ריאליסטי: 'התקופה המיוחדת בזמן שלום'
Eckstein, S. E. (2004). Chapter Four (pp 87-126) Back from the future: Cuba under Castro. Routledge
(12.11) ריקוד ומוסיקה
Lundgren, S. (2012). Shaking that ass: Reggaetón as an embodiment of "low culture" to mark difference and privilege in contemporary Havana. Bodies and Borders in Latin America, Serie HAINA VIII 31-4
(19.11) סנטריה: פולחן ואמונה אפרו-קובנית
Ayorinde, C. (2004). Santería in Cuba: Tradition and Transformation. In; The Yoruba diaspora in the Atlantic world, Falola, T., & Childs, M. D. (Eds.). (209-230)..Indiana University Press
(26.11) רפואה מהפכנית
Brotherton, P. S. (2005). Macroeconomic change and the biopolitics of health in Cuba's special period. Journal of Latin American Anthropology, 10(2), 339-369
(3.12) תיירות במדינה סוציאליסטית
Babb, F. E. (2011). Che, Chevys, and Hemingway's daiquiris: Cuban tourism in a time of globalisation. Bulletin of Latin American Research, 30(1), 50-63
(10.12) גזע ואי שוויון
De la Fuente, A. (1998). Race, national discourse, and politics in Cuba: An overview. Latin American Perspectives, 25(3), 43-69.
(17.12) מגדר בחברה סוציאליסטית לטינית והגבריות החדשה
Pertiera, A. C. (2008). En casa: women and households in post-soviet Cuba. Journal of Latin American Studies, 40(4), 743-767.

(24.12) יחסי שארות, משפחה, נישואים ויחסים הדדיים

Härkönen, H. (2016). Kinship as an Idiom for Social Relations. (pp 27-50). In: Kinship, Love, and Life Cycle in Contemporary Havana, Cuba: To Not Die Alone. Springer

(31.12) קובה וארצות הברית

בז'רנו, מ. (1997) בין ארצות הברית לאמריקה הלטינית: על הקהילה הספרדית של יוצאי קובה במיאמי. פעמים: רבעון לחקר קהילות ישראל במזרח. עמ' 107-123

(7.1) סוציאליזם או מוות?

Holbrad, M. (2013) Revolucion o muerte: self-sacrifice and the ontology of Cuban revolution. Ethnos, 79(3): 365-387.

עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני

מספר קורס: 0-102-1-35

שם המרצה: דר' שרה הלמן

תאור הקורס:

כל שנה מפרסם המוסד לביטוח לאומי נתונים על עוני. כמו כן, כל שנה בסמוך לחגים עמותות שונות פונות לציבור "לפתוח את הלב ואת הכיס" ולתרום למשפחות עניות, והטלויזיה מראה דירות עלובות, מקררים ריקים, ותורים אין סופיים במוקדי חלוקת מזון. מצד שני, תוכניות טלויזיה, כתבות עיתונאיות חושפות בפנינו אנשים החיים בעושר מופלג, הבא לידי ביטוי בדירות פאר, וצריכת מותגי יוקרה שהם ההיפך המוחלט של הכתבות המתארות את החיים בעוני.

האם יש קשר בין עוני לבין עושר? או שמא אלו שתי תופעות נפרדות? כיצד עוני קשור לאי-שוויון חברתי ולמדיניות חברתית כלכלית? מטרת שיעור זה היא לנתח את המימדים השונים של החיים בעוני וכן את ההסברים הקיימים לעוני. נתמקד בתיאוריות של עוני: תרבות עוני; תיאוריה מעמדית של עוני; והתיאוריה של מה שמכונה ה-underclass. ננתח את הגורמים לעוני החל משנות ה-90 של המאה העשרים ומתוכם המדיניות החברתית כלכלית, הגלובליזציה והניאו-ליברליזציה ונשאל מדוע תהליכים אלו גרמו לא רק להתרחבות העוני אלא גם לתופעה של מה שמכונה "עובדים עניים". נשאל כיצד מתמודדות מדינות עם עוני ומדוע מדינות מסוימות מצליחות יותר מאחרות בהתמודדות עם העוני. לבסוף נתמקד בעוני בישראל, בחיים בעוני ובתוצאותיו המגדריות, והמעמדיות.

חובות הקורס:

השתתפות חובה –בתחילת כל שיעור תיבדק נוכחות. היעדרות: רק במקרים של מחלה ומילואים וזאת תוך הודעה מראש למרצה.

קריאה משיעור לשיעור. השיעור בנוי על השתתפות שלכם ובתחילת כל שיעור נדון במאמר הרלוונטי.

הגשת 5 דוח"ות קריאה. דוח"ות כל דו"ח קריאה ליעלה על 350 מילים. הדו"ח צריך להיות מוגש באמצעות מערכת המודל עד יומיים לפני השיעור. דו"ח הקריאה צריך להתייחס לנושא מאמר, לשאלה שנשאלה בו, וכן לממצאים מרכזיים. ערך כל דו"ח 5 נקודות מהציון הכולל. אין אפשרות לעבור את הקורס ללא הגשת דו"חות קריאה וציון עובר בכל אחד מהם. מי י.תקבל ציון לא עובר בדו"ח תצטרך לכתוב בו"ח חדש. הציון בדו"ח הוא עובר/לא עובר. משקל הדוח"ות בציון הכולל: 20%.

בחינה בסוף הסמסטר: הבחינה תהיה מורכבת משלוש שאלות, ועליכם יהיה לענות על 2 מתוכן. במבחן תוצגנה כתבות בנושא הקורס ויהיה עליכם לנתח אותן על פי חומר ההרצאות ומאמרי הקריאה. משקל הבחינה בציון הכולל: 80%

תאוריות סוציולוגיות מתקדמות

שימו לב: הרשימה הביבליוגרפית וכן הנחיות מפורטות אודות מטלות הקורס תועלנה למערכת המודל בתחילת שנת הלימודים.

צוות הקורס:

ד"ר שרה הלמן

שעות קבלה: יום א' 14.30-15.30

sarith@bgu.ac.il

מר אהוד חבושה

שעות קבלה:

ehudha@post.bgu.ac.il

מר דורון מועלם

דברי הסבר:

מטרת השיעור הינה לחשוף את הסטודנטים/יות למבחר תיאוריות סוציולוגיות עדכניות ולאופן שבו הן מתמודדות עם האתגרים והאילוצים שהחברה בת זמנינו מציבה. במהלך הסמסטר נדון בתיאוריות אשר מחברות בין הפעולה של הפרט לבין המבנה; בתיאוריות המבקרות את המודרניות וחושפות את הצדדים האפלים שלה (זאת לעומת הפיאור של המודרניות בתיאוריות הקלאסיות). נתייחס לאתגרים שהתיאוריה הפמיניסטית וחקר המגדר מציבים בפני התיאוריה סוציולוגית וכן באופן שבו עדשה מגדרית מסייעת לנו להבין את המורכבות של המציאות החברתית. לבסוף נדון בגלובאליזציה, ובאופן שבו היא משנה את ההסתכלות על תופעות חברתיות.

מבנה הקורס:

הרצאה הפרונטאלית: מטרת ההרצאה הפרונטאלית היא לפרוש ראייה רחבה של התיאוריות השונות ולשמש מסגרת לחומרים שיקראו בתרגיל.

אין להשתמש בשיעור בטלפונים ניידים מי מיכם. אשר ממתני.ה לשיחה דחופה מתבקש.ת להודיע בתחילת השיעור למרצה.

תרגיל:

התרגיל יתמקד בקריאה ובדיון על המקורות השונים. קריאת המאמרים היא **חובה** לכל מי שמשתתף/ת בתרגיל. קבוצת התרגיל משמשת כמסגרת אינטימית לדיון במאמרים. כדי לעודד קריאה, הבנה וגם יישום עליכם לקרא את המאמרים לקראת כל תרגול. במסגרת התרגול יתקיים דיון על המאמר, יישומו לסוגיות בנות זמנינו, הצגת הבנת הסטודנטים את המאמר וכן את קשיים שהתגלו במסגרת קריאת המאמר. לשם כך, שבועיים לפני כל תרגול תועלה למודל כתבה קצרה שאותה תתבקשו לקרא ולהביא ליכתה לשם דיון וניתוח על בסיס המאמר, גם אם לא הגשתן/ם דו"ח קריאה באותו שבוע. אין חובה להשתתף בתרגולים, אך מאוד מומלץ.

עליכם להגיע לתרגול עם המאמר המודפס או על גבי המחשב. אותו כלל חל לגבי הכתבה אותה תנתחו בתרגול על סמך המאמר לקריאה.

חובות הקורס:

השתתפות בשיעורים: השתתפות בשיעורים הינה חובה. מי שמסיבות מוצדקות ייעדר מן השיעור מתבקש.ת להודיע מראש למרצה או למתרגלים. לא תתאפשרנה היעדרויות לא מוצדקות. 500 מילים על מאמרים מתוך הרשימה הביבליוגרפית. הדו"חות יוגשו באמצעות

המודל לפי קבוצת התרגול אליה אתם.ן רשומים.ות. על מתכונת הדוחות תבוא הודעה בתחילת שנת הלימודים.
במהלך התרגול בכיתה יתקיים דיון על המאמר ועל ניתוח הכתבה באמצעותו. הניתוח שיתבצע בתרגול יהיה כוללני יותר וישקף את הניתוח אליו תידרשו במבחן.
הגשת הדו"ח: הדו"ח יוגש באמצעות המודל עד יום ראשון בשעה 16:15 בשבוע שהוא רלוונטי למאמר שנבחר. לא תתאפשרנה הגשות באיחור של המאמר שיידון בתרגיל.

בחינה סופית: תהיה מורכבת משתי שאלות פתוחות שבהן תתבקשו לנתח תופעות אקטואליות תוך התייחסות לכל ההרצאות וכל החומר הביבליוגרפי. משקל הבחינה בציון הכולל הינו 75% מהציון הכולל.

לתשומת לבכם: ציון עובר בכל אחת מהמטלות הוא תנאי להשלמת הקורס.

הודעות: הודעות בנוגע לשיעור וכן לתרגילים תועברנה באמצעות מערכת ה-moodle. הודעות גם תועברנה בכיתה. חלה חובה להתעדכן על הודעות המועברות בכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 123 }

סמסטר ב' – אביב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 125 }

אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית

2018-2019

יום ב' 10:15-11:45

מספר הקורס: 102.1.0068

מרצה: דר' יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

הקורס יעסוק ביסודות התרבותיים והלשוניים של הציוויליזציה הרוסית וכן במוסדותיה החברתיים אשר מכוננים את מה שמכונה בשיח הרחב, בספרות וכן במחקר האקדמי – "הנפש הרוסית". המבט של הדיסציפלינה האנתרופולוגית ישמש את הקורס לבחינה של הדימוי היציב (סטרייטיפ חיצוני או סגנון תרבותי מובחן ומטופח) של דרך הרוסית לאהוב, לדבר, לעבוד, לחנך ילדים (ועוד). נלמד על הפרקטיקות היומיומיות האלה כפי שהן מעוצבות על ידי הקשר היסטורי פוליטי. עיקר ההתבוננות שלנו בנפש הרוסית תהיה על המאה העשרים עם הגעתו לשיאו של הפרוייקט המודרני לבניית האדם החדש, מימוש בגרסה הסובייטית וקצת אחריו, זאת עם הצעות הן לספרות הרוסית של המאה התשע עשרה והן לתקופה הפוסט-סובייטית של היום. דרך המופעים של "הנפש הרוסית" נלמד סוגיות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות הנוגעות לכינון תרבותי-פוליטי של אישיות, ליחסי הפרט-קולקטיב והגבולות המשתנים של הפרטיות, כמו כן נתעמק בתהליכי הייבוא והתרגום של התרבות הפסיכולוגית הגלובלית ונגע בשאלות של התרבות כמעוגנת בשפה ודרכי הביטוי הלשוניים. הקורס ישלב הרצאות פרונטליות, קריאה בספרות מחקרית וכן קטעים מ"ספרות יפה", עבודה עצמית של הסטודנטים וחשיפה ליצירות קולנוע עלילתי ודוקומנטרי. אין דרישות מוקדמות לקורס. ידיעת הרוסית אינה חובה.

חובות הקורס:

הנוכחות בכול שיעור תזכה את התלמידים בנקודה אחת מתוך 10 האפשריות.
עבודת בית סופית המבוססת על חומרי הצפייה והקריאה תהווה 90 אחוז מהציון הסופי.
הכנת התייחסות לקריאה או צפייה והצגתה במהלך השיעור תזכה לבונוס של 5 נקודות לציון הסופי.

רשימת קריאה כללית מומלצת:

עצמי, פרט, סובייקט

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", זמנים, 78, עמ' 94-106. + עמודים מתוך הספר "הטיהורים הסטליניסטיים"

- Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kharhordin, Oleg. 1999. *The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone at al. London: Sage.
- Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone at al. London: Sage.
- Oushakine, Serguei. 2004. "The Flexible and the Pliant: Disturbed Organisms of Soviet Modernity". *Cultural Anthropology* 19 (3): 392–428.
- Halfin, Igal. 2003. *Terror in My Soul: Communist Autobiographies on Trial*. Cambridge: Harvard University Press.

- Dale Pesmen, 2000. *Russia and Soul: an Exploration*, Cornell University Press.
- Engelstein, L. and Sandler, S. (eds.) (2000). *Self and Story in Russian History*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Lotman, Y. and Uspenskii, B.A. 1985. "Binary Models in the Dynamics of Russian Culture". Pp. 30-66 in *The Semiotics of Russian Cultural History*, ed. by A.D. Alexander D. Nakhimovsky and Alice Stone Nakhimovsky. Ithaca and NY: Cornell University Press.
- Figes, Orlando. 2002. *Natasha's Dance: A Cultural History of Russia*

פרקטיקות וטכנולוגיות של העצמי הרוסי

- Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.
- Kelly, Catriona. 2001. *Refining Russia: Advice Literature, Polite Culture and Gender from Catherine to Yeltsin*. Oxford: University Press.
- The Factory of Gestures: Body Language in Film* by Oksana Bulgakowa. Potemkin Press 2008.
- Ries, N. (1997). *Russian Talk: Culture and Conversation during Perestroika*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Paperno, Irina. *Stories of the Soviet Experience: Memoirs, Diaries, Dreams*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 2009.
- הלבק, יוכן, 1997. 'עיצוב הנפש הסטליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני'. זמנים 59, 101-87.

יחסים לסוגיהם

- Shlapentokh, V. 1989. Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia. NY: Oxford Univ.Press;
- Shlapentokh, V. 1984. **Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice**. New York: Praeger.
- Yurchak, Alexei. 2005 . Everything Was Forever until It was No More: the Last Soviet Generation. Princeton: Princeton University Press
New York: Berghahn Books.
- Chernova, Z. (2012). Parenthood in Russia: from the state duty to personal responsibility and mutual cooperation. Anthropology of East Europe Review 30 (2): 1-19.
- Steinberg, M. D. and Coleman, H.J. (2007). Sacred Storied: Religion and Spirituality in Modern Russia. Bloomington: Indiana University Press.
- Lindquist, Galina, 2006, Conjuring Hope: Healing and Magic in Contemporary Russia.
- Zigon J. (2010). Making the New Post-Soviet Person. Leiden: Brill Publishing.
- Zigon J. (2013). On Love: Remaking moral subjectivity in postrehabilitation Russia. American Ethnologist 40 (1):201-215.

נשמה ללא פסיכולוגיה?

- Etkind, A. (1993). Eros of the Impossible: a History of Psychoanalysis in Russia. St. Petersburg: Meduza (Russian).
- Etkind, A. (2005). Soviet Subjectivity: Torture for the Sake of Salvation? Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History 6(1):171–186
- Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in Russian culture by M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.
- Mead, Margaret. 2001. Russian culture / Margaret Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.(PP)

- Paperno, Irina. 1997. "European Science on Suicide", Chapter 1 in her Suicide as a Cultural institution in Dostoyevsky's Russia. NY: Cornell University Press.
- Etkind, Alexander M. 1996. "Psychological Culture". Pp. 99-125 in Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress.
- Matza, T. 2018. Shock Therapy: Psychology, Precarity, and Well-Being in Postsocialist Russia. Duke U Press.
- Matza, T. (2012). "Good individualism"? Psychology, ethics, and neoliberalism in post-socialist Russia. American Ethnologist 39 (4): 804-818.
- Matza, Tomas, 2009, "Moscow's Echo: Technologies of the Self, Publics and Politics on the Russian Talk show". Cultural Anthropology 24(3): 489-522.
- Yurchak, Alexei. 2003. "Russian Neoliberal: The Entrepreneurial Ethic and the Spirit of "True Careerism". Russian Review 62(1):72-90.
- Lerner, J. and C. Zbenovich. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of Modniy Prigovor". Slavic Review 72(4): 828-849. (HEB version)
- Lerner, J. (2015). The changing meanings of Russian love: Emotional socialism and therapeutic culture on the post-soviet screen. Sexuality and Culture, 19 (2): 349-368.
- Leykin, I. (2015). Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. Ethos 43(2): 135-164.
- Plotkin-Amrami, G. (2008). From Russianness to Israeliness Through the Landscape of the Soul: Therapeutic Discourse in Practices of Immigrant Absorption of 'Russian' Adolescents. Social Identities 14(6): 739-763. (HEB version)

- Wierzbicka, Anna.1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for Ethnopsychology and Cultural History". *American Anthropologist* 91:41-58)
- Wierzbicka, A. (1998). Russian Emotional Expression. *Ethos* 26(4): 456-483.
- Wierzbicka, A. (1999). Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wierzbicka, A. (2003). Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. *Ethos* 30 (4): 401-432.
- Levontina, I. and Zalizniak, A. (2001). Human Emotions Viewed from Russian Language. In: J. Harkins and A.Wierzbicka (eds.), *Emotions in Cross linguistic Perspective* (pp. 291-336). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Pavlenko, A. (2002). Emotions and the Body in Russian and English. *Pragmatics and Cognition* 10 (1-2): 207-241.
- Sobol, V. (2009). *Febris Erotica: Love sickness in the Russian Literary Imagination*. Washington: University of Washington Press.
- Steinberg, M.D. and Sobol, V. (2011). *Interpreting Emotions in Russia and Eastern Europe*. DeKalb: Northern Illinois University Press.

סוגיות לימוד

על העצמי ופסיכולוגיה

על אינדיווידואליזם-קולקטיביזם

על המשטר הניאו-ליברלי ועל התרבות התרפוּטית

על הספרה הפרטית והציבורית וה"אישית"

על סגנונות רגשיים

על שפה, מילות מפתח תרבותיות וזהות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 132 }

מבוא לניתוח חברתי של מדע וטכנולוגיה (STS)

'Introduction to Science and Technology Studies (STS)'

קוד הקורס: 102.1.0679

מרצה – ד"ר יעקב גארב

(זהו תקציר קורס והדרישות, סילבוס הקורס יינתן במהלך תקופת השינויים)

תקציר הקורס:

זהו קורס מבוא לתחום מחקר צעיר ובעל השפעה גוברת, הנופל תחת הכותרת הרחבה "לימודי מדע וטכנולוגיה" (STS).

STS ניזון משיטות ומסורות מחקר במדעי החברה (סוציולוגיה, אנתרופולוגיה) והרוח (היסטוריה, פילוסופיה, ביקורת ספרות) כדי לחקור ידע מדעי ומערכות טכנולוגיות ("טכנו-מדע") בהקשרים חברתיים והתרבותיים שלהם. הגישה היא מכבדת וביקורתית כאחת, הרואה בטכנו-מדע דרך עוצמתית לדעת ולעצב את העולם אשר בה בעת מגלמת ומעצבת יחסים חברתיים.

הקורס יציג מספר גישות ומחקרים מרכזיים בתחום ודוגמאות של היישום שלהם באתרי טכנו-מדעיים, פרקטיקות וידע במגוון תחומים (פיזיקה, ביולוגיה, רפואה, ואחרים). הקורס מיועד גם לסטודנטים ממדעי החברה והרוח וגם לסטודנטים במדעים אשר רוצים ללמוד איך ניתן לנתח את המדע והטכנולוגיה מנקודת מבט חברתית ותרבותית.

הרכב ציון:

נוכחות והשתתפות חובה – 20%

בחנים – 20%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 134 }

עבודות - 60%
סה"כ - 100%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 135 }

מבוא לריבוד ואי-שוויון

(102-1-0131) 2 נק"ז

ד"ר אורי שויד

יום ב' 10:30 – 12:00

חדר 488 בנין 72

מטרת הקורס

מטרתו העיקרית של הקורס היא לחשוף את התלמידים למגוון הגישות ומסורות המחקר הסוציולוגי בנושא אי השוויון בחברות בנות זמננו. במהלך הקורס נסקור כיצד חברות שונות בתקופות שונות מגדירות טובין מסוימים כבעלי ערך, וכיצד טובין אלו מתחלקים בין קבוצות בחברה. רקע תיאורטי זה ישמש מצע לניתוח חופשי של החברה הישראלית, השוק הישראלי, והשיח על שני אלו.

חובות התלמידים

קריאה שוטפת של פריטי החובה

השתתפות פעילה

בקראות בדיון בכיתה.

מבנה הציון

30% מבדקי קריאה וערנות דיגיטליים שוטפים בכיתה *

70% מבחן מסכם

* במהלך לפחות 4 מהשיעורים יערכו חידונים דיגיטליים (Kahoot) על קריאת החובה לשיעור ועל החומר השוטף הנידון בכיתה. הציון המשוקלל של לפחות 3 מתוכם ירכיב 30% מהציון הסופי. היעדרות מהמבדק משמעה ציון 0 במבדק.

נושאים וחומר קריאה

רוב פריטי הקריאה הינם מתוך הספר

Social Stratification: Class, Race and Gender in Sociological Perspective.
Edited by David B. Grusky. Third Edition, Westview Press.

את חלקם, אך לא את כולם, ניתן למצוא גם במהדורות קודמות.

נושא	קריאת חובה
מבוא	דיוויד ברוקס: "מפת חוסר השוויון של אמריקה" דה מרקר (בהיי לרן).
פונקציונליזם	דיוויד ומור. 1945. כמה עקרונות של הריבוד החברתי. עמ' 99-111 אצל ליסק (עורך). סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי. ת"א: עם עובד. טומין, 1953. כמה עקרונות של הריבוד החברתי: ניתוח ביקורתי. עמ' 112-122 שם. Fischer C., et.al. 1996. Inequality by Design. In Grusky: 49-53
סולמות ריבוד	Parkin, F. 1979. Marxism and Class Theory: A Bourgeois Critique. In Grusky: pp 143-158 Goldthorpe, J.H. and K. Hope. 1972. Occupational Grading and Occupational Prestige. In Grusky: pp 195-202.
גזע ואתניות	Bonacich, E. 1972. A Theory of Ethnic Antagonism: The Split Labor Market. In Grusky: 632-646.
מגדר	יזרעאלי, ד. 1999. המיגדור בעולם העבודה. עמודים 167-215 בתוך יזרעאלי ואחרים (עורכים) מין מגדר ופוליטיקה. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
הון אנושי	הרן 1990. מגבלות החינוך הבית ספרי ואפשרויותיו. י-ם: אקדמון 56-62.
הון תרבותי	רגב, מ. 2006. הון תרבותי. עמ' 133-139 בתוך רם ורבינוביץ (עורכים) אי/שוויון. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
הון חברתי	Portes, A. 1998. Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. Annual Review of Sociology 24:1-24.
שוק העבודה	Poire, M.J. 1970. The Dual Labor Market: Theory and Implications. In Grusky: pp 550-553 שטייר, ח. 2006. שוק עבודה. עמודים 385-392 באי/שוויון.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 138 }

עוני	שטייר, ח. 2005. עוני בין דיסציפלינות: תרומתה של הסוציולוגיה לחקר העוני. סוציולוגיה ישראלית ז' (1) 9-20
אליטות	Brooks, D. 2000. Bobos in Paradise: The new upper class and how they got there. In Grusky, pp 304-310
מוביליות	לוין אפשטיין, 2006. ניעות. 291-299 באי/שוויון.

קריאת רשות:

נושא	קריאת רשות
מבוא	Grusky & Ku.2008. Gloom, Doom and Inequality. In Grusky:pp2-28
פונקציונליזם	Krueger A. Inequality: too much of a good thing. In Grusky: pp53-60
סולמות ריבוד	פילק, 2006. מרקסיזם. עמודים 258 – 264 בתוך רם וברקוביץ (עורכים) אי שוויון. וובר, מ. מעמד סטטוס ומפלגה. 1946. עמודים 58 – 71 בתוך ליסק (עורך) סוגיות בסוציולוגיה. ת"א: עם עובד. בנדיקס מ. וס. ליפסט. תורת המעמדות החברתיים של קרל מרקס. עמודים 47-57 בתוך ליסק משה (עורך) סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי. ת"א: עם עובד. מרקס ק. ופ. אנגלס. המניפסט הקומוניסטי. עמוד 295-306 בתוך רוט-הלר ונווה (עורכים) היחיד והסדר החברתי. תל אביב: עם עובד. סמיונוב, לוין-אפשטיין ומנדל. 2000. מדד מעודכן לסטטוס סוציאקונומי של משלחי היד בישראל. מגמות 40: 706-729 Weber, M.1968. Open and Closed Relationships. In Grusky: pp 128-132

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 139 }

Olin Wright, 1984. General Framework for the Analysis of Class Structure. In Grusky: 98-111 Giddens, 1973. The Class Structure of Advanced Societies. Ibid: 132-143 Blau & Duncan, 1967. Measuring the Status of Occupations. Ibid: 187-190. Hauser & Warren. 1997. Socioeconomic Indexes for Occupations: A Review, Update, and Critique. Ibid: 213-218 Featherman & Hauser. 1976. Prestige or Socioeconomic Scales in the Study of Occupational Achievement? Ibid: pp 202-204	
שנהב, י. ויונה, י. 2008. מבוא: גזענות מהי? בתוך שנהב ויונה (עורכים), גזענות בישראל, הוצאת הקיבוץ המאוחד. כזום, ע. 1999. תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי השוויון האתני בישראל. סוציולוגיה ישראלית א(2): 385-426. כהן, י., י. הברפלד וטלי קריסטל. 2007. מזרחים, אשנזים ו'מעורבים': פערי השכלה בקרב יהודים ילידי ישראל. Ethnic and Racial Studies. גרסא עברית באתר.	גזע ואתניות
Hochschild, A. 1989. The Second Shift. Reading 25 in Skolnick and Skolnick (eds). Family in Transition. Pearson, 16th Edition. 2010. Jacobs, J. 1989. Revolving Doors: Sex Segregation and Women's Careers. In Grusky: pp 797-801. England, P. 2008. Devaluation and the Pay of Comparable Male and Female Occupations. In Grusky, pp:834-837 Browne and Misra. 2003. The Intersection of Gender and Race in the Labor Market. Annual Review of Sociology 29:487-513	מגדר

Alon, S. 2009. The Evolution of Class Inequality in Higher Education: Competition, Exclusion and Adaptation. American Sociological Review 74(5):731-755 – Read 731-2, 735-7. Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel. European Sociological Review 22(4):431-442 Lucas, S.R.2001. Effectively Maintained Inequality: Education Transitions, Track Mobility, and Social Background Effects. American Journal of Sociology. 106(6):1642-1690 Collins R. 1971. Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. American Sociological Review. 36: 1002:1019.	הון אנושי
Lamont M. and A. Lareau. 1988. "Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. Sociological Theory. 6:153-168. DiMaggio, P. 1982. Cultural Capital and School Success. American Sociological Review. 47:189-201 כץ-גר, ט. וי. שביט. 1988. סגנון חיים ומעמדות בישראל. סוציולוגיה ישראלית א. 91-114 Goldberg, A. 2011. Mapping Shared Understandings Using Relational Class Analysis: The Case of Cultural Omnivores Reexamined. Forthcoming in American Journal of Sociology. סיכום בעברית: http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1224994.html Lareau, A. 2003. Unequal Childhoods: Class, Race and Family Life. In Grusky: pp 926-936	הון תרבותי
Granovetter, M.S. 1973. The Strength of Weak Ties. In Grusky: pp 576-579	הון חברתי

Lin, N. 1999. Social Networks and Status Attainment. In Grusky: pp 580-582 Fernanadez, R.M. and I. Fernandez Mateo. 2006. Networks, Race and Hiring. In Grusky: pp 587-595 Burt, R.S. 1997. Structural Holes. In Grusky: pp 583-586.	
Kalleberg, A.L et.al. 2000. Bad Jobs in America: Standard and non-Standard Employment Relations and Job Quality in the United States. American Sociological Review 65: 256-278	שוק העבודה
סבירסקי, ש., א. קונור-אטיאס וה. אבו חלא. 2010. תמונת מצב חברתית 2010. מרכז אדווה	עוני
Eyal G., I. Szelenyi and E. Townsley. 1998. Post-Communist Managerialism. In Grusky, pp 311-316 ממן, ד. 2006. אליטות. עמודים 38-46 בתוך רם ורבינוביץ (עורכים) אי שוויון. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון.	אליטות
יעיש, 2004. מעמדות בישראל. מגמות מ"ג, 2, עמ' 267-286.	מובליות

יתכנו שינויים בפריטי הקריאה.

מבוא לתרבות ארגונית

102-2-0097

פרופ' אביעד רז

6472058

aviadraz@bgu.ac.il

הקורס מציג גישות סוציולוגיות, אנתרופולוגיות וניהוליות לניתוח המושג הבינתחומי של "תרבות ארגונית" ושימושיו התיאורטיים, המתודולוגיים והפרקטיים, בהקשר למחקר ארגוני ולייעוץ ארגוני. הקורס יציג את הרקע הנחוץ בתיאוריות ארגוניות ויתמקד במודלים של תרבות ארגונית, "תרבות ארגונית חזקה", מיפוי ואבחון של חוזק תרבותי לצרכי יעוץ ופיתוח ארגוני, שינוי ממעלה שניה ושינוי תרבותי.

דרישות הקורס

- קריאת המאמרים המצויים באתר.
- הכרת והבנת החומר שבמצגות, השתתפות בדיונים הנערכים בשיעור.
- כתיבת עבודה (עד 10 עמ') אפשרי בזוגות על נושא לפי בחירתכם ואשר יתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. העבודה יכולה להיות אמפירית (מיפוי ואבחון של תרבות ארגונית) או עיונית (סקירת 5 מאמרים של מקרי מחקר בנושא מסוים תוך שימוש במודל של שיין לאחר השינוי, ודיון השוואתי בהם).
- (א) עד לשיעור השביעי יש להגיש הצעת עבודה קצרה, קובץ הנחיות יועלה למודל.
- (ב) למעוניינים תינתן אפשרות להצגת העבודה (הנושא, שאלות המחקר וממצאים ראשוניים) במהלך המחצית השנייה של הקורס לצורך קבלת הדרכה אישית, משוב ודיון משותף בבעיות הנוגעות למחקר.

בנוסף: 5 נק' עבור הצגת מאמר מחקרי בכיתה, בתיאום מראש. ההצגה (עד 20 דקות, אפשרי בזוגות) צריכה לכלול סיכום של המאמר מבחינת: שאלות/השערות המחקר, מתודולוגיה, ממצאים ומסקנות, ולהציע קריאה אנליטית שלו לאור המודל של שיין (מיפוי

ואבחון) ומודל רלבנטי נוסף אם יש. ניתן גם להציע למטרת הצגה מאמרים חדשים, רלבנטיים לנושאים הנלמדים, לפי בחירתכם.

מפגש 1. מבוא: הופעתה של התרבות הארגונית ככלי ניהולי וייעוצי

מצגת: מבוא

קריאה:

א. רז (2004). פרק 1: מבוא. מתוך ספרו: תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מפגש 2. נסיונות להמשגה של תרבות ארגונית לפי מודלים שונים: שיין ולוין

מצגת: מבוא

קריאה:

Schein, E. 1990. Organizational Culture. American Psychologist, Feb. 109-119

Burnes, B. (2004), Kurt Lewin and the Planned Approach to Change: A Re-appraisal. Journal of Management Studies, 41: 977–1002.

קריאת רשות:

[Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management](#) by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)

מפגש 3 מודלים של תרבות ארגונית - המשך

מצגת: מבוא

קריאה:

Martin, Joanne. 1992. Culture in Organizations: Three Perspectives. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21

Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial Uses. Chapter 6 in: The Managed Heart. U of California P.

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcaringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usq=AFQjCNFL1GrtPhvquApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja>

מפגש 4. ייעוץ מחקרי למדידה, ניהול ושינוי של תרבות ארגונית באמצעות מיפוי ואבחון
מצגת: מבוא

קריאה:

א רז (2004). מתווה למחקר אמפירי. מתוך ספרו: *תרבות ארגונית*. הוצאת האוניברסיטה
הפתוחה. עמ' 66-76

Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and
change," *Total Quality Management*, 10:1, 121-128

מפגש 5. מיפוי ואבחון – המשך. הנחיות להצעת עבודה
מצגת: מבוא

Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: *Diagnosing &
Changing Organizational Culture*. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת:

[Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based ...](#)

מפגש 6. השוואה בין-תרבותית: תרבות ניהולית ביפן ובארה"ב
מצגת: תרבות ארגונית ביפן ובארה"ב

להגיש לשיעור הבא הצעת עבודה. בשיעורים הבאים יוקצב זמן לדיון בהצעות עבודה

מפגש 7. תרבות ארגונית בארגוני שירות
מצגת: יעילות ואמפתיה בשירות לקוחות

Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", *New Technology, Work & Employment* 22(1): 83-97

מפגש 8. נשים, גברים ותרבות ארגונית

מצגת: השילוב הראוי

Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." *Human Relations* 47(2): 159-180.

צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. *סוציולוגיה ישראלית*. 10(1): 81-106

מפגש 9. גיוון תעסוקתי ותרבות ארגונית

מצגת: גיוון תעסוקתי

גלבוע, ח. (2015). "ממרחק תביא לחמה": עובדות חרדיות בשוק-ההייטק הישראלי. *חקר החברה החרדית*, כרך 2 תשע"ה / אוגוסט 2012, 220-193

מפגש 10. ניהול מש"א ותרבות ארגונית בתאגידים בינ"ל

מצגת: נטפים

Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," *Journal of Applied Behavioral Science*, 45(2): 280-304

מפגשים 11-13: פרויקטים מחקריים-ייעוציים של תרבות ארגונית

מתאילנד לדיסנילנד: אנתרופולוגיה של תיירות

שעור בחירה

2 נק"ז

פרופ' ניר אביאלי

מייל: avieli@bgu.ac.il

משרד: בניין 72 חדר 361 טל. 08-6472075

תיירות היא אחת התופעות התרבותיות הבולטות ביותר בחמישים השנים האחרונות והמהווה מאפיין מרכזי של החיים המודרניים ומופע בולט של הגלובליזציה בעידן הבתר-תעשייתי. אולם תיירים רבים רואים במעשיהם בריחה ממרוץ החיים המודרניים ומוקד לחיפוש משמעות ועצמי עמוק יותר שאינו מתקיים ביומיום. בקורס נעסוק במהות התיירות: במוטיווציות למסע, במאפיינים התרבותיים והחברתיים של התיירים והתיירות, בתעשיית התיירות ובמפגש הבין-תרבותי.

מבנה הקורס: במהלך הסמסטר נסקור את התיאוריות המרכזיות בתחום האנתרופולוגיה של התיירות וננתח תופעות שונות. התלמידים יקראו מאמרים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית. בכל שיעור יציגו סטודנטים את מאמרי הקריאה. במהלך הסמסטר נקיים **סיור/סדנה** בן יומיים (השתתפות חובה). הסטודנטים יגישו הצעת מחקר ויציגו את מחקרם בכיתה. המטלה המרכזית היא הגשת עבודה המבוססת על מחקר אמפירי בנושא תיירות.

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

נוכחות סדירה, קריאה והשתתפות פעילה בשעורים ובסיור (10%)

הצגת מאמר בכיתה (10%)

הגשת הצעת מחקר (10%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 147 }

הצגת המחקר בכיתה ובחירת מאמר לקריאה (10%)
הגשת עבודה סופית עד ה 30.9.19 (60%)
נא להגיש את הצעת המחקר ואת העבודה מודפסות לתא ולשלוח במקביל עותק אלקטרוני.

אינטרנט: השעורים בקורס הם internet free. הסטודנטים מתבקשים לכבות את המכשירים הסלולריים ולאפסנם בתיקים, ולהימנע משימוש במחשבים ניידים במהלך השיעור.

סדר השעורים ורשימת הקריאה

שעור פתיחה: התיירות ואנחנו

תיירות כפעולה חברתית :

Veblen, T. 2007 [1899]. Ch. 3 Conspicuous Leisure. A Theory of Leisure Class. Pp. 25-46.
<http://www.wilsonsd.org/cms/lib01/PA01000270/Centricity/Domain/185/Theory-Leisure-Class.pdf>

Boorstin, D. 1992 [1961]. Ch. 3 From Traveler to Tourist: The Lost Art of Travel. The Image: A Guide to Pseudo-Events in America. Vintage Books. Pp. 77-117.
<http://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uvm.edu%2Frsenr%2Frm230%2Fboorstin.pdf&ei=0Zf2VPnPI4fKOenkgZAE&usq=AFQjCNGaCTT57vATIEaBnE9CQtsDQ-Xc-w>

רשות:

Georg Simmel. "The Stranger". From The Sociology of Georg Simmel. New York: Free Press, 1950, pp. 402 - 408.
http://www.infoamerica.org/documentos_pdf/simmel01.pdf

עומר אלינגר

21.4.15 החוויה התיירותית

MacCannell, Dean. 1989 (1976). Ch. 5 Staged Authenticity. *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. NY: Schocken. Pp. 91-105.

Cohen, Erik. 1979. "A Phenomenology of Tourist Experiences", *Sociology* 13:179-201
http://scholar.google.co.il/scholar?q=A+Phenomenology+of+Tourist+Experiences&btnG=&hl=iw&as_sdt=0%2C5

28.4.15 המבט התיירותי

Urry, J. (1992). The tourist gaze "revisited". *American Behavioral Scientist*, 36(2), 172-186.
<http://abs.sagepub.com/content/36/2/172.extract>

Bruner, E. M., & Kirshenblatt-Gimblett, B. (1994). Maasai on the Lawn: Tourist Realism in East Africa. *Cultural Anthropology*. 9, 4: 435-470.
http://www.jstor.org/stable/656384?seq=1#page_scan_tab_contents

רשות:

Urry, John. 2002. *The Tourist Gaze: Leisure and Travel in Contemporary Society*, London: Sage. Chapter 1
<http://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sagepub.com%2Fupm->

[data%2F9492_019292ch1.pdf&ei=TDL4VOG6loT5UMC1g-gJ&usq=AFQjCNFGC6hONcC89EBqcvhJP3FTE5fBWA&bvm=bv.87519884,d.d24](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738398001030#)

עזרי עמרם

החוויה התיירותית - המשך

Wang, N. 1999. Rethinking Authenticity in Tourism Experience. *Annals of tourism research*, 26, 2: 349-370.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738398001030#>

מעין סנקר

George, R. Liska, A. 1997. 'McDisneyization' and 'Post-tourism': Complementary Perspectives on Modern Tourism. In Rojek, C. and Urry, J. *Touring cultures: Transformations of Travel and Theory*, New York: Routledge. Pp. 96-109.
https://www.academia.edu/823938/Touring_Cultures_by_Urry_and_Rojek_book_

עומר אלינגר

סיוור

הקרנת הסרט Shirley Valentine שיעור ארוך

קריאה: זינק, רוי. 2011. *היעד. הוצאת רימונים. ספר שלם*

תיירות חופים

Crick, Malcolm. 1989. "Representations of Tourism in the Social Sciences: Sun, Sex, Sights, Savings and Servility, Annual Review of Anthropology 18: 307-344.

טל גורינג

Zinovieff, S. 1991. Hunters and hunted: Kamaki and the ambiguities of sexual predation in a Greek town. In P. Loizos and E. Papataxiarchis (eds) Contested Identities, Gender and Kinship in Modern Greece (pp. 203–20). Princeton, NJ: Princeton University Press.

דניאלה

תרמילאים ישראלים

נוי, ח. 2003. סיפורים של גבריות הגמונית: גוף ומרחב בסיפורי תרמילאים ישראלים. סוציולוגיה ישראלית. 75 - 120.

http://www.jstor.org/stable/23442298?seq=1#page_scan_tab_contents

Enoch, Y., & Grossman, R. 2010. Blogs of Israeli and Danish backpackers to India. Annals of Tourism Research, 37(2), 520-536.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738309001509#>

אוכל ותיירות

Molz, J. G. 2007. Eating Difference: The Cosmopolitan Mobilities of Culinary Tourism. Space and Culture, 10(1), 77-93.

<http://sac.sagepub.com/content/10/1/77.short>

הרצאת אורח
קריאה – יימסר במשך

הצגת מחקרים בכיתה (שעור כפול?)

הצגת מחקרים בכיתה

ניתוח חברתי של סוגיות סביבתיות

'Social Analysis of Environmental Issues'

קוד הקורס: 102.1.0679

מרצה – ד"ר יעקב גארב

(זהו תקציר קורס והדרישות, סילבוס הקורס יינתן במהלך תקופת השינויים)

תקציר הקורס:

לסוגיות סביבתיות יש, כמובן, פן מדעי/טכני, אך הן ביסודם חברתיות. זאת אומרת, התהוותן השלכות שלהן, התפיסות של הבעיות, האובייקטים, השחקנים הרלבנטיים, ודרכי פעולה, כל אלה מתווכים על ידי יחסים חברתיים ומסגרות תרבותיות. קורס זה יספק סקירה רחבה של המסגרות האנליטיות והמסורות המחקריות אשר מבהירות את הטיעונים האלה, וייתן דוגמאות ליישומן במגוון נושאים. יינתן דגש מיוחד על נושאים של שיח סביבתי, התחום של "אקולוגיה פוליטית", ויישומים המתייחסים להקשר הישראלי ולפוליטיקה של פסולת.

הרכב ציון:

נוכחות והשתתפות חובה – 20%

בחנים – 20%

עבודות - 60%

סה"כ - 100%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

סוציולוגיה פוליטית

פרופסור לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של סוציולוגיה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס דן בשאלת הסמכות, המפלגות, אליטות והמדינה; ומנתח מאבקים בין מעמדות, קבוצות אתניות, לאומיות, וצבא, פעולות מחאה ואלימות. לבסוף הוא בוחן את מהותה של הדמוקרטיה כמנגנון להכלת קונפליקטים ומגבלותיה. נוכחות בשיעורים וקריאת החומר הביבליוגרפי הם חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה ובחינה בסוף הסמסטר.

רשימה ביבליוגרפית

1. Weber M. "Politics as a Vocation".
2. Michels, R. "Principles and Bureaucracy in Political Parties"
3. Hanna Arendt, "On Violence".
4. Rustow, D.A. (1970) "Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model".
5. Bourdieu, P. "Delegation and Political Fetishism"
6. אנדרסון, ב. "קהילות מדומיינות"
7. Tilly, C. "How War Made States and Vice Versa"
8. Michael Mann, "The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing", Ch. 1
9. Linz and Stepan, A. Problems of Democratic Transition and Consolidation, ch. 2
10. Fanon, F. "Spontaneity: Its Strength and Weakness"
11. Grinberg, Lev Ch 11, "No Paradise Now", in Politics and Violence.

12. Grinberg, Lev Ch. 9 "Time, Movement, Actors and Masses" in
Mo(ve)ments of Resistance.

סוציולוגיה של הסכסוך הישראלי פלסטיני

פרופסור לב גרינברג

הקורס ידון בהיבטים שונים של הסכסוך הישראלי פלסטיני, טריטוריאליים, כלכליים, פוליטיים וצבאיים מתוך פרספקטיבה היסטורית. יידונו התקופות השונות החל מהקמת היישובים היהודים הראשונים ועד למלחמת לבנון השנייה, תוך כדי ניתוח קווי דמיון ושוני ביניהם. הקורס ידון בהתנגדות הפלסטינית האלימה להתיישבות הציונית והשימוש בכוח להכרעת הקונפליקט, וגם יבחן את יחסי התלות הכלכליים כמנגנון שליטה. הקורס בוחן את שאלת ההמשכיות של הסכסוך, ומבסס את ההסבר על רצף האירועים המתגלגלים, להבדיל מגישה מבנית המניחה מראש את המשכיותו של הקונפליקט.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה,

קריאת החומר החובה לקראת כל פגישה,

כתיבת עבודה בת 1000 מילים במהלך הסמסטר על אחת מהתקופות, המבוססת על כל

חומר הקריאה, חובה ורשות, והדיונים בכיתה,

השתתפות בדיון המסכם על ידי הצגת עמדה.

ובחינה עם חומר פתוח בסוף השנה.

הרכב הציון: 10% על השתתפות בכיתה, 20% עבודה במהלך הסמסטר, 70% בחינה.

הבחינה תהיה עם חומר פתוח, שאלת מסה אינטגרטיבית.

תכנית הקורס, רשימות קריאה חובה (קריאת רשות מסומנת ב-*)

תקופת המנדט הבריטי 1920-1948

13.3.18

הנחות היסוד ביחס למבנה החברה, ממסדיות וביקורת

הורוביץ דן וליסק משה (1977) מישוב למדינה (עם עובד), פרק 2.

* Kimmerling, B. (1992) "Ideology, Sociology and Nation Building: The Palestinians and Their Meaning in Israeli Sociology," American Sociological Review, 57: 446-460.

20.3.18

גישת ההתיישבות

Kimmerling, B. (1983) Zionism and Territory, Berkeley, Institute of International Studies, UC, ch.1. 1-30.

*Shafir, G. (1989) Land and Labor in the Making of Israeli Nationalism, Cambridge: Cambridge University Press. Ch. 1, pp.1-21.

27.3.18

גישת האינטראקציה

Bernstein, D. (2000) Constructing Boundaries, Jewish and Arab Workers in Mandatory Palestine, SUNY Press: Albany, pp. 206-215.

*Grinberg, L (2003) "An Historical Slip of the Tongue, Or What Can the Arab-Jewish Transportation Strike Teach Us About the Israeli-Palestinian Conflict?", International Journal of Middle East Studies, vol 35 (3) pp 371-391.

תקופת מדינת ישראל המצומצמת 1948-1967

10.4.18

שחרור ונכבה

בן אליעזר, א. (1995) דרך הכוונת, היווצרותו של המיליטריזם הישראלי דביר: תל אביב.
פרק 11

*קאסם פ. (2006) "שפה, היסטוריה ונשים: נשים פלסטיניות בישראל מתארות את אירועי הנכבה", תאוריה וביקורת, 29: 59-80.

17.4.18

עיצוב השליטה ההיררכית

*Zureik, E. (1979) The Palestinians in Israel, London: Routledge and Paul Kegan, Ch. 7, pp 166-187.

סבירסקי ש. לא נחשלים אלא מנוחשלים, פרק 3 "מאפיינים מרכזיים של מערכת היחסים בין מזרחים ואשכנזים כיום"

24.4.18

גרינברג, ל (2001) "מפא"י בין דמוקרטיזציה לליברליזציה: לשאלת תוקפה של הדיכטומיה מדינה/חברה אזרחית" בתוך פלד ואופיר (עורכים) ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית? הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר: ירושלים.

* Shalev, M. (1992) Labor and the Political Economy in Israel, Oxford: Oxford University Press.

ישראל המורחבת: 1967-1993

1.5.18

הרחבת גבולות המדינה

*Aran G. (1987) "A Mystic-Messianic Interpretation of Modern Israeli History: The Six Day War and its Aftermath, " Studies in Contemporary Jewry, 4: פייגה, מ. (2003) שתי מפות לגדה: גוש אמונים, שלום עכשיו ועיצוב המרחב בישראל, מאגנס: ירושלים (פרק 8, עמ' 163-190)

8.5.18

יחסי תלות כלכלית

Farsakh, L. (2005) Palestinian Labour Migration to Israel, Routledge: London and New York, Ch. 2, pp. 31-51.

*גרינברג, ל (2007) "טבעת החנק הכלכלית: שלוש נקודות מפנה ב-40 שנות שליטה כלכלית-צבאית" אוריה וביקורת, 31: 233-245.

15.5.18

פולמוס המדינה היהודית

*Smootha, S. (1993) "Class, Ethnic and National Cleavages and Democracy in Israel", in Sprinzak and Diamond (eds.) Israeli Democracy under Stress, Boulder Co.: Lynne Reiner. Ch. 16, pp. 309-342.

Peled, Y. (1992) "Ethnic Democracy and the Legal Construction of Citizenship: Arab Citizens of the Jewish State," The American Political Science Review, 86 :432-443.

22.5.18

שנות ה-1980 – מלחמת לבנון והאינתיפאדה

*Helman, S. (1999) "Negotiating Obligations, Creating Rights: Conscientious Objection and the Redefinition of Citizenship in Israel", Citizenship Studies, 3, pp. 45-69.

Nassar, J.R. and Heacock, R. (1990) Intifada: Palestine at the Crossroads, New York: Praeger, Ch 2 pp.37-52.

4. עידן השלום המדומיין (1993-???)

29.5.18

גלובליזציה דרך השלום

*רם אורי (2005) הגלובליזציה של ישראל (רסלינג) פרק 2.

Shafir G. and Peled Y (2000) "Peace and Profits: The Globalization of Israeli Business and the Peace Process" in Shafir and Peled eds. The New Israel, Westview Press: Oxford, Ch. 10, pp. 243-264.

5.6.18

אוסלו: הידברות, התנתקות ומיסוד החד צדדיות

מיטל י (2004) שלום שבור: ישראל, הפלסטינים והמזרח התיכון, הוצאת כרמל: ירושלים עמ' 89-143.

*Grinberg, L. (2013) "Resistance, politics and violence: the catch of the Palestinian struggle", Current Sociology, vol. 61 (2), pp. 206-225.

12.6.18

צבא ופוליטיקה

לוי יגיל (2007) מצבא העם לצבא הפריפריות (כרמל: ירושלים), עמ' 339-352.

*Peri, Y. (2006) Generals in the Cabinet Room: How the Military Shapes Policy, Washington: USIP Press. Ch. 1, 6, pp. 17-32, 91-109.

19.6.18

דיון עם השתתפות של כל הכיתה על אופציות לעתיד

Peled and Ehrenberg (eds.) 2016 Israel and Palestine: Alternative Perspectives on Statehood Rowab and Littlefield: London (Chapters 15 and 17)

פמיניזם בישראל/פמיניזם ישראלי

דר' ניצה ברקוביץ

תיאור הקורס: תכנים ומטרות

פמיניזם הינו של תיאוריה חברתית, פרספקטיבה להתבוננות ולניתוח העולם החברתי, זהות ותפיסת העצמי, וגם פעולה לשינוי חברתי. אין מדובר בפרספקטיבה אחת או בדרך פעולה אחת. בקורס נלמד על הפרספקטיבות/ התיאוריות הפמיניסטיות השונות (כמו למשל הפמיניזם הליברלי והפמיניזם הרדיקלי) ועל מגוון זירות דרכי פעולה הפמיניסטית בחברה בישראל (למשל, אקטיביזם ברשת, פעולה באמצעות מערכת החקיקה והמשפט). נתוודע להסטוריה של הפמיניזם בישראל ולביטויים שלו בקבוצות השונות כמו למשל פמיניזם דתי וחרדי, פמיניזם לסבי, פמיניזם ערבי, פמיניזם מזרחי.

נרכוש כלים לניתוח הגישות ודרכי פעולה בהן נוקטות ההתארגנויות הפמיניסטיות השונות: פמיניזם של מי ועבור מי
שוויון מהותי, שוויון פורמלי, זהות ושונות
מהות היחסים המגדריים ומקור הכוח – אפליה, ניצול, דיכוי
היחסים בין הסדר המגדרי למבני כוח אחרים בחברה (רב צורות / מיקומים מצטלבים)
זירות פעולה ודרכי פעולה (ושילובים שונים ביניהם)
פעולה מבפנים, התארגנות נפרדת מבפנים, התארגנות נפרדת. עם המדינה ומול המדינה
מרחבי פעולה – פרטי/משפחתי - ציבורי
הכרה וחלוקה – הכרה וזהות מול שינוי חלוקת המשאבים.
הזירה הכלכלית או הזירה התרבותית, הזירה המשפטית-חוקית
מטרות – שינוי כולל מול שינוי הדרגתי, חלקי. שינוי תרבותי, העלאת תודעה, שינוי כלכלי, שינוי חוקי

במהלך הקורס תבאנה להרצאה ולשיחה עם הכיתה, ארבע ארבע חוקרות ופעילות פמיניסטיות מהמרכזיות בישראל, המעורבות בזירות ופעילויות פמיניסטיות שונות.

דרישות הקורס והרכב הציון

נוכחות חובה

10% מהציון: קריאה והשתתפות בדיונים בכיתה. חומרי הקריאה ינתנו משיעור לשיעור
90% מהציון: עבודה על אחד מנושאי הקורס:
העבודה (8-9 עמודים) תיתן לכן הזדמנות להכיר יותר לעומק אחד מהנושאים לפי בחירתכן.
יהיה עליה להתבסס על: 1. המאמרים הרלבנטיים מהסילבוס. 2. שניים שלושה מאמרים
אקדמיים נוספים שאותם תאתרו בעצמכן. 3. איסוף עצמאי של חומרים מהשטח (למשל:
כתבות בעיתונים, חומרים ראשוניים מהאנטרנט, ראיון עם אחת מהדמויות הקשורות לנושא.
סקר קצר, צפייה והשתתפות באחד או יותר מהארועים/הפעילויות הקשורים לנושא).
ניתן לעשות את העבודה בזוגות.
יש לקבל אישור בכתב על נושא העבודה עד תאריך שיקבע בהמשך.
תקבלו הדרכה איך לבצע את העבודה.
תאריך הגשה: 29.8.19

שימו לב: אין להשתמש במסכים כלשהם (טלפונים ו/או מחשבים) במהלך השיעור.

רשימת הקריאה יכולה להשתנות במהלך הסמסטר (ברור שלא נספיק הכל)
חלק מהקריאות הינן חובה וחלקן רשות.
לעיתים, אבקש שחלקן יקראו מאמר אחד וחלקן את השני.

מבוא והקדמה

הרצוג, חנה. 2006. מיגדר. בתוך אי/שוויון בעריכת א. רם ונ. ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.
הרצוג, חנה 1994. פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי. מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 26-35.

הסטוריה קצרה של פמיניזם ומאבקים פמיניסטיים בישראל: שנות ה 20 ו ה 70

4.3.19 שיחה עם ד"ר חנה ספרן

ספרן, חנה. 2006. [לא רוצות להיות נחמדות, המאבק על זכות הבחירה בארץ וראשיתו של הפמיניזם החדש בישראל](#). לאומיות יהודית ומיתוס השוויון. המאבק על זכות הבחירה. חיפה: פרדס.

ספרן, חנה. 2002. המהפיכה שכאילו לא היתה. כוורת, 13. ע' 45-48.

מאבקים ראשונים: המאבק לזכות הבחירה והמאבק לעבודה

זכות לשוויון -הזכות להשתתף בחובות. התארגנות נפרדת או משולבת

שילה, מרגלית. 2013. פרדוקסים של מגדר: המאבק למען זכות הבחירה של האישה בישוב. מדעי היהדות, 19: 193-219

יזרעאלי, דפנה. 1984. תנועת הפועלות בארץ ישראל מראשיתה עד 1927. קתדרה, 32: 101-140

תיאוריות פמיניסטיות

פמיניזם ליברלי, משפט וחקיקה ככלי לשינוי חברתי פמיניסטי

שויון פורמלי, שונות ושוויון מהותי

ברקוביץ, ניצה. 2006. פמיניזם. מתוך: אי/שוויון, בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 324-331.

יזרעאלי, דפנה. 2006. פוליטיקה מגדרית בישראל: המקרה של העדפה מתקנת במינוי נשים לדיקטטוריונים. תרבות דמוקרטית 10, עמ' 246-215.

רימלט, נויה. 2008. התפתחותו של עקרון השוויון בין המינים: בין משפט לפמיניזם. בתוך: הפמיניזם המשפטי מתיאוריה למעשה. חיפה: הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה ופרדס. עמ' 129-160 (רשות)

פמיניזם רדיקלי:

פרטי וציבורי, גוף ומין. פעולה מחוץ לממסד ופתיחת אפשרות לפעולה עם הממסד

קמיר, אורית. 2002. הזכות לשוויון. פמיניזם, זכויות ומשפט. האוניברסיטה המשודרת. משרד הבטחון. עמ' 61-71.

זיו, אפי. הפוליטיקה של אלימות נגד נשים. חברה ורווחה, כב (4)

ספרן, חנה וריטה חייקין. 2013. בין סחר בנשים לזנות: גלגולו של מאבק חברתי. בתוך: אסתר הרצוג ואראלה שדמי (עורכות). בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל. עמ' 237-257.

נבו, ג'סיקה, עדה פליאל טרוסמן ואירית אומנית. 2013. שיתופי פעולה עם הממסד: מבט מבפנים ומבחוץ. אישה לאשיה פמיניסטית: שלושים שנות פעילות. חיפה: הוצאת אישה לאישה. עמ' 87-108.

פמיניזם פוסט קולוניאלי, מיקומים צולבים ופמיניזם ערבי

פוליטיקה של זהויות ומאבק מעמדי כלכלי

אבורביעה-קווידר, סראב. 2005. מודלים של אקטיביזם: נשים בדואיות בנגב. מפנה, מאי, עמ' 23-26.

אבו-בקר, חאולה. 2015. 'התנועה הנשית-פמיניסטית הפלסטינית בתוך ישראל', אריג' סבאג'-חורי ונאדים רוחאנא (עורכים), הפלסטינים בישראל: עיונים בהיסטוריה, בפוליטיקה ובחברה. חיפה: מדא אלכרמל, המרכז הערבי למחקר חברתי-יישומי, עמ' 224--206.

ישכר, חדוה. 2016. נשים מובילות מאבקים: שביתת הרנטגנאים, שביתת האחיות. מתוך צומת יולי 1985: הרהור פמיניסטי בעקבות תכנית החירום ליצוב המשק. חיפה: פרדס. ע' 45-55.

פמיניזם מזרחי

פוליטיקה של זהויות ומאבק מעמדי כלכלי

29.4.18 שיחה עם פרופ' הנרייט דהאן-קלב

דהאן-קלב, הנרייט. [פמיניזם בין מזרחיות לאשכנזיות](#) / בתוך: יזרעאלי, פרידמן, דהאן-קלב, הרצוג וחסן, נווה ופוגל-ביז'או (עורכות) מין מיגדר פוליטיקה, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד ע' 217-266
שירן, ויקי. 2007. לפענח את הכוח, לברוא עולם חדש" בתוך: ליר, שלומית (עורכת) לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית. תל אביב: בבל.

פמיניזם דתי-חרדי

האם רק מאבק פנים קהילתי?

גלית ינאי-ונטורה 2014. [זהויות פמיניסטיות אורתודכסיות בישראל](#) - מבט חדש על פמיניזם [ומבט חדש על אורתודוקסיה](#). מגדר, גליון 3. מגדר on-line
ידר אינדורסקי, אסתי. 2018. "ושאין נראות" פמיניזם חרדי והמקרה של "לא נבחרות לא בחרות" חיפה: פרדס.

פמיניזם רוסי/פמיניזם של דוברות רוסית בישראל

פרשיצקי אנה ולריסה רמניק. דורי רוסית צעירים בישראל: ניצניה של מחאה אתנית. עיונים בתקומת ישראל, 27, ע' 7-49.

הטמעת חשיבה פמיניסטית מגדרית בלב הממסד gender mainstreaming

("האם אפשר להרוס את בית האדון בעזרת כלי האדון"?)

שיחה עם ד"ר יעל חסון

חסון, יעל וולריה סייגלשיפר . 2017. לתוך הזרם המרכזי: הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות הכלכלית". בתוך: ר. ברייר-גארב, ד. אולמרט, א. קזין וי. תירוש (עורכות) קפיטליזם ומגדר: סוגיות פמיניסטיות בתרבות השוק. הוצאת מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 64-83. אדוה. [שוויון מגדרי ברשויות המקומיות - שלוש דוגמאות לניתוח מגדרי של תקציבים מקומיים](#) (סרטון, 7 ד')

לחרן-אלפר. 2000. עתיד התקשורת בידי נשים: סקירת פעילות הוועדה למעמד האשה ברשות השידור 1993-1998. פתוח, גליון 4, ע' 188-204.

פמיניזם ברשת/סייבר פמיניזם

27.5.19 שיחה עם ליאור אלפנט

[על הרצף - תנועה מגדרית חדשה בישראל](#) סדרה דוקומנטרית אשר מציגה את עולמן הרגשי והחברתי של עשר דמויות שונות מהקהילה הטרנסג'נדרית בישראל. (עמוד הפייסבוק) אשה לאשה. דף מידע. יולי, 2012. גליון מיוחד על המדיה החדשה, הגל הרביעי של הפמיניזם

כהן, נגה 2013. [המהפיכה הפמיניסטית הרביעית כבר הגיעה](#) TheMarker
[פוליטיקלי קוראת. מחזירות נשים להסטוריה](#)
פועלות ברשת women.activistsdts.online

פמיניזם לסבי, להטבי/ פמיניזם קוויירי?

[מאבק פנים קהילתי וכלל חברתי. אתגור המשטר המגדרי](#)

ספרן, חנה, רחלי הרטל ואורנה ששון- לוי. 2016. הי(א)סטוריה לסבית מקומית: פעילות, מאבקים והישגים. מתוך: זכויות הקהילה הגאה בישראל.
זיו, עמליה. "דנה אנטרנשיונל". בתוך עדי אופיר (עורך) 48ל50: מומנטים ביקורתיים בתולדות מדינה ישראל. ירושלים, תל אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. ע' 401-411

פמיניזם צבאי ופמיניזם פציפיסטי/שמאל פמיניסטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 168 }

מיטל עירן-יונה וכרמית פדן. 2018. שירות נשים לוחמות בצה"ל - המהפכה הנבלמת. עדכן
אסטרטגי | כרך 20 | גיליון 4
ישכר, חדוה. 2009. לעומתיות: רישומים מתרבות הנגד של השמאל הפמיניסטי בישראל. תל
אביב: רדלינג

צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה

ד"ר רון דודאי

קורס בחירה, 2 נק"ז
הרכב ציון: עבודות 100%

קורס זה ישתמש במקרה המבחן של צפון אירלנד על מנת לבחון היבטים סוציולוגיים של אלימות פוליטית, יחסים בין קבוצות ותהליכי שלום בחברה שסועה. הסכסוך האלים בצפון אירלנד בין סוף שנות השישים לסוף שנות התשעים הוא העקוב מדם ביותר במערב אירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה, ונחשב במשך שנים רבות לדוגמה מובהקת של סכסוך בלתי-פתיר; תהליך השלום שהוביל לסיומו נחשב לדוגמה מוצלחת של הפסקת אלימות מאורגנת, אך השסעים, המתחים וההפרדה החברתית בין המיגזרים הקתוליים והפרוטסטנטים בצפון אירלנד נותרו משמעותיים. החברה הצפון אירית זכתה לעניין מחקרי רב ומהווה מקרה-מבחן עשיר לסוגיות אלו. בקורס זה נבחן את התהליכים החברתיים והגורמים ביסוד הצמיחה והדעיכה של האלימות הפוליטית בצפון אירלנד, את ההשלכות של דינמיקה זו על החברה, ואת האופנים בהם קבוצות ומיגזרים שונים מתמודדים כיום עם מורשת הסכסוך. בהקשר זה ננתח כיצד קטגוריות שונות של זהות – לאום, דת, מעמד, מיגדר, קבוצה פוליטית – משפיעות ובאות לידי ביטוי בהקשר של סכסוך פנים-מדינתי, וכיצד הן נוצרות, מתקבעות, ומשתנות.

החלק הראשון של הקורס יעסוק במסגרות הסבר שונות לפרוץ והתמשכות הסכסוך, ינתח את צמיחת ארגוני המחתרת השונים והיחס החברתי אליהם, ויבחן את התהליכים החברתיים שקיבעו את ההפרדה והעוינות בין קבוצות האוכלוסייה השונות. החלק השני יתמקד בדינמיקות החברתיות לאחר הסכם השלום, ויבחן כיצד תהליכי שינוי והמשכיות ביחסים הבינו-קבוצתיים באים לידי ביטוי בשורה של הקשרים, כולל חינוך, שיטור, הנצחה, הצמיחה של תיירות ממוקדת ב"סיורי סכסוך", היחס למשתפי-פעולה, התפקיד שממלאים קבוצות כגון

קורבנות ואסירים לשעבר; כמו גם האופן בו היחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני מהווה את אחד מהגורמים משמרי-הזהות המיגזרית בצפון אירלנד בת זמננו. הקורס יכלול גם דיון באתגרים המתודולוגיים, האתיים והפוליטיים של מחקר סוציולוגי בהקשרים של אלימות פוליטית וחברות שסועות.

רשימת קריאה

Jonathan Tonge, Northern Ireland, Polity Press: 2006, pp.1-38.

Rolston, B. (1998). "Crimes of Passion: Sociology, Research and Political Violence", Irish Journal of Sociology, 8(1):93-112.

Clayton, P. (2014). "Religion, ethnicity and colonialism as explanations of the Northern Ireland conflict", in D. Miller (ed.) Rethinking Northern Ireland: Culture, Ideology and Colonialism, Routledge.

Birrell, D. (1972). "Relative deprivation as a factor in conflict in Northern Ireland", Sociological Review, 20(3):317-343.

White, R. W. (1989). "From peaceful protest to guerrilla war: Micromobilization of the Provisional Irish Republican Army", American Journal of Sociology, 94(6):1277-1302.

Shirlow, P. (2003). "Ethno-sectarianism and the reproduction of fear in Belfast". Capital & Class, 27(2):77-93.

ביינר גיא (2006). "ניצחון התבוסה ותבוסת הנצחנות: מסורות זיכרון מתחרות באירלנד המודרנית", *זמנים* 95:4-13.

Mulcahy, A. (1995). "Claims-making and the construction of legitimacy: Press coverage of the 1981 Northern Irish hunger strike", Social Problems, 42(4):449-467.

Mitchell, C. (2004). "Is Northern Ireland abnormal? An extension of the sociological debate on religion in modern Britain", *Sociology*, 38(2):237-254.

McEvoy, K. (2000). "Law, struggle, and political transformation in Northern Ireland." *Journal of Law and Society* 27(4): 542-571.

Hayes, B. C., McAllister, I., & Dowds, L. (2007). "Integrated education, intergroup relations, and political identities in Northern Ireland", *Social Problems*, 54(4):454-482.

Smyth, L. (2006). "The cultural politics of sexuality and reproduction in Northern Ireland", *Sociology*, 40(4):663-680.

Muir, J. (2011). "Bridging and linking in a divided society: a social capital case study from Northern Ireland". *Urban Studies* 48(5):959-976.

אליסון גראהם (2013). "מתווה לשיטור דמוקרטי בכל מקום בעולם? רפורמה במשטרה, שינוי פוליטי ופתרון סכסוכים בצפון אירלנד", בתוך *שיטור בחברה משוסעת*, אורי גופר וגיא בן פורת (עורכים), פרדס.

Leonard, M. (2011). "A tale of two cities: 'authentic' tourism in Belfast". *Irish Journal of Sociology*, 19(2):111-126.

Dudai, R. (2012). "Informers and the transition in Northern Ireland", *The British Journal of Criminology*, 52(1):32-54.

Hill, A., & White, A. (2008). "The flying of Israeli flags in Northern Ireland". *Identities: global studies in culture and power*, 15(1):31-50.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 172 }

שיטות מחקר כמותיות

102-1-0017

מרצה: ד"ר אורי שויד shwed@bgu.ac.il

יום ב' 16:15-17:45

תיאור הקורס

בקורס זה יילמדו עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העיקרים יכללו בניית סקר ושיטות ניתוח לינאריות תוך התמקדות ברגרסיה לינארית. מטרת הקורס היא להקנות כלים בסיסיים לקריאה והערכה של מחקרים כמותניים, וכן ביצועם.

שעות קבלה

ד"ר אורי שויד – יום ג' 10:00-12:00 ובתיאום מראש

דרישות הקורס

נוכחות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

קריאת פריטי החובה לקראת השיעור והתרגולים.

עבודה קבוצתית והגשת שלוש מטלות קבוצתיות במועד.

ציון עובר (60 לפחות) בבחינה הסופית.

הרכב הציון בקורס

ציון הקורס יקבע ע"פ שקלול של ציון המבחן (50%) והבוחן (15%), 2 מטלות בקבוצות (12% מטלה ראשונה ו-18% מטלה שניה), וציוני חידונים שוטפים (5%). בכדי לעמוד בדרישות הקורס יש לקבל ציון של 60 ומעלה בציון הסופי המשוקלל. בנוסף, ציון עובר במבחן הינו תנאי לקבלת ציון עובר בקורס.

קריאה

ניתן להצליח מאד בקורס עם מעט מאד קריאה. חומר הלימוד יימסר באופן מלא בכיתה ובתרגולים. לקראת מיעוטם ידרש עיון מקדים במאמרים שעליהם תתבצע עבודה בשיעור או בתרגול. קריאת הרשות מהווה מקור נוסף למי שמעוניין להעמיק. חובה (מאמרים נוספים ימסרו בהמשך):

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב' , תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 174 }

מוזס, חנן. 2010. דו"ח המכון לאסטרטגיה ציונית בדבר הטיה פוסט ציונית במחלקות
לסוציולוגיה באקדמיה. עמודים 1-6,17,23-44
רשות:

דו"ח המכון לאסטרטגיה ציונית – שאר העמודים
יפתחאל, אורן. 2010. "כתב הסתה המתחזה למחקר". ידיעות אחרונות, 4.10.10
בייט-מרום רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 1-3, 5-10 הוצאת
האוניברסיטה הפתוחה.

ייתכנו שינויים במאמרים במהלך הסמסטר

תכנית הקורס (ייתכנו שינויים, גם בתאריכי המטלות)		
תאריך	שיעור	מטלה
5.3	סטטיסטיקה תיאורית	
12.3	שיטות איסוף	
19.3	בניית שאלון	
26.3	אין שיעור	שעת קבלה לעבודה
9.4	מהימנות וניתוח גורמים	
16.4	קשרים וניתוח שונות חד כיווני	8.5 בוחן
23.4	רגרסיה פשוטה וניתוח שונות רב כיווני רגרסיה מרובה	19.5 הגשת מטלה ראשונה (פיתוח שאלון)
30.4	מקדמים מתוקננים	
7.5	משתנים קטגוריאליים	
14.5	שיעור ספייר	
21.5	תלויים קטגוריאליים	16.6 מטלה שניה (ניתוח רב משתני)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ט (2018-19)
תואר ראשון

{ 175 }

תכנית הקורס (יתכנו שינויים, גם בתאריכי המטלות)		
28.5	קריאה ביקורתית	
4.6	שיעור חזרה	
11.6		
18.6		
	2.7 מועד א'	
	24.7 מועד ב'	

מאמרים לדוגמא, נוספים וכו':

כהן ינון (1990), "הסיכסוך הישראלי-ערבי והירידה מהארץ". מגמות, ל"ב (4): 443-447.
קוליק ליאת (2006), "סטראוטיפים מגדריים בקרב מתבגרים - תרומתם של משתני רקע, העברה בין דורית, ומשתני אישיות". מגמות, מ"ד (3) 556-577.
איילון, ח. 2000. הבדלים בין גברים ונשים בבחירת תחומי לימוד באוני'. סוצ' ישראלית.
ב(2): 44-523

פניגר, י., שביט, י. (2011). "המחיר הדמוגרפי: שיעורי ילודה והישגים במבחנים בינלאומיים". מרכז טאוב, סדרת ניירות מדיניות, מס 2011.10.

<http://taubcenter.org.il/tauborgil/wp/wp-content/uploads/H-Demographic-Cost-v2-2011.10.pdf>

Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel. European Sociological Review 22(4):431-442

תואר שני

קורסים שנתיים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 178 }

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר שני בסוציולוגיה ארגונית

הקורס מציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני.

דרישות הפרקטיקום:

א. 6 שעות נוכחות שבועיות בארגון. הנוכחות בארגון תיעשה בתיאום עם המדריך. ניתן לעשות פרקטיקום במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד. על המדריך להיות בעל תואר שני בתחומים ארגוניים. ניתן גם לשלב פרקטיקום במקום העבודה, במידה ומתמלא התנאי הנ"ל. ניתן גם לשלב פרקטיקום ועבודת שדה לתזה. הפרקטיקום הוא אמנם מסגרת ללא שכר, אולם הניסיון בפרקטיקום הוא אלמנט חשוב בקורות החיים ובסיס אפשרי להמלצות וקשרי עבודה בעתיד. תפקידו של המרצה לעזור בהשמה אולם האחריות הסופית למציאת פרקטיקום מוטלת על הסטודנט. מכוני ייעוץ רבים מקיימים ראיונות לפרקטיקום החל ממאי לקראת השנה הבאה, ועליכם להיות בקשר אתם לצורך תיאום ראיון (ראו רשימה מצורפת). לידיעתכם, הביטוח הסטודנטיאלי מכסה אתכם גם בהיותכם בפרקטיקום (כך שהארגון אינו צריך לבטח אתכם בנפרד). לגבי פרקטיקום ללא פרקטיקום – יבוצע לפי דרישה.

ב. פרזנטציה כללית (על אחד מנושאי הקורס) בסמסטר א' וספציפית (על פרויקט מהפרקטיקום של הסטודנט) בסמסטר ב'. הפרזנטציות ייעשו במהלך המפגשים הפרונטליים של הקורס.

ג. בסיום הפרקטיקום אין ציון אלא מוזן קוד של עובר/לא עובר. ההיגיון מאחורי החלטה זאת הוא שלהבדיל מקורס אקדמי בו המרצה מעריך את הישגי הסטודנט, הפרקטיקום מבוסס על עבודה מעשית שהערכתה יכולה להיעשות בעיקר ע"י המדריך בשטח (שאינו איש אקדמיה). כיוון שאין ציון, הפרקטיקום אינו מלווה במבחן או בהגשת עבודה. ציון ה"עובר" מתבסס על חוות-הדעת של המדריך, ועמידה בדרישות המפגשים הפרונטליים.

מבנה הקורס

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. בסמסטר ב' נלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיגו ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם. עקב אופיו הסדנאי של קורס הפרקטיקום, גודלה האופטימלי של קבוצת התלמידים הוא לא יותר מ-10.

נושאי לימוד

הדיון בנושאי הפרקטיקום מצריך שילוב ממוקד של שלוש רמות: תיאורית, פרקטיקה, וניתוח ביקורתי של שתיהן. אין בנמצא כרגע ספר שיענה על צורך ייחודי זה בהקשר הכללי של פרקטיקום. כדי לענות על צורך זה נשתמש במקראה שנוצרה במיוחד עבור הפרקטיקום. מטרת המקראה לשלב בין התיאורית למחקר באמצעות הצגה ביקורתית ופרשנית של מקרי מחקר שונים המייצגים התנסות בדינמיקה של ארגונים ספציפיים. תחת המטרייה של "מחקר

משתתף בארגונים" נכללים תחומי עניין רבים ושונים כגון פיתוח ארגוני, למידה ארגונית, מיון והערכה, הדרכה, ניהול משאבי אנוש, וכן הלאה. המקראה מחולקת לפרקים על-פי תחומי העניין המקובלים בלימודי ארגונים. בתוך כל פרק מופיעה סקירה רלבנטית של התיאוריה העדכנית, תיאור של מקרה מחקר בו יושמה התיאוריה בשדה ארגוני בישראל, ודיון ביקורתי במושגים התיאורטיים לאור מקרה המחקר. בהצגת מקרה המחקר יושם דגש תהליכי על בעיות באבחון וביישום הפתרון, דילמות של החוקר וסוגיות ביחסי יועץ-נועץ.

נושאי לימוד בסמסטר א' (בסוגריים רשומים שמות כותבי המאמרים. המאמרים הועלו בנפרד למודל)

אוריינטציה מושגית: מפת דרכים כללית לפיתוח ארגוני, מתוך "מפתח לפיתוח הארגוני" של אמיתי ואווה ניב

המודל הכללי – כניסה – אבחון – התערבות – הערכה – יציאה: ניתוח מקרה של פיתוח ארגוני (ריטה אלוני, פיתוח ארגוני ברשות מקומית) – בדיקת התאמה למודל הכללי ניתוח אירוע של פיתוח ארגוני: שיפור השירות בבי"ח
ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים

המודל של קירקפטריק להערכת הדרכה ולמידה בארגון (קירקפטריק)

חסמים ללמידה ארגונית (סנג'י)

מודל אופרטיבי לשינוי ארגוני – אדיג'ס

נא"כ וצוותי שיפורים – הקשר חברתי ומיקרו-פוליטי של צוותי שיפור (חנה רודניק, גדי רבינוביץ'), נא"כ ו"סרגל ביצועים מאוזן", מתודולוגיית "שבעת השלבים".

מלבד נושאי הלימוד הפרונטלי יכללו המפגשים:

התעדכנות במתרחש בפרקטיקום (לפי צורך אישי ו/או ביוזמת המרצה)

ניתוחי אירוע לצורך הדגמת הכלים – לפי הפירוט המצ"ב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 182 }

מצגות – בתיאום עם התלמידים
מפגשים עם יועצים ארגוניים – יתואמו וישולבו לתוך הלז"ז המצ"ב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 183 }

שיטות מחקר כמותיות למוסמכים: ניתוח נתונים

102-2-0189

מרצה: ד"ר אורי שויד shwed@bgu.ac.il

תיאור הקורס

בקורס זה יילמדו עקרונות ניתוח נתונים והסקה במחקר חברתי. הקורס מיועד לתלמידי תואר שני. מטרת הקורס היא להקנות כלים בסיסיים לקריאה והערכה של מחקרים כמותניים, הקניית יכולת ביצוע מחקרים כמותיים בסיסיים ויכולת למידה עצמית למחקרים כמותיים מתקדמים.

השיעורים יעסקו בהצגת שיטות תיאור וניתוח נתונים, ויישומן של שיטות אלו במאמרים מדעיים בסוציולוגיה או אנתרופולוגיה. התרגולים יתמקדו בעבודה מעשית עם תוכנות מחשב סטטיסטיות, וכן יהוו הזדמנות לחדד את הנלמד בשיעורים.

דרישות הקורס

נוכחות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

הגשת כל המטלות במועד.

קריאת פריטי החובה.

הצגה בכיתה.

ציון עובר (60 לפחות) בעבודה מסכמת.

ציון הקורס יקבע ע"פ שקלול של ציון העבודה המסכמת (60%), ציון שלושת התרגילים (30%), הצגת מאמר בכיתה (10%).

העבודה המסכמת תהיה בהיקף של החלק האמפירי בעבודה סמינריונית, ועליה לכלול ניתוח רב משתני.

מטלות הביניים עשויות להיות חלק מהעבודה המסכמת, או ניתוח נתונים העומד בפני עצמו.

בנושאים הבאים תידרש הגשת מטלת ביניים: (1) סטטיסטיקה תיאורית (2) קשרים דו

משתניים (3) רגרסיה לינארית (4) שיטה מתקדמת.

הצגת מאמר בשיעורים אליהם יש קריאת חובה, המאמר יוצג ע"י קבוצת תלמידים בהצגה

שתימשך 10 דקות ותעודד דיון ביישום השיטה במאמר.

קריאה

קריאת החובה מורכבת ממאמרים אמפיריים המדגימים את השימוש בשיטות הנלמדות.
קריאת הרשות מהווה מקור להעמקה והסבר נוסף לחומר הנידון בכיתה:
Bryman, Allan and Duncan Cramer. 2001. Quantitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows: A Guide to Social Scientists. Routledge.
Powers, D. and Y. Xie. 2000. Statistical Methods for Categorical Data Analysis. San Diego CAL: Academic Press.
אייזנברג, ר. 2004. גרסיה מרובה. ירושלים: אקדמון.
בייט מרום, ר. 1986. שיטת מחקר במדעי החברה. רמת אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

נושא	מקורות: חובה	קריאת רשות
סיבתיות והתערבות	דורקהיים, א. 2006 (1895). הכללים של המתודה הסוציולוגית. פרק 6 + סיום (עמודים 153-171).	הנס רוסלינג ב-TED
סטטיסטיקה תיאורית	Centola, D. 2011. An Experimental Study of Homophily in the Adoption of Health Behavior. Science 334(6060):1269-72 http://www.sciencemag.org/content/334/6060/1269.full	*
קשרים דו משתניים	דלה-פרגולה, ס. 2012. הרהורים על הגירה בישראל:	Bryman & Cramer Ch. 5

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 186 }

	היבטים השוואתיים. הגירה. 1: 7-32. פלינט ש., נ. אלפסי וי. בנסון. 2010. דומים ושונים: מיקרו סגרגציה של חרדים במרכז ירושלים. סוצ' ישראלית יב(1):81-104.	
Cramer & Bryman 7-8 .Ch	קרומר-נבו, מ., מ. מלכה וס. מרדכייב. 2013. השירות הצבאי של חיילים וחיילות יוצאי קווקז: "כרטיס כניסה" לחברה הישראלית או שעתוק אתנו-מעמדי? סוציולוגיה ישראלית. יד(2): 313-388. צור י. וא. רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס מפרספקטיבה של תרבות ארגונית. סוצ' ישראלית י(1):81-105.	רגרסיה לינארית פשוטה והנחות הרגרסיה
אייזנבר, עמ' 63-189. בייט מרום, יחידות 9 ו- 10.	אמית, ק. 2012. שביעות הרצון של עולים מארצות המערב החיים בישראל. הגירה 1: 82-99.	רגרסיה מרובה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 187 }

אייזנברג, עמ' 189-63. בייט מרום, יחידות 9 ו-10. Powers and Xie: Ch. 3	Burgard, S.A. and J. A. Ailshire. 2013. Gender and Time for Sleep Among U.S. Adults. American Sociological Review 78(1):51-69. Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel. European Sociological Review 431-42:(4)22 אמית, ק. 2012. שביעות הרצון של עולים מארצות המערב החיים בישראל. הגירה 1: 82-99. Burgard, S.A. and J. A. Ailshire. 2013. Gender and Time for Sleep Among U.S. Adults. American Sociological Review 78(1):51-69.	שונות מוסברת
		משתני דמה
		אינטראקציות
		דיאגנוסטיקה
		לוגיסטית

	Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel .European Sociological Review 431-42:(4)22 Armstrong, E.A., P. England & A.C.K. Fogarty. 2012. Accounting for Women's Orgasm and Sexual Enjoyment in College Hookups and Relationships. American Sociological Review. 77(3):435-462. ליון, ע. 2006. גירושין בישראל: היבטים דמוגרפיים חברתיים. סוצ' ישראלית ח(1): 65-86.	
	אילון, ח. 2000. הבדלים בין גברים ונשים בבחירת תחומי	רגסיה מולטינומית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 189 }

	לימוד באונ'. סוצ' ישראלית. ב(2):44-523	
Powers and Xie: Ch. 8	גלית אהרון. 2006. אי שוויון במשק הבית: תלות כלכלית של נשים נשואות בישראל לאורך זמן. סוציולוגיה ישראלית ח(1):87-107.	רגסיה אורדינלית
Powers and Xie: Ch. 7		סיבתיות מנתונים מתאמיים
		שיעור חזרה

ייתכנו שינויים במאמרים במהלך הסמסטר

תיאוריות ארגוניות

ד"ר ניצה ברקוביץ

תיאור הקורס

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות/ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. חקר הארגונים הוא אחד מתחומי המחקר החיוניים והמגוונים כיום, ונוכל להתרשם מהמגוון הרב של הפרספקטיבות התיאורטיות שמוחלות על ארגונים ומהתובנות – כמו גם הנקודות העיוורות – של כל אחת מהן. הקורס ינקוט גישה היסטורית וביקורתית: לצד ההיכרות עם התיאוריות ה"קנוניות" של לימודי הארגון, נלמד גם תיאוריות וגישות ביקורתיות, שמאתגרות את התיאוריות הקנוניות ואת הנרטיב המקובל על התפתחות לימודי הארגון.

הקורס מתחלק לשלושה חלקים. בראשון נדון בתהליך הופעת התאגידים הגדולים והמעבר מהקפיטליזם הקלאסי של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי/תאגידי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית - מנהלים ונוהלים. נציג כמה הסברים לתהליכים היסטוריים זה, שכל אחד מהם מעוגן בפרספקטיבה תיאורטית שונה. נראה גם כיצד במקביל לעליית הקפיטליזם הניהולי, הונחו היסודות ללימודי הניהול והארגון כפי שהם מוכרים לנו כיום. בחלק זה נעמוד גם על ההקשר הישראלי ועל תהליכי צמיחת התאגידיים והפעת הנהול המקצועי בישראל ולסימונו נדון בהופעת הקפיטליזם הפיננסי של ימינו הנשלט על ידי השוק. בחלק השני נרחיב לגבי תיאוריות שונות העוסקות ביחסי ארגון סביבה תוך שימת דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה ובמושגים כמו יזמות מוסדית וארגונים היברידיים. החלק השלישי של הקורס יוקדש לתמורות הגדולות שהביאו עמם הגלובליזציה, הניאו-ליברליזם והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים (והקפיטליזם הפיננסי), ולהשלכות של תהליכים אלה על אופני ההתארגנות, הניהול והעבודה כיום.

שימו לב, חלוקה זו הינה לצרכים פדגוגיים בלבד. למשל, המאמר של Froelich הודן בתהליך בו ארגונים ללא מטרות רווח ועמותות יוצרים מקורות הכנסה עצמאיים במקום להיות תלויים בתרומות אנו נלמד במסגרת הנושא "יחסי ארגון – סביבה" וכחלק מתיאורית התלות במשאבים. אבל את ההקשר הרחב יותר לתופעה יספק לנו החלק האחרון הודן בתמורות הניאו ליברליות של העשורים האחרונים. לכן גם חלק מהמאמרים מופיעים מספר פעמים ותחת נושאים שונים.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

קריאת פריטי החובה המסומנים ב **.

השתתפות בדיונים בכיתה.

עבודת סיכום בה תתבקשו לנתח אירוע, תופעה או טענות הנוגעות לעולם הארגונים תוך התבססות על מאמרי החובה, ההרצאות והדיונים בכיתה.

100% עבודת סיכום

כל המאמרים, כולל המאמרים לקריאות הרשות, מצויים באתר הקורס.

אנא הביאו את הסילבוס איתכם לכל השיעורים.

יתכנו שינויים ברשימת המאמרים.

מרקוס רדיקר. 2007. ספינת העבדים: היסטוריה אנושית. בבל.

שני בר-און. 2014. אורגים קהילה. עובדים באופקים, 1981-1955 מאגנס. (on-line)

ערן פישר. 2011. קפיטליזם בעידן התקשורת הדיגיטלית. רסלינג

צמיחת התאגידים הגדולים והופעת הקפיטליזם הניהולי

מה היה הרקע החברתי, הכלכלי והפוליטי להופעת התאגידים והניהול? תפיסות ותיאוריות
האם ההסברים והתיאוריות הינם אוניברסליים?
תיאוריות רציונליות וגישות ביקורתיות
ההקשר החברתי של ההתנהגות הכלכלית
אתגר הגלובליזציה לתיאוריות הארגוניות

קפיטליזם תעשייתי ← קפיטליזם ניהולי ← קפיטליזם פיננסי

מושגים מרכזיים: המהפכה הניהולית, קפיטליזם ניהולי, שווקים, היררכיות, היד הנעלמה
והיד הנראית, יעילות, רציונאליות, אי ודאות, עלות העסקה, תיאום, גלובליזציה, שליטה
פיקוח, פרופסיונליזציה, מאבק מעמדי, הון ועבודה, תיאוריות ניהוליות/אידיאולוגיות ניהוליות,
יחסי אנוש, ניהול מדעי, מיגדר וניהול, תרבות ארגונית.
קפיטליזם ניהולי והארגון הפורדיסטי (הקדמה)

** מיכל פרנקל. 2006. "ניהוליות". מתוך: אי/שוויון. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 282-290

גישות כלכליות /רציונליות (א): אסטרטגיה, מבנה ו"היד הנראית" - ובקורות

** Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In his The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business. Cambridge: Harvard University, 1-12.

אקונומיסט. 2015. "גם במאה ה-21 הפירמידות המשפחתיות עדיין שולטות". הארץ, 26 אפריל.

אקונומיסט. 2015. "מדוע ההצלחה של חברות משפחתיות משבשת לחלוטין את התיאוריה המודרנית אודות חברות מסחריות". מגזין TheMarker, יוני.

**Lai Si Tsui-Auch and Yong-Joo Lee. (2003). "The State Matters: Management Models of Singaporean Chinese and Korean Business Groups". Organization Studies, 24(4): 507-534.

** Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: Perspectives on Organizational Design and Behavior, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.

גישות כלכליות /רציונליות (ב) - גישת עלות העיסקה (כשלון השווקים) ובקורות

****גרי, ניצה. 2006. כלכלת עלות העסקה. בתוך: נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע.
רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 13-35.**

Pfeffer, Jeffrey. 1982. "A Market Failures Approach" In his: Organizations and Organization Theory. Ballinger Publishing Company. Pp. 134-147.

**** Perrow, Charles. 1981. "Markets, Hierarchies and Hegemony." In: Perspectives on Organizational Design and Behavior. edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley. Pp. 371-379.**

White, S. 2000. Competition, Capabilities, and the Make, Buy, or Ally Decisions of Chinese State-Owned Firms. Academy of Management Journal. 43(3): 324-341.

****Powell. Walter. 1990. "Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of Organization." In: Research in Organizational Behavior, 12:295-332.**

Demil, B., and Lecocq, X. (2006). "Neither Hierarchy Nor Market Nor Network: The Emergence of Bazaar Governance". Organization Studies 27 (10): 1447-1466.

**** Granovetter, Mark. 1985. "Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness" American Journal of Sociology 91(3): 481-507.**

Roy, W. 1990. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of the American Industrial Corporation." *Comparative Social Research* 12: 19-44.

Perrow, Charles. 1981. "Causes of Hierarchy" and "Beyond Markets and Hierarchy". In his *Complex Organizations: A Critical Essay* (Third Edition). New York: McGraw-Hill, pp. 247-257.

**Lai Si Tsui-Auch and Yong-Joo Lee. (2003). "The State Matters: Management Models of Singaporean Chinese and Korean Business Groups". *Organization Studies*, 24(4): 507-534.

** שנהב, יהודה. "עבודה בחוסר נחת". עמ' 83-107. "מאבק הולך ונעלם" עמ' 108-138.
בתוך: מכונת הארגון

** מיכל פרנקל. 2006. "ניהוליות". מתוך: אי/שוויון. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 282-290

גישות ביקורתיות: התאגיד, מדע הניהול והניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים

Taylor, F.W. (1911/1981). "Scientific Management", in Grusky, O. and G.A. Miller (eds.), *The Sociology of Organizations: Basic Studies*. New York: The Free Press, pp. 55-66.

** שנהב, יהודה. (1995). "מדע הניהול בחדר התכנון של הפירמה". בתוך: מכונת הארגון, עמ' 171-141.

** Braverman, Harry. 1974. Labor and Monopoly Capital.
The Origins of Management," pp. 59-69.
The Primary Effects of Scientific Management," pp. 124-138.

** ריצ'רד ס' אדוארדס. 2010. (1987) דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי.
מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ'
385-419.

גראהם סיוול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה
באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.
Darr, Asaf. 2011. "Control and Resistance within the Sales Triangle:
Management, Salespeople and Clients at a Retail Computer Store." A
presentation proposal for the International Labour Process Conference (ILPC)
Leeds, England, 4th-7th April.

הילה קרן. 2013. אתנוגרפיה של בית מטבחיים. העוקץ

מודל הבירוקרטיה של ובר – בחינה מחודשת

ובר, מקס. (1973). "הבירוקרטיה", בתוך מ. ליסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד
חברתי. תל אביב: עם עובד, עמ' 263-247 (קריאת חובה למי שלא מכיר/ה).

** שנהב, יהודה. 1995. "הבירוקרטיה כמנגנון שליטה" מתוך: מכונת הארגון. עמ' 211-
222.

Ashcraft, K.L. (2001). "Organized Dissonance: Feminist Bureaucracy as Hybrid Form". Academy of Management Journal 44(6): 1301-1322.

** באומן זגמונד. 1996. "מודרניות ושואה: על הרציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה". תאוריה ובקורת 9: 125-146.

גישת יחסי אנוש: עוד מנגנון שליטה או הומניזציה של הביורוקרטיה ?

Roethlisberger, F.J., and Dickson, W.J. (1939/1981). "Human Relations", in Grusky, O. and G.A. Miller (Eds.), The Sociology of Organizations. NY: The Free Press, pp. 67-83.

**Acker Joan and Donald Van Houten. 1992. "Differential Recruitment and Control: the Sex Structuring of Organization." In Mills and Tancred (eds.) Gendering Organizational Analysis. Sage Pub.Pp. 15-30

** שנהב, יהודה. (1991). הפסיכולוגיה התעשייתית ומיתוס הפריזון. אידיאולוגיות ניהול בעידן הרציונליות. תל אביב: אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון. עמ' 60-69.

ממנגנון שליטה נורמטיבי לתרבות ארגונית, שליטה והתנגדות, תרבות נגד

קונדה, גדעון. (2000) מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק, חרגול הוצאה לאור.

פרק 1: "תרבות וארגון", עמ' 9-36. (רשות)

** פרק 5, "עצמי" וארגון: בצילו של שור הזהב".

Ailon-Souday, G., and Kunda, G. (2003). "The Local Selves of Global Workers: The Social Construction of National Identity in the Face of Organizational Globalization". *Organization Studies* 24(7): 1073-1096.

** Hochschild, A. R. (1983). "Managing Feeling". In her *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press, pp. 35-55.

Lamphere, Louise. 1985. Bringing the Family to Work: Women's Culture on the Shop Floor." *Feminist Studies*. 11(3):519-540.

** Darr, Asaf. (2011) "Humour in Retail Work: Jokes Salespeople Tell about their Clients." In Grugulis, I., and Bozkurt, O. (eds.) *Retail Work*. NY: Palgrave, pp. 235-251.

צור ורז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס מפרספקטיבה של תרבות ארגונית. סוציולוגיה ישראלית

פרספקטיבה מגדרית לחקר ארגונים וההיבט המגדרי של המהפיכה הניהולית/הקפיטליזם הניהולי

** ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה". מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. (להתמקד בעמודים: 155-162)

**Acker, Joan. 1992. "From sex roles to gendered institutions." Contemporary Sociology. Pp. 565-569.

Davies Margery. "Women's Place is at the Typewriter: the Feminization of the Clerical Labor Force." In: Edwards, Reich and Gordon (eds.) Labor Market Segmentation. D.C. Heath and Co. Pp. 279-296.

ההקשר הישראלי: המבנה התאגידי וצמיחת הניהול הפרופסיונאלי

** ממן, דניאל. (2008). "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל". משפט ועסקים ח', עמ' 123-157.

** פרנקל, מיכל. 2008. צמיחתו של הניהול בישראל כדינמיקה של שדות חופפים. סוציולוגיה ישראלית. כרך י (1). עמ' 133-159.

** מיכל פרנקל. 2006. "ניהוליות". מתוך: אי/שוויון. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 282-290.

צפיה בסרט: "תולדות הסרט הנע" (על טיילורזם, פורדיזם ועוד)

מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם פיננסי

** Davis, G. F. 2011. "The Twilight of the Berle and Means Corporation". Seattle University Law Review 34: 1121-1126, 1130-1138.

OR:

Davis, Gerald F. 2012. Re-imagining the corporation. ASA.

Schneiberg, M. 2011. "Toward an Organizationally Diverse American Capitalism? Cooperative, Mutual, and Local, State-Owned Enterprise". Seattle University Law Review 34: 1409-1434.

ב. יחסי ארגון סביבה ⇐ מבנה יחסים בין ארגוניים

מושגים מרכזיים: מאפייני הסביבה, דרכים שונות להגדרת הסביבה, קשר בין מאפייני הסביבה ולמבנה הארגוני, מורכבות מבנית, אי ודאות, הסתגלות והתאמה, החלטות אסטרטגיות, טכנולוגיה, קשר בין טכנולוגיה למבנה הארגוני, ליבה ופריפריה. אסטרטגיות פעולה להסתגלות לסביבה ולשינוי הסביבה, תחרות ושיתוף פעולה, כוח, פוליטיקה ולגיטימציה, התאגידים כשחקנים פוליטיים, התאגידים כשחקנים מעמדיים, אחריות חברתית כתגובה ללחצי סביבה, אינטרקציות בין ארגונים המובילים להתהוות/מערכת יחסים בין ארגוניים רשתות ארגוניות, יחידת הניתוח: מעבר מהארגון למערכת היחסים הבין ארגוניים, יחסים בין ארגוניים: מבנה ותהליך.

גישת ההתנייה המבנית (Structural contingency)

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Structural Contingency Theory. In his: Organizations and Organization Theory. Ballinger Pub. Pp. 147-163.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות מצב. בתוך: ניהול בין-לאומי. האוניברסיטה הפתוחה. ע' 153-161.

סמואל, יצחק. (1996). מבנים ארגוניים. בתוך: ארגונים: מאפיינים, מבנים, תהליכים. חיפה ותל אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה-ביתן, עמ' 73-106

Barley, Stephen. 1996. "Technology as an Occasion for Structuring: Evidence from Observations of CT Scanners and the Social Order of Radiology Departments." *Administrative Science Quarterly*, 31:78-108.

** Alexander, Victoria D. 1998. "Environmental Constraints and Organizational Strategies." Pp. 272-290 in *Private Action and the Public Good*, edited by Walter Powell and Elizabeth Clemens. New Haven: Yale University Press.

הרחבת המושג סביבות ארגוניות

** מיכל פרנקל. 2010. (2008) מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 158-180.

פרנק דובין, ג'ון ר' סאטון, ג'ון וו' מייר וו' ריצ'רד סקוט. חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה והיווצרות שוקי העבודה הפנימיים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 124-157.

מגישת התלות במשאבים (resource dependence) לרשתות ולמבנים של יחסים בין-

ארגוניים

In his: Organizations and "Resource Dependence"*** Pfeffer, Jeffrey. 1982.
Organization Theory. Ballinger Pub. Pp. 192-204.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות-משאבים. בתוך: ניהול בין-לאומי.
האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 162-166.

**** Froelich, Karen A** 1999. Diversification of Revenue Strategies: Evolving
Resource Dependence in Nonprofit Organizations. Nonprofit and Voluntary
Sector Quarterly, 28 (3) 246-265

רחל בנדימן. 2009. לא על הפילנתרופיה לבדה... מיזמים עסקיים חברתיים בישראל – מיפוי
ראשוני וסקירה השוואתית.

ראו גם ב ESCO המרכז להכשרה לעסקים חברתיים [/http://www.esco-center.co.il](http://www.esco-center.co.il)

**** וולטר וו' פאוול, קנת' וו' קופוט ולורל סמית-דור.** 2010. שיתוף פעולה בין-ארגוני ומקום
החדשנות: רשתות למידה בביוטכנולוגיה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של
ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 200-238.

*Powell. Walter. 1990. "Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of
Organization." In: Research in Organizational Behavior, 12:295-332.

Nohria, N. (1992). "Is a Network Perspective a Useful Way of Studying
Organizations?", in Nohria, N. and R.G. Eccles (eds.), Networks and
Organizations. Boston: Harvard Business School Press, pp. 1-22.

** רון שמיר. 2007. שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים. בתוך: *דורות, מרחבים, זהויות*, בעריכת חנה הרצוג ואחרים. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 237-258

קשרים בין תאגידים ורשתות ארגוניות בפרספקטיבה מעמדית

בגישה המעמדית השחקן הפועל הוא המעמד ובגישת התלות במשאבים – הארגון. אם כך, כיצד הגישה המעמדית פותרת את החידה – כיצד תאגידים יכולים להתגבר על התחרות ביניהם ולפעול יחד כמעמד.

Pfeffer, Jeffrey. 1987. "A Resource Dependence Perspective on Interorganizational Relations." In: *Interorganizational Relations: the Structural Analysis of Business*, edited by M. Mizruchi and M. Schwartz. Cambridge University Press. Pp. 25-55.

**Mizruchi, Mark. "Why do Corporations Stick Together? an Interorganizational Theory of Class Cohesion." In: *Power Elites and Organizations*, edited by G. W. Domhoff and T. Dye. Sage. Pp. 204-218.

הגישה המוסדית החדשה (א):

מתרבות ארגונית וסביבה תרבותית לארגון כתוצר תרבותי. ניתוח תרבותי של ארגונים המהפיכה הניהולית כמהפיכה תרבותית.
ומדיפוזיה של פרקטיקות ומודלים ארגוניים ל"תרגום" ועיבוד מקומי (Glocalization)

** DiMaggio, P. J., and Powell, W. W. (1991). "Introduction". In Powell, W. W. and DiMaggio, P. J. (Eds.), *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 1-38.

****פאול ג'. דימאג'יו וולטר ו. פאול. 2010. (1983) שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: אוניברסיטה הפתוחה. ע' 328-351.**

**** פרנק ר' דובין. 2010. (1994) מודלים תרבותיים של ארגון: ההבניה חברתית של עקרונות ארגון רציונליים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 352-381.**

**** מיכל פרנקל. 2010. (2005) הפוליטיקה של התרגום - השפעת יחסי כוחות פוליטיים פנימיים על אופן אימוצם של רעיונות ניהול מיובאים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 36-61.**

Ingram, Paul, and Tal Simons. "Institutional and resource dependence determinants of responsiveness to work-family issues." *Academy of Management Journal* 38.5: 1466-1482.

Staw, Barry and Lisa Epstein. 2000. "What Bandwagons Bring? Effects of Popular Management Techniques on Corporate Performance, Reputation, and CEO Pay." *Administrative Science Quarterly* 45:523-556

התיאוריה המוסדית החדשה(ב):

צמיחת שדות מוסדיים, יזמות מוסדית, עבודה מוסדית, שדות עם הגיונות מנוגדים וארגונים
היברידיים

** Garud, Raghu, Cynthia Hardy and Steve Maguire. 2007. Institutional Entrepreneurship as Embedded Agency: An Introduction to the Special Issue. Organization Studies, 28(07): 957–969

** Thomas B. Lawrence and Nelson Phillips. 2004. From Moby Dick to Free Willy: Macro-Cultural Discourse and Institutional entrepreneurship in Emerging Institutional Fields." Organization 11(5):689-711

Battilana, Julie, and Matthew Lee. 2014. Advancing research on hybrid organizing—Insights from the study of social enterprises." The Academy of Management Annals 8(1) 397-441.

Pache, Anne-Claire, and Filipe Santos. 2013. "Inside the hybrid organization: Selective coupling as a response to competing institutional logics." Academy of Management Journal 56(4): 972-1001.

Moody, Michael. "'Building a culture": The construction and evolution of venture philanthropy as a new organizational field." Nonprofit and voluntary sector quarterly 37.2 (2008): 324-352.

מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם פיננסי; גלובליזציה, ניאו ליברליזם ופוסט-פורדיזם

המעבר מהשיטה הפורדיסטית לשיטה הפוסט פורדיסטית והניאו ליברלית. קפיטליזם ניהולי. או – הארגון הפוסט פורדיסטי בהקשר: ניאו ליברליזם וקפיטליזם פיננסי. צמיחתן של צורות התארגנות, פרקטיקות שליטה, ובסיסי אי שוויון חדשים בעידן הקפיטליזם הפיננסי. המעבר מהאדם הארגוני לסובייקט הניאו ליברלי, יזמי. Me Inc.

ברברה ארנרייך וארלי הוכצילד. 2006. *האשה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה*. בבל.

**דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: *שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי*. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 34-56.

דיוויד הארווי. [2005] 2015. *קיצור תולדות הניאו ליברליזם*. מולד. "הקדמה" ע' 11-16. "פרק א. חירות היא סתם עוד מילה". ע' 17-56.

** רונן מנדלקרון. 2015. *קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל*. בתוך הארווי. [2005] 2015. *קיצור תולדות הניאו ליברליזם*, ע' 271-291.

** Davis, G. F. 2011. "The Twilight of the Berle and Means Corporation". *Seattle University Law Review* 34: 1121-1126, 1130-1138.

Powell, Walter. 2001. "The Capitalist Firm in the Twenty-First Century Patterns." Pp. 33-68 in *The Twenty-First-Century Firm*, edited by P. Dimaggio. Princeton University Press.

** ויקי סמית. 2010. דרכים חדשות לארגון העבודה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 602-626.

יערה בוקסבאום ואחרות. 2008. *עובדות בשוק תעסוקה מעורער*. חיפה: מרכז מהות.

כלכלת שיתוף - היכן העובדים? היכן הארגון?
<http://www.haaretz.co.il/misc/article-print-page/1.2708855>

פישר, ערן. 2010. שיח הטכנולוגיה הרשתית והקפיטליזם החדש. *תיאוריה וביקורת*, 37:
150-183.

סולל, יפעת. 2011. *קואופרטיבים חברתיים לשילוב בעבודה של אוכלוסיות מוחלשות*.
ירושלים: מכון ון ליר בירושלים

** Williams, Christine L., Chandra Muller, and Kristine Kilanski. 2012.
"Gendered Organizations in the New Economy." *Gender & Society* 26.4: 549-
573.

** Kunda, Gideon and John Van Mannen. 1999. Changing Scripts at Work:
Managers and Professionals. *The Annals of the American Academy of
Political and Social Science*, 561(1): 64-80

Paul du Gay, and Graem Salaman, G. (1992). The cult[ure] of the customer.
Journal of Management Studies, 29(5): 615-633

גוצלב, רונה ואורלי בנימין. 2006. "גמדים או רובוטים": מחויבות ודה-הומניזציה כלפי עובדים 'זמניים' בקרב מנהלי משאבי אנוש במגזר הציבורי. "סוציולוגיה ישראלית ז(2): 253-280.

** רונן שמיר. 2007. שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים. בתוך: דורות, מרחבים, זהויות, בעריכת חנה הרצוג ואחרים. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד. ע' 237-258

במהלך הקורס נצפה ונדון בסרטים הבאים (חלקם או כולם):

הנרי פורד והמשטר/הארגון הפורדיסטי
סיפורים מהמסילה. (The Navigators) במאי: קן לויץ'. בריטניה. 2001. 92 ד'.
ערכו של אדם (The Measure of a Man, La Loi du Marche). במאי: סטפן בריזה. צרפת. 2015.. 94 ד'
חיית לילה (Night crawler) [דן גילרוי](#). (ארה"ב) 2014. 117 ד'.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 209 }

סמסטר א' – סתיו

זכרון קולקטיבי בישראל ובפלסטיין - תשע"ט

סמינר מ.א. – סמסטר א'

יום שלישי 16 - 18

מרצה: פרופ' ג'קי פלדמן.

טלפון ומייל: 08-647-2083, ifeldman@bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ג' 15 - 16. בנין 72 חדר 382

השטח שבין ים התיכון לירדן טעון במשמעויות: כערס הציביליזציה, כארץ הקודש, כחבית חומר נפץ, וכבית. בקורס נלמד איך ישראלים, פלסטינים ואחרים זוכרים (או שוכחים) את העבר באמצעות פרקטיקות של סימון המרחב ועיצוב הזמן. איך מבטאים פרקטיקות אלו נראטיבים היסטוריים משתנים, שייכות פוליטית וזהות חברתית? איך מטעינות פרקטיקות אלו את המקומות במשמעויות חדשות? ואיך כל זה קשור לחיי היומיום של תושבים? מבין האתרים והטקסים שנחקרו: אתרי ארכיאולוגיה ומורשת, בתי קברות, מוזיאונים, אנדרטאות לנופלים, ביקורי מולדת ושרשים, ועוד. בעוד רוב השיעורים יעסקו בזיכרון ישראלי, ייעשו השוואות עם זיכרון פלסטיני, במיוחד כאשר זיכרונות אלו נפגשים או מתנגשים.

מבחינה תיאורטית, הסמינר יעסוק ביחסים הדינמיים שבין מקום, זמן, וזיכרון באתרי זיכרון, בטקסי הנצחה ובפרקטיקות אחרות. נסקור את התפתחות המונח זיכרון קולקטיבי, נעמוד על ההקשרים ההיסטוריים המשתנים שמעצבים אתרי זיכרון, ונשים לב לפרקטיקות השונות של הסוכנים, המבקרים באתרים והמשתתפים בטקסים.

משתתפי הקורס יכתבו עבודה תיאורטית אחת, הסוקרת מונח מסוים בספרות, ועבודה שנייה בסוף הקורס העוסקת באתר מסוים ומבוססת על מחקר אתנוגרפי.

חובות הקורס ומבנה הצינון:

1. נוכחות חובה והשתתפות פעילה בכיתה (כולל העלאת שאלות על כל מאמר למודל לפני השיעור), הצגת מאמר אחד בכיתה (10%) והשתתפות בסיור אחד.
2. עבודת אמצע סמסטר (כ-5 עמודים) הסוקר את ההיקף וההתפתחות של מונח תיאורטי או מענה לשאלה כללית בזיכרון קולקטיבי (25%).
3. עבודת סיום על אתר/פרקטיקה של זיכרון קולקטיבי בחברה הישראלית או פלסטינית הכוללת מרכיב אתנוגרפי (65%).

פירוט התכנים:

השיעור יפרט גישות שונות לזיכרון הקולקטיבי בדגש על עיצב החלל והזמן - אתרי וטקסי זיכרון. בעוד רוב השיעורים יעסקו בזיכרון ישראלי, ייעשו השוואות ועימות עם זיכרון פלסטיני .

מבין השאלות שנדון בהן: איך משקפות ומבנות פרקטיקות הנצחה הבנות ושינויים היסטוריים בחברה הישראלית ובתרבותה? באיזו מידה מגלמות צורות הזיכרון הישראליים פרדיגמות דתיות יהודיות? האם כל הזכרים שווים? איזה משקל יש למייסדי אתרים ולאמרגני טקסים בעיצוב משמעות? באיזו מידה מבטאים טקסים ואתרי זיכרון את הכוחות ההגמוניים של החברה? איך מבטאות קבוצות מוכפפות או מודחקות את התנגדותם באמצעות הנחת זכרונות שונים בשטח? מהם הדפוסים העיקריים של זיכרון פלסטיני? מה קורה בהתנגשות בין הזכרונות סביב פרקטיקות דומות או אתרים משותפים?

עבודת אמצע סמסטר: סטודנטים יכתבו עבודה עיונית העוסקת באחד המונחים (או קשר בין שני מונחים) בחקר הזיכרון הקולקטיבי. העבודה תבוסס על לכל הפחות 5 מאמרים מעבר למאמרי החובה ויסקור את הספרות העכשווית במטרה לתעד את התפתחות המונח בספרות אנתרופולוגית וסוציולוגית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 213 }

המאמרים המסומנים מטה בכוכבית* הם קריאת חובה. האחרים – רשות, שישמשו גם להצגות של סטודנטים בכיתה. ייתכנו שינויים במאמרים ובכמה נוסעים במהלך הסמסטר.

תאריך שיעור	נושא השיעור	מאמרים לקריאה
16/10/18	מבוא: הזיכרון הקולקטיבי והזיכרון האישי	*Maurice Halbwachs, The Collective Memory, New York, 1980, pp. 23-30, 60 – 76. Maurice Halbwachs, On Collective Memory, Lewis A. Coser, translator and editor, University of Chicago Press: Chicago, 1992, pp. 38-53.
23/10/18	היסטוריה, זיכרון ומה שביניהם – "מחזות הזיכרון"	*פייר נורה, "בין זיכרון להיסטוריה - מחזות הזיכרון" – LES LIEUX DE MEMOIRE, בתוך זמנים 45 (קיץ 1993), ע' 2-19. Schwartz, Barry. 1982. "The Social Context of Collective Memory: A Study in Commemoration", Social Forces 61(2): 374-402.
6/11/18	טקסים ויצור הזיכרון הקולקטיבי	Connerton, Paul. 1989. How Societies Remember, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-40. *Eric Hobsbawm, 1983. "Introduction: Inventing Tradition". in E. Hobsbawm & T. Ranger (Eds.), The Invention of Tradition. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-14. *David Kertzer. 1996. "Ritual, Power and Politics" in Readings in Ritual Studies, Roland Grimes, ed., Prentice-Hall, Upper Saddle River, NJ, pp. 335-352.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

(214)

Jan Assmann. 2006. "Introduction: What is 'Cultural Memory'?" in J. Assmann, Religion and Cultural Meaning, Stanford University Press, Stanford, pp.1-30. *יוסף חיים ירושלמי. 1984. זכור, עם עובד: תל-אביב, , פרק א' *Yael Zerubavel, Recovered Roots: Collective Memory and the Making of Israeli National Tradition, University of Chicago Press, Chicago and London, 1995, Ch1, 2, (8).	זיכרון יהודי וזיכרון ישראלי	13/11/18
	אין שיעור. ייערך סיור יותר מאוחר במקומו	20/11/18
*ג'ורג' מוסה, "פולחן החייל המת: בתי קברות לאומיים ותחייה לאומית", זמנים 6, (1981), ע' 3-14. Aleida Assmann. 2006. "Memory: Individual and Collective", in The Oxford Handbook of Contextual Political Analysis", Robert E. Goodin and Charles Tilley, eds., Oxford, pp. 210-224. Masalha, Nur. 2008. "Remembering the Palestinian Nakba: Commemoration, Oral History and Narratives of Memory", Holy Land Studies: A Multidisciplinary Journal, Volume 7, Number 2: 123-156. *Sivan, Emmanuel. 1999. "Private Pain and Public Remembrance in Israel", in War and Remembrance in the Twentieth Century, Winter, Jay and Emmanuel Sivan, eds., Cambridge and New York: Cambridge University Press, pp. 177-204.	מלחמת תש"ח/הנכבה	27/11/18

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 215 }

Verdery, Katherine. 1999. The Political Lives of Dead Bodies: Renewal and Postsocialist Change, New York: Columbia University Press, pp. 4-13. *Allen. Lori. 2006. "The Polyvalent Politics of Martyr Commemorations in the Palestinian Intifada", History & Memory, Volume 18, Number 2, Fall/Winter 2006, pp. 107-138. Sorek, Tamir, 2015. "Latent Nostalgia for Yitzhak Rabin", in Palestinian Commemoration in Israel: Calendars, Monuments, and Martyrs, Tamir Sorek, Stanford: Stanford University Press, pp. 217-232. מיכאל פייגה, "יצחק רבין, הנצחתו והנצחת הנצחתו", בתוך זיכרון במחלוקת: מיתוס, לאומיות ודמוקרטיה; עיונים בעקבות רצח רבין, לב גרינברג, עורך, אוניברסיטת בן גוריון, באר שבע, 2000, עמ' 39-64 שלייפמן, נורית. 2001. "פארק הניצחון במוסקבה: קרב הזיכרון על 'המלחמה הפטריוטית הגדולה'". זמנים 78, עמ' 18-27.	מחוזות זיכרון: אנדרטאות ובתי קברות צבאיים	4/12/18
*ג'קי פלדמן, "עכשיו יש גשר ביניהם: השביל המחבר בין יד ושם להר הרצל", זיכרון, השכחה ו[ה]בניית המרחב, חיים יעקובי וטובי פנסטר, עורכים, תל-אביב, מכון ון ליר/הקיבוץ המאוחד, 2011, עמ' 56-78. Andreas Huyssen, "Monument and Memory in a Postmodern Age", in James E. Young, ed., The Art of Memory: Holocaust Memorials in History, Prestel: Munich and New York, 1994, pp. 9-18.	אתרי זיכרון של השואה	11/12/18
מאמר יינתן בהמשך	זיכרון השואה בעידן הדיגיטאלי	25/12/18

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 216 }

1/1/19	זיכרון באמצעות החושים, זיכרון דורי	*אפרת בן-זאב, 2003. "הפוליטיקה של הטעם והריח - טקסי שיבה פלסטיניים לכפרים שחרבו", אלפיים 25 ע' 73-88. Seremitakis, C. Nadia. 1994, "The memory of the senses: Part 1: marks of the transitory" in C.N. Seremitakis, The Senses Still. Perceptions of Memory as Material Culture in Modernity, pp. 1-18. Chicago, Il: University of Chicago Press.
8/1/19	ארכאולוגיה, שרידי העבר, והבניית הלאום	*Abu el-Haj, Nadia. 1998. "Translating Truths: Nationalism, the Practice of Archaeology and the Remaking of Past and Present in Contemporary Jerusalem", American Ethnologist 25(2), pp. 166-188. Kohl, Philip L. 1998. "Nationalism and Archaeology: On the Construction of Nations and the Reconstructions of the Remote Past", Annual Review of Anthropology 27, pp. 223-246. *Elon, Amos. 1997. "Politics and Archaeology", in Silberman, Neil David and David Small, eds., The Archaeology of Israel: Constructing the Past, Interpreting the Present, Sheffield: Sheffield Academic Press, pp. 93-100.
תאריך ייקבע בהמשך	סיור – הר הרצל, יד ושם, עין כרם?	*בשיר בשיר ועמוס גולדברג. 2016. "מבוא: על האפשרות לדבר את השואה והנכבה יחד", עמ' 7-18. "הרהורים על זיכרון, טראומה ולאומיות בישראל/פלסטין", עמ' 19-52, בתוך השואה והנכבה: זיכרון, זהות לאומית ושותפות יהודית-ערבית, ון ליר, ירושלים.

Slyomovics, Susan. 1998. The Object of Memory: Arab and Jew Narrate the Palestinian Village. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. Pp. ?? Ben-Ze'ev, E. 2015. "Living Together Separately": Arab-Palestinian places through Jewish-Israeli eyes," in Toward an Anthropology of Nation-Building and Unbuilding in Israel, edited by F. Markowitz, S. Sharot and M. Shokeid. Lincoln, NA: University of Nebraska Press. Levy, Daniel and Natan Sznaider. 2002. "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan memory." European Journal of Social Theory 5(1): 87-106.		
*Richard Handler. "An Anthropological Definition of the Museum and its Purpose", Museum Anthropology 17(1): 33-36. *תמר כתריאל, "נהיה כולנו חלוצים: כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות", בספרה: מילות מפתח, אוניברסיטת חיפה, 1999, פרק 12	מוזיאונים ואתרי מורשת כסוכני זיכרון	נושאים חלופיים
לצפות בסרט של נדב אברמוביץ' "הטיול הפנימי" *Paul Basu, "Root Metaphors of 'Roots-Tourism' in the Scottish Highland Diaspora", in Coleman, Simon and John Eade, Reframing Pilgrimage: Cultures in Motion, Routledge, 2004, pp. 150-174. *Levy, Andre. 2004. "Homecoming to the Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco", in Homecomings: Unsettling Paths of Return, Levy, Andre	נוסטלגיה וטיולי שרשים – ישראלים ופלסטיניים	נושאים חלופיים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 218 }

and Alex Weingrod, eds., Lanham, Kentucky: Lexington Books, 2004, pp. 92-108. Efrat Ben-Ze'ev and Issam Aburaiya, 2004. "Middle-Ground Politics and the Re-Palestinization of Places in Israel", International Journal of Middle East Studies, 36:4:639-655. Efrat Ben- Ze'ev. 2004. "Transmission and Transformation: The Palestinian Second Generation and the Commemoration of the Homeland" in Homelands and Diasporas: Holy Lands, pp. 123-139. Boym, Svetlana, "Nostalgia and its Discontents", The Hedgehog Review, Summer 2007: 7-18.		
*אלונה נצן-שיפטן, "יש אבנים עם לב אדם": על מונומנטים, מודרניזם ושימור בכותל המערבי, תיאוריה וביקורת 38-39, חורף 2011. Feige, Michael. 1995. "Jewish Hebron between Past and Present: A Case of Collective Memory." Israel Studies Bulletin 10(2): 5-9.	זיכרון יהודי דתי וזיכרון ישראלי לאומי	נושאים חלופיים
	תאריך אחרון להגשת עבודה	1.3.17

מדינה לאומיות ותפוצות

אנדרה לוי

שעת קבלה: יתפרסם בקרוב

דוא"ל: andre.e.levy1@gmail.com

הקורס יבחן את התפתחות החשיבה האנתרופולוגית לגבי קבוצות תרבותיות, קבוצות אתניות, ויחסי תפוצה-מדינה ומושגים שכנים לאלו. הדיון ישתמש כמקרה בוחן מרכזי את ישראל. הדיון אודות קבוצות המסמנות עצמן, או מסומנות על ידי אחרים כ"חצוניות" או "שונות" הוא חיוני לחשיבה האנתרופולוגית כיוון שהוא מטיל אור על נקודות עיוורון ונקודות חוזק של החשיבה האנתרופולוגית.

דרישות הקורס:

השתתפות בכל המפגשים

השתתפות פעילה בדיוני הכיתה

קריאה ביקורתית מדי שבוע של המאמרים ופרקים המיועדים.

ניהול דיון באחד הפריטים הביבליוגרפיים (20% מהציון הסופי).*

עבודה סופית (80% מהציון הסופי).*

*הוראות מפורטות תימסרנה בהמשך הסמסטר.

שימו לב: אפשר ויחולו שינויים ברשמית הקריאה

רשימת קריאה (על פי סדר הנושאים שידונו בכיתה)
שימו לב: הפרטים מתוך כתב העת "Diaspora" נמצאים בקישור הבא:
<https://muse.jhu.edu/journal/321>

אתניות

Barth, Fredrik

1969 Introduction. In Ethnic Groups and Boundaries. F. Barth, ed. Boston: Little Brown

http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic446176.files/Week_4/Barth_Introduction_Ethnic_Groups_and_Boundaries_.pdf

זהות ואתניות

Cohen, Ronald

1987 Ethnicity: Problems and Focus in Anthropology. Annual Review of Anthropology. 7:379-403.

<http://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.an.07.100178.002115>

Hall, Stuart

1991 Old and new identities, old and new ethnicities. In A.D. King (Ed.), Culture, globalization, and the world-system: Contemporary conditions for the representation of identity, State University of New York, Binghamton, NY, pp.

41-68

http://www.hu.mtu.edu/~jds Slack/readings/CSReadings/Hall_Old_and_New_Identities_Ethnicities.pdf

אתניות ומדינה

Alonso, M. Ana

1994 The Politics of Space, Time, and Substance: State Formation, Nationalism, and Ethnicity. Annual Review of Anthropology. 23:379-405
<http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.an.23.100194.002115>

מאתניות לתפוצות

Demetriou, Madeleine

1999 Beyond the Nation-state? Transnational Politics in the Age of Diaspora. The Association for the Study of Ethnicity and Nationalism Bulletin 16(Winter):17-25.

תפוצות: הגדרות

Safran, William

1991 Diasporas in Modern Societies: Myths of Homeland and Return. Diaspora 1(1):83-99.
<http://europeofdiasporas.eu/sites/default/files/posts/files/3.%20Safran%20Diasporas%20in%20Modern%20Society.pdf>

Cohen, Robin

1997 "Introduction", in his: Global Diasporas: An Introduction. Seattle: University of Washington Press.

Brubaker, Roger

2005 The 'diaspora' diaspora. Ethnic and Racial Studies, 28(1):1-19.
http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/29_Diaspora_diaspora_ERS.pdf

תפוצות: פרספקטיבות אנתרופולוגיות ביקורתיות

Levy, André

2000 Diasporas through Anthropological Lenses: Contexts of Postmodernity.
Diaspora 9(1):137-157.

Clifford, James

1994 Diasporas. Cultural Anthropology 9(3):302-338.

<https://www.jstor.org/stable/656365>

Daniel Boyarin and Jonathan Boyarin

1993 Diaspora: Generation and the Ground of Jewish Identity. Critical
Inquiry, Vol. 19, No. 4, pp. 693-725

[http://nes.berkeley.edu/Web_Boyarin/BoyarinArticles/69%20Diaspora%20\(1993\).pdf](http://nes.berkeley.edu/Web_Boyarin/BoyarinArticles/69%20Diaspora%20(1993).pdf)

תפוצות: מחשבות שניות

André Levy

2005 The Diaspora that Turned into a Center: Contemporary Jews in
Morocco." In: Levy, André and Alex Weingrod (eds.) Homelands and
Diasporas: Holy Lands and Other Places. Pp. 68-96. Stanford University
Press.

Tölölyan, Khachig

1996 Rethinking Diaspora(s): Stateless Power in the Transnational Moment.
Diaspora 5(1):3-36.

מקרי ניתוח (case studies)
(רשימה זו טנטטיבית. סטודנטים מתבקשים להציע אפשרויות קריאה שונות למאמרים
שיציגו בכיתה)

Gosh, Amitav

1988 The Diaspora in Indian Culture. Public Culture 2(1):73-78.

Pattie, Susan

1994 At Home in Diaspora: Armenians in America. Diaspora 3(2):185-198.

Vertovec, Steven

1996 Three Meanings of "Diaspora," Exemplified among South Asian Religions. Diaspora 6(3):277-299.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 224 }

סוציולוגיה של זכויות אדם

ד"ר רון דודאי

קורס בחירה תואר שני

2 נק"ז

הרכב ציון: עבודות 100%

הנושא של זכויות האדם הוא מהחשובים והמשפיעים בעולם שלאחר מלחמת העולם השנייה. באופן מסורתי העיסוק בזכויות אדם נעשה בעיקר מתחומי משפט, פילוסופיה, פוליטיקה ויחסים בינלאומיים, אך בשנים האחרונות התפתחה פרספקטיבה סוציולוגית בתחום, בה יעסוק קורס זה. המבט הסוציולוגי על זכויות אדם מתמקד בניתוח האופן בו קבוצות, תנועות וארגונים עושים שימוש בנורמות, שיח ודרכי פעולה בשדה זכויות האדם. אחת השאלות המרכזיות בניתוח זה היא ההבניה החברתית של זכויות אדם: כיצד נושאים ובעיות חברתיות מובנים וממוסגרים כנושא של זכויות אדם, באמצעות תהליכים בהם פעילים, קבוצות וארגונים מתרגמים דרישות חברתיות מסוימות לטענות זכויות אדם. זוויית זו מובילה לדגש על בחינה של דרכי פעולה של זכויות אדם (Human Rights Practice): כיצד הפניה לזכויות אדם מיושמת בפועל בהקשרים שונים.

חלקו הראשון של הקורס יכלול מבוא לזכויות האדם, סקירה של התפתחות הפרספקטיבה הסוציולוגית לנושא, ניתוח תיאורטי והשוואתי של ההבניה החברתית של זכויות אדם, ודיון ב"שחקנים" המובילים מאבקי זכויות אדם, כולל תנועות חברתיות וארגונים בלתי-ממשלתיים, מקומיים ובינלאומיים. החלק השני של הקורס ינתח דרכי פעולה שונות, כולל תיעוד של הפרות זכויות אדם, הפקה והפצה של ידע וטענות זכויות אדם, וליטיגציה; יעמוד על תהליכי התמקצעות בשדה הפעילות למען זכויות האדם; ויבחן תגובות של קהלים חברתיים שונים לטענות זכויות אדם. החלק השלישי יישם את הפרספקטיבה למספר מקרי-מבחן, כולל

ההבניה של התנגדות לעונש המוות כנושא זכויות אדם, התפתחות הקריאה לזכויות אדם של קשישים, ההבניות השונות של פשע פלילי והפרת זכויות אדם, והתפקיד של שיח זכויות אדם בזמן מעברים פוליטיים, ויסיים בדיון בדילמות של ארגוני זכויות אדם.

רשימת קריאה:

Dembour, M. (2010). "What are human rights? Four schools of thought", Human Rights Quarterly, 32(1):1-20.

Hynes, P., et al. (2010). "Sociology and human rights: Confrontations, evasions and new engagements", The International Journal of Human Rights, 14(6):811-832.

Waters, M. (1996). "Human rights and the universalisation of interests: Towards a social constructionist approach", Sociology 30(3):593–600.

Nash, K. (2015). The Political Sociology of Human Rights, Cambridge University Press, pp.19-40.

ברקוביץ, ניצה. (2003). "גלובליזציה של זכויות אדם וזכויות נשים: המדינה והמערכת הפוליטית העולמית", תיאוריה ובקורת, 23:13-48.

Claeys, P. (2012). "The creation of new rights by the food sovereignty movement: The challenge of institutionalizing subversion", Sociology, 46(5):844-860.

Pruce, J. & Budabin, A. (2016). "Beyond naming and shaming: New modalities of information politics in human rights", *Journal of Human Rights*, 15(3):408-425.

Satterthwaite, M., & Simeone, J. (2014). "An Emerging Fact-Finding Discipline? A Conceptual Roadmap for Social Science Methods in Human Rights Advocacy", in P. Alston and S. Knuckey (eds.), *The Transformation of Human Rights Fact-Finding*, Oxford University Press.

אורלי ליבל (2008), "הפרדוקס של אקטיביזם חוץ-משפטי: תודעה משפטית ביקורתית ופוליטיקה לשינוי החברה", *מעשי משפט* 63א.

O'Flaherty, M. and Ulrich, G. (2010) "The Professionalization of Human Rights Field Work", *Journal of Human Rights Practice* 2(1):1-27.

Bruna Seu, I. (2010). "Doing denial": audience reaction to human rights appeals", *Discourse & Society*, 21(4):438-457.

McLaughlin, J. (2014). "The price of justice: interest-convergence, cost, and the anti-death penalty movement", *Northwestern University Law Review* 108(2):675-710.

Mégret, F. (2011). "The human rights of older persons: a growing challenge", *Human Rights Law Review*, 11(1):37-66.

Godoy, A. (2005). "La muchacha respondona: Reflections on the Razor's Edge between Crime and Human Rights", Human Rights Quarterly, 27(2):597-624.

McEvoy, K. (2007). "Beyond legalism: Towards a thicker understanding of transitional justice", Journal of Law and Society, 34(4):411-440.

Dudai, R. (2014). "Rights Choices: Dilemmas of Human Rights Practice", Journal of Human Rights Practice 6(3):389–398.

שיטות מחקר אתנוגרפיות מתקדמות

פרופ' ניר אביאלי

יום ג

שעת קבלה: יום ג'

avieli@bgu.ac.il

נושא: עבודת שדה אתנוגרפית היא שיטת מחקר אנתרופולוגית ייחודית אשר פותחה בראשית המאה העשרים בכדי להבין לעומק תרבויות אחרות וזרות. השילוב של שהות ארוכה בקרב בני החברה הנחקרת, רכישת שפתם ופרקטיקה מחקרית של "תצפית משתתפת" הקנתה לאנתרופולוגים סמכות ויוקרה מדעית בשל העובדה שהם "היו שם", ביצעו מחקר אמפירי מעמיק, ולפיכך יכולים לתאר ולנתח באופן מוסמך תופעות תרבותיות. המתודולוגיה האתנוגרפית אומצה במהלך השנים ע"י חוקרים מדיסציפלינות שונות אשר הבינו את היתרון המחקרי והעצמה האקדמית שבהכרות האינטימית עם התרבות והשפה בה הם מתעניינים. היסטוריונים, כלכלנים, אנשי מדע המדינה, חוקרי דתות, ולמעשה חוקרים מכל תחומי מדעי החברה והרוח הוסיפו את עבודת השדה לרפרטואר המתודולוגי שלהם, וגם בקרבם הפכה שהות משמעותית בשדה לתו איכות.

הדגש על תהליכי גלובליזציה ותנועה מואצת של סחורות, אנשים, ומרכיבים תרבותיים, וכמובן גם השינויים הטכנולוגיים הדרמטיים אשר ייצרו סוגים חדשים של קהילות ופרקטיקות שהן ווירטואליות בעיקרן חייבו שכלול והרחבה של השיטה האתנוגרפית ומרכיביה: מחקרים בבית, מחקרים מרובי-אתרים, אוטו-אתנוגרפיות, נטנוגרפיות, מחקרים קצרי טווח ועוד מגוון שיטות מחקר נוספו לרפרטואר הכלים של החוקרים והובילו ליבול עשיר של מחקר אתנוגרפי. המפנה הפרשני במדעי החברה והדגש על המשמעות אותה מעניקים בני החברה הנחקרת למעשיהם הדגישו את חשיבות הממד הוורבלי במחקר האתנוגרפי. במקביל, התעצמה ההכרה בכך שעבודת שדה ארוכת טווח תוך שהות משמעותית ושרייה (immersion) בקרב בני הקבוצה הנחקרת, תוך הדגשת התהליכים וההקשרים אשר מחברים את בני הקהילה אל העולם, היא כלי אמפירי ייחודי ורב עצמה.

בקורס נתמקד בעשייה האתנוגרפית: הפרקטיקות והתהליכים אשר מאפיינים את עבודת השדה. נלמד על הכניסה לשדה ועל היחסים של החוקרים עם בני החברה הנחקרת, ועל רכישה ושימוש בשפה, נתרגל איסוף חומר אמפירי (תצפיות וראיונות מסוגים שונים) ושימוש בטכנולוגית מגוונות (צילום סטילס ווידאו, שימוש בטלפון סלולרי), נדון בסוגים שונים של שיתוף-פעולה בשדה ונעסוק גם בניתוח החומרים. הקורס מיועד לתלמידי מחקר (מ"א וד"ר) אשר מתכוונים לבצע עבודת שדה אתנוגרפית במסגרת מחקריהם ומעוניינים ללמוד ולתרגל שיטות מחקר אתנוגרפיות. הקורס יערך במתכונת של סדנה, ישלב דיון תיאורטי בפרקטיקה וידגיש תרגול והתנסות. בקורס נארח מספר חוקרים אשר שבו לאחרונה מן השדה ואשר ישתפו אותנו בניסיונם האתנוגרפי ובדילמות האמפיריות שלהם.

מטלות:

במהלך הקורס הסטודנטים יתבקשו לבצע שש מטלות אשר ידרשו תרגול של - ומחשבה על - מרכיבים שונים של הפרקטיקה האתנוגרפית. המטלות מיועדות ליצור רצף ואינטגרציה בין הדיון התיאורטי להנחיה הפרקטית ולחומר הקריאה ומהוות את הדרישה העיקרית בקורס. את המטלות יש להגיש בכתב ולשלוח במקביל העתק למייל. כל מטלה מהווה 10% מהציון (סה"כ 60%).

חובות הקורס:

1. חובת נוכחות והשתתפות מלאה בשעורים (10%).
2. חובת קריאה: הסטודנטים מתבקשים להדפיס את המאמרים ולהגיע איתם לשיעור (10%).
3. דיון על מאמר: כל סטודנט ינהל דיון על אחד או שניים מן המאמרים לפי רשימה אשר תקבע בראשית הקורס. אין להציג את המאמר – אלה לנהל עליו דיון! (10%)

4. הכנה לקראת הדיון: לקראת כל שיעור ישלח מציג המאמר 2 - 3 שאלות מנחות במייל לכל משתתפי הקורס.
- יש להשיב על שתי שאלות בכתב (פסקה לשאלה) ולהגיע עם הדף התשובה מודפס לכיתה (10%).
4. השיעור הוא internet-free zone (למעט בשעורים שיתמקדו בשימוש בתכנים או כלים ווירטואליים).
5. השתתפות בסדנה המחקרית (יומיים-שלושה)

סדנה מחקרית :

נצא לתרגל תצפית משתתפת באתר נופש וקמפינג. נשהה באילת (או באתר קמפינג פעיל אחר) ונחקור ממדים שונים של חווית הנופש הישראלית.

שעורים, מטלות וקריאה (רשימה טנטטיבית)

"להיות שם" – על עבודת שדה אתנוגרפית
לקראת השיעור נא לענות בכתב על השאלות הבאות: במה שונה עבודת שדה אתנוגרפית
משיטות מחקר כמותיות ואיכותיות אחרות? מדוע את מעוניינת לבצע מחקר אתנוגרפי? מה
היית רוצה לדעת על מחקר אתנוגרפי?

כניסה לשדה:

קריאה:

Magolda, P.M., 2000. Accessing, waiting, plunging in, wondering, and writing:
Retrospective sense-making of fieldwork. *Field Methods*, 12(3), pp.209-234.

מציג:

מטלה ראשונה

בחרו אתר מחקר: זירת מחקר התזה שלכם או כל זירה אחרת (בית קפה, דירת השכנים,
אירוע וכו'). פנו אל הגורמים הרלוונטיים לדעתכם בבקשה לאשר לכם לבצע תצפית
משתתפת. בקרו באתר ובצעו תצפית בת שעה לפחות. כתבו דו"ח בן 300 - 400 מילים
המתאר את תהליך קבלת האישור ואת תהליך הכניסה לשדה. עמדו על הקשיים, הדילמות
והשאלות שהתעוררו במהלך ביצוע המטלה.
יש להגיש את ההצעה במייל עד מועד תחילת השיעור ולהגיע עם עותק מודפס לשיעור.

שפה ודיבור בשדה - מרצה אורחת אורית הירש

Borchgrevink, A., 2003. Silencing language: Of anthropologists and
interpreters. *Ethnography*, 4(1), pp.95-121.

מציג:

שאלת מחקר - מרצה אורח ליאור בר

Bernard, H. Russell. 2006. Research Methods in Anthropology, 4th edition.
Lanham, MD: AltaMira.
Chapter 3. Preparing for Research.

מציגה:

מטלה שניה

נסחו שאלת מחקר ראשונית לקראת התצפית המשתתפת בכנרת. נא להביא את השאלות לשיעור כדי שנוכל לדון בהן.

ראיונות

Forsey, M. G. (2010). Ethnography as participant listening. Ethnography, 11(4), 558-572

מציגה:

Bernard, H. Russell. (2006). Research Methods in Anthropology, 4th edition.
Lanham, MD: AltaMira. Ch. 9 Interviewing: Unstructured and Semi-structured.
Pp. 210-227.

מטלה שלישית

נסחו מחדש (?) שאלת מחקר לקראת הסדנה המחקרית. הכינו שאלות לראיון חצי פתוח בן כשעה. יש להעביר אלי את המטלה במייל עד XXXXX – כדי שאוכל להציג את השאלות בכיתה. במהלך השיעור נדון בשאלות ונשפר אותן לקראת ביצוע הריאיון.

סדנה מחקרית

ראיונות (המשך)

Chen, S.H., 2011. Power relations between the researcher and the researched: An analysis of native and nonnative ethnographic interviews. Field Methods, 23(2), pp.119-135.

מציג:

מטלה רביעית

כתבו דו"ח בן 500 – 600 מילים המבוסס על התצפית המשתתפת שבצעתם במהלך הסדנה המחקרית. בדו"ח עליכם להציג את שאלת המחקר, לציין באילו שיטות השתמשתם כדי לאסוף חומר על שאלת המחקר, ולהציג ממצאים ראשוניים. עליכם לפרט מה היו החסרונות והיתרונות של כל שיטה בה עשיתם שימוש. יש לשלוח את הדו"ח במייל אלי לפני השיעור ולהגיע אתו מודפס לכיתה.

סדנת סלולרי - עזרי עמרם

Plowman, L. and Stevenson, O., 2012. Using mobile phone diaries to explore children's everyday lives. Childhood, 19(4), pp.539-553.

מציג:

ילידים, אינפורמנטים וחברים מרצה אורח: מרים לוקינג

Beatty, A. 2005. Emotions in the field: What are we talking about? Journal of the Royal Anthropological Institute, 11: 17-37.

מציגה:

אתנוגרפיה מרובת אתרים

1. Marcus, G.E., 1995. Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography. Annual review of anthropology, 24(1), pp.95-117.

2. Hage, G., 2005. A not so multi-sited ethnography of a not so imagined community. *Anthropological theory*, 5, 4:463-475.

מציג:

הצגת הראיונות וניתוחם בכיתה

מטלה חמישית :

ביצוע הראיון לפי השאלות שניסחנו בכיתה וצילומם בווידאו

הגוף בשדה - מרצה אורחת

Jones, R., 1999. Husbands and lovers: gender construction and the ethnography of sex research. In Markowitz, F. and Ashkenazi, M. (eds.) *Sex, Sexuality and the Anthropologist*. Chicago: University of Illinois Press. Pp.25-42.

מציג:

צילום סטילס ומסיבת סיום

Luvaas, B., 2017. Ethnography and Street Photography. *Anthropology News*, 58, 2:325-332. <file:///C:/Users/User/Downloads/Luvaas-2017-Anthropology News.pdf>

מטלה שישית

מצגת של 5 תמונות סטילס מוערות. בדומה למטלה הקודמת (הצגת ראיונות מצולמים לדיון בכיתה) – אתם מתבקשים לבחור 5 תמונות מתוך המחקר שלכם: תזה/ סדנת קמפינג/מחקר אחר ולהציג אותן בכיתה כאשר לכל תמונה מצורפת פסקת הסבר על הבחירה בתמונה והמשמעות שלה. התייחסות בפסקה לטקסטים אקדמיים שנלמדו בקורס או אחרים תחזק מאוד את המרכיב האנליטי של המטלה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 236 }

לאחר כל מצגת יתקיים דיון קצר.

רב תרבותיות ואסימילציה: היסטוריה, תיאוריה, ושיח

ד"ר יפעת גוטמן

סמסטר א', ימי שלישי, 14-16

ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי שלישי 12-14 בתיאום מראש

הדרישה לאסימילציה והיטמעות של מהגרים ולא-תושבים בתרבות הרוב במדינה שבה הם מתגוררים ומאבקים לשימור תרבויות מיעוט הם תופעות בולטות בחקר ההגירה ויחסים בין תרבויות. מבחינה היסטורית, רעיון שימור השוני התרבותי – או גישת הרב-תרבותיות – שהיווה בסיס למדיניות של קליטת מהגרים, ניהול תרבות וחינוך במדינות שונות בשנות התשעים התחלף ברעיונות אסימילציוניים בשני העשורים האחרונים. הקורס סוקר את שתי התופעות, אסימילציה ורב תרבותיות, והיחסים ביניהן. הקורס מתמקד בפרויקט הרב-תרבותיות - כגישה תיאורטית וכמדיניות - שפרח בשנות ה-80 ובעיקר ה-90 במדינות הגירה במערב אירופה ובצפון אמריקה, ומנתח אותו מתוך השוואה לדרישות האסימילציה שקדמו לו בתחילת המאה העשרים ואלה שהחליפו אותו בשנות האלפיים. הרעיונות התיאורטיים-פילוסופיים והנורמטיביים של רב-תרבותיות ימוקמו בהקשר תיאורטי והיסטורי רחב וייבחנו באמצעות מקרי מבחן שישפכו אור על כמה מהמאבקים והדיונים המרכזיים בימינו, העוסקים בזהות ושייכות, זיכרון, אתניות וגזע, שיח בינדתי, מחאה, שפה, תרבות פופולארית, גלובליזציה ועוד.

דרישות:

3 תגובות לקריאה – 20%

הצגת מאמר בכיתה – 20%

עבודה מסכמת – 60%

מהלך הקורס:

1 – הקדמה

2. מבוא - רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה (2-3 שבועות)

Gans, Herbert J 1997. "Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention. "International Migration Review 31(4), 875–892

Hartmann, Douglas and Joseph Gerteis. 2005. "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms" Sociological Theory, 23 (2), pp. 218-240

Rogers Brubaker. 2001. "The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States" *Ethnic and Racial Studies* 24(4), pp. 531-548.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/9>

ולצר, מ. 2003 'אילו זכויות מגיעות לקהילות תרבותיות. ?בתוך: א' נחתומי (עורך)
רב-תרבותיות במבחן הישראלי, 63-53, ירושלים.

טיילור, צ. 2003 'הפוליטיקה של ההכרה. "בתוך: א' נחתומי (עורך)
רב-תרבותיות במבחן הישראלי, 52-21, ירושלים.

3. רב תרבותיות בישראל - מלחמת תרבויות לעומת רב תרבותיות:

קימרלינג, ברוך. 1998. הישראלים החדשים, ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות. אלפיים, 16 עמודים 308-264

יונה, יוסי ויהודה שנהב. 2005. רב-תרבותיות מהי? על הפוליטיקה של השונות בישראל. תל אביב: בבל, מתוך פרק 2 – עמודים 52-87 או 52-74

4. רב תרבותיות בישראל, מקרי מבחן:

Uri Ben Eliezer. 2008. "Multicultural society and everyday cultural racism: second generation of Ethiopian Jews in Israel's 'crisis of modernization'" Ethnic and Racial Studies 31 (5).

Amit Kama. 2011 "Parading Pridefully into the Mainstream: Gay & Lesbian Immersion in the Civil Core". In Gug Ben-Porat and Bryan Turner Eds. The Contradictions of Israeli Citizenship: Land, Religion and State Routledge, pp.180-202.

Ariela Popper-Giveon and Naomi Weiner-Levy. 2014. "Returning to Ourselves: Palestinian Complementary Healers in Israel" Qualitative Health Research 24, pp. 33-45

5. המשך מקרי מבחן:

אורי רם ודני פילק. "עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית (עד כה): ניתוח סוציו-פוליטי". אתר תאוריה וביקורת.

<http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/pdf/FilkRamMaabada.pdf>

Ram, Uri. 2005. "Jerusalem, Tel Aviv and the Bifurcation of Israel." *Int J Polit Cult Soc* 19, pp. 21–33

6. רב תרבותיות בישראל לנוכח הגלובליזציה

Illouz, Eva & Nicholas John. 2003. "Global Habitus, Local Stratification, and Symbolic Struggles Over Identity". *The American Behavioral Scientist* 47(2), pp. 201-229.

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakersdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

7. קץ ההיסטוריה ומלחמת הציוויליזציות

Fukuyama, Francis. 1989 "The End of History" *The National Interest*
<http://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Huntington, Samuel. 1993. "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs*
<http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

or

Barber, Benjamin R. 1992. "Jihad vs. MacWorld" *The Atlantic*
<http://www.theatlantic.com/doc/199203/barber>

קריאה מומלצת:

אורי רם, הגלובליזציה של ישראל: מק'דונלד בתל אביב, ג'האד בירושלים. תל אביב: רסלינג

8. ריבוי מודרנות

Casanova, José. 2011. "Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities" *Current Sociology* 59(2), pp. 252–267

Eisenstadt, S. N. 2000, "Multiple Modernities" *Daedalus*, 129 (1)

http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

9. זהות ושייכות אתנית-לאומית מול אזרחות (שבועיים)

Rothberg, Michael and Yasemin Yildiz. 2011. "Memory Citizenship: Migrant Archives of Holocaust Remembrance in Contemporary Germany" *Parallax*, 17 (4), pp. 32–48

Hammack, Phillip L. 2010. "Narrating hyphenated selves: Intergroup contact and configurations of identity among young Palestinian citizens of Israel." *International Journal of Intercultural Relations* 34 (4), pp. 368-385.

Schwarz, Ori. 2013. "Arab sounds in a contested space: life quality, cultural hierarchies and national silencing" *Ethnic and Racial Studies* 37 (11), pp. 2034-2054

Simchai, Dalit. 2014. "Ethno-national Identity and the New Age World View in Israel"

Israel Studies Review 29 (2), pp. 17-38

Rogers Brubaker. 1995. "National Minorities, Nationalizing States, and External National Homelands in the New Europe" *Daedalus* 124 (2), pp. 107-132.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/16>

10. תרגום ושיח בין דתי

Brink-Danan, Marcy. 2003. "Atheists do it better: Agonism in secularist public culture"

Doerr, Nicole. 2012. "Translating Democracy: How activists in the European Social Forum practice multilingual deliberation" *European Political Science Review*, 4 (03), November 2012, 361-384

11. תרגום ושפה (שבועיים)

Yasemin Yildiz. 2011. "Introduction: Beyond the Mother Tongue?: *Multilingual Practices and the Monolingual Paradigm*" *Beyond the Mother Tongue: The Postmonolingual Condition* Fordham University Press, pp.1-29

Kachru, Braj B. 1998. "English as an Asian Language" *Links & Letters* 5, pp. 89-108

Brisset, Annie 2010. "Cultural Perspectives on Translation." *International Social Science Journal* 61 (199), pp. 69-81

Dafna Kariv et al. 2009. "Transnational networking and business performance: Ethnic entrepreneurs in Canada" *Entrepreneurship & Regional Development* 21 (3), pp. 239-264

תאוריות חברתיות ותרבותיות א': קהילה, (דה)אבולוציה

ושונות

Social and Cultural Theories I:
Community, (D)evolution and Difference

Fall Semester 2018 – Tuesdays 10-12:00

ימי שלישי 10-12:00

סמסטר א' תשע"ט,

Prof. Fran Markowitz

fran@bgu.ac.il

פרופ' פרן מרקוביץ

Fall Semester 2018 – Tuesdays 10-12:00

ימי שלישי 10-12:00

סמסטר א' תשע"ט,

הקורס מציע דיון בסוגיות תיאורטיות/אינטלקטואלי במחקר על חברה ותרבות המייצרות בסיס תיאורטי משותף לסטודנטים בתואר שני בכל המגמות במחלקה. החלק הראשון מתמקד במקורות האינטלקטואליים שהשפיעו על המחשבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית המערבית. באופן ספציפי נתמקד בתיאוריות של קהילה, אבולוציה ושונות. (החלק השני מתמקד ביחס לזמן עתיד וניהול העתיד בתיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות. באופן ספציפי נתמקד בסוגיות של זמן, כסף והקשר ביניהם.)

This course offers to all MA students in Sociology and Anthropology a forum for analyzing and debating key theoretical issues and approaches that inform social and cultural research. The course's first part explores foundational works in Western sociological and anthropological thought by concentrating on theories of community, (d)evolution, and difference. (The course's second part focuses on questions of time and money as expressed in Western sociological and anthropological theories, and focuses specifically on how the future is envisioned, planned for and managed.)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 244 }

דרישות הקורס סמסטר א': צפוי שסטודנטים באים לכל שיעור מוכנים להשתתף בדיון של הסמינר. והשתתפות בסמינר (10%). השתתפות $\neq$ נוכחות. משך הסמסטר יש לכתוב ולהגיש 2 תגובות לקריאה של 2-3 עמודים לכל אחת בתוך השיעור. התגובה אמורה להתרכז ב (1) רעיון חדש ו/או נקודה מסקרנת במאמר, (2) איך המאמר קשור לידע קודם בקורס ו/או של קורסים אחרים? ו-3) אילו שאלות נוספות עולות בקשר לקהילה או שוני מהמאמר? ($2 \times 20 = 40\%$)

בסוף הקורס יתקיים מבחן בית שצריכים להגיש שבועיים אחרי השיעור האחרון, עד 12:00 ב- 30 בינואר 2018 (50%).

Course requirements: The course will be conducted as a seminar, meaning that students will come to class having completed the assigned reading(s) and actively participate in the discussion about them. Attendance is mandatory.

A) Participation in seminar discussions is worth 10% of the course grade.

Participation $\neq$ Attendance.

B) Throughout the semester, each student will submit 2 short papers that react to the assigned reading of the day; one during the first half of the semester, and one during the second. These 2-3 page papers will focus on 1) a new idea or provocative point at the core of the reading; 2) how the article relates to or challenges prior knowledge on the subject that you gained from this course or other courses, and 3) what further questions arise from your reading of this article. These reaction papers will serve as the springboard for class discussions. Each is worth 20% or $2 \times 20 = 40\%$ of the course grade.

C) A final take-home essay exam. You will receive 4 questions and will answer 2 in two well-thought essays of 4 pages each ($4 \times 2 = 8$). The exam is due two weeks after the last class, or by 12:00, 31 January 2019 and is worth 50% of the final grade.

קריאה: אתם מוזמנים לקרוא כל מאמר בעברית או בכל שפה שתמצאו!

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 245 }

Course Plan/תכנית הקורס

Introduction: Course contents, goals and expectations. Who are we? Why are we studying Sociology and Anthropology? What do we want to know? How to read for class:

READ: Michel de Certeau, "Reading as Poaching (ציד בלתי חוקי/להסיג גבול)". In The Practice of Everyday Life, Berkeley: University of California Press, 1984.

Theories of Community

Utopias? What is the good community? How are people to be governed and/or self-governed? What is the role of the King or Prince? What is to be the role of the family, and the status of men and women; freemen and slaves?

READINGS from Plato's Republic (388 BCE)/הרפובליקה של אפלטון and Thomas More's Utopia (1516).

History-world.org/Utopia_T.pdf.: pp. 56-66; 84-90; 125-135; 170-183.

Human Nature and the Need for Community: Human appetites and self-interest vs. the general will.

READINGS from Hobbes's Leviathan (1651), and J. J. Rousseau's The Social Contract (1762).

Impacts of urbanity/modernity/class:

Raymond Williams traces the etymology of "community" in KEYWORDS (1976) and concludes, "unlike other terms of social organization (state, nation, society, etc.) it seems never to be used unfavorably". Why?

READINGS: Ferdinand Toennies on Gemeinschaft and Gesellschaft (קהילה וחברה) (1887) and Emile Durkheim's solidarities—excerpts from The Division of Labor in Society (1893/1933)—are already familiar. Look over that material to refresh your memory. And let us apply these "oldies but goodies" to Diane

O'Rourke's (2006) "A Failure of Imagination: The Decline of Community in a Greek Village", The Journal of the Society for the Anthropology of Europe 6(2):1-12.

Community = Nation? Nation = Community?

For background reading about THE NATION in the late 19th and early 20th centuries:

"Qu'est-ce qu'une nation/What is a Nation?" Ernest Renan (1892)

<http://www.humanityinaction.org/files/569-E.Renan-WhatisaNation.pdf>

Defining "the nation" was critical for V. I. Lenin and his protégé, Joseph Stalin as they forged the future socialist state: "The Nation" in Marxism and the National Question (1913)

<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1913/03a.htm#s1>

READ the Introduction to Benedict Anderson's Imagined Communities (1983/1991), which is one of the most cited academic texts. What does Anderson mean as regards the nation as community? Let us then explore and discuss Gerald Creed's (2004) "Constituted through Conflict: Images of Community (and Nation) in Bulgarian Rural Ritual," American Anthropologist 105(1):56-70.

High-Modern Community/Communities

Zygmunt Bauman's idea of Community: Seeking safety in an insecure world (2001). READ: An Overture (1-6) and Afterword (144-150)—think about what might come in-between. And pages 51-53 from Setha Low 's (2001) "The Edge and the Center: Gated Communities and the Discourse of Urban Fear", American Anthropologist 103(1)—why is she equating neighborhood (שכונה) with gated community?

Theories of (D)Evolution and Difference

Genesis: Creation and the Fall, and the tower of Babel: "An etiology of both faces, the unified and the divided" (Herzfeld 1987:30). READ: Genesis 3 & 11/ ועל מגדל בבל and Herzfeld 1987, Anthropology Through the Looking Glass, pp. 30-40.

Michel Rolphe Trouillot's "Anthropology and the Savage Slot" (1991/2003)

[http://iidypca.homestead.com/FundamentosAntropologia/Trouillot -
The Savage Slot.pdf](http://iidypca.homestead.com/FundamentosAntropologia/Trouillot-_The_Savage_Slot.pdf) Read pp. 14-24; or the entire article!

Darwin's Theory of Evolution, Natural Selection and Social Darwinism

LOOK OVER: Charles Darwin (1871/1981) The Descent of Man and Selection in Relation to Sex, Part I, Chapter I, The Evidence of the Descent of Man from some Lower Form (esp. pp. 9-14 and 31-33), and Chapter VII, On the Races of Man (214-235).

<https://teoriaevolutiva.files.wordpress.com/2014/02/darwin-c-the-descent-of-man-and-selection-in-relation-to-sex.pdf>, and

And READ pp. 160-161 and 168-172 in: Offer, John. 2013. From 'natural selection' to 'survival of the fittest': On the significance of Spencer's refashioning of Darwin in the 1860s. Journal of Classical Sociology 14(2):156-177.

Categories and their Consequences: Race and "Othering" in Law and Culture

READ: F. Douglass 1881, The Color Line

<https://ia601702.us.archive.org/13/items/jstor-25100970/25100970.pdf>

Categories and their Consequences, continued

Selections from E. Said 1978, Orientalism; and S. Kaplan 2002, Black and White, Blue and White and Beyond the Pale: Ethiopian Jews and the Discourse of Colour in Israel, Jewish Culture and History 5(1):51-68.

Encounters in EU Europe: Cultural fundamentalism (and its difference from racism, if any) vs. Multiculturalism

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ט (2018-19)
תואר שני

{ 249 }

READ: Stolcke, V. 1995. Talking Culture: New Boundaries, New Rhetorics of Exclusion in Europe. *Current Anthropology*, 36(1), 1-24.

Concluding discussion – Can humankind go beyond (or transcend) Community and Difference; Inclusion and Exclusion; Ascent and Descent; Unity and Diversity?

READ: "The Trans of Beyond" in Rogers Brubaker's (2016) *Trans: Gender and Race in an Age of Unsettled Identities*.

Distribution of final exam questions. Due in HARD COPY only, 2 weeks from today, or by 31 January 2019.

סמסטר ב' – אביב

הסוציולוגיה פוגשת את הפילוסופיה: קאנט עד הברמאס

Sociology Meets Philosophy: Kant to Habermas

פרופ. אורי רם,

יום ג' שעות 2-4

סילבוס מקוצר:

השעור יעסוק במפגש הרעיוני ההיסטורי בין הסוציולוגיה לפילוסופיה ובעיקרי הרעיונות של ההוגים החברתיים החל מתקופת הנאורות ועד התקופה הנוכחית, -- במסורת הגרמנית וסביבה. הסוגיות המרכזיות שנעסוק בהן הן היחס בין אובייקט וסובייקט, דיכוי ושחרור, אותנטיות וניכור, מודרניות והדיאלקטיקה של הנאורות. ההוגים העיקריים שיידונו הם אפלטון ואריסטו (כנקודת מוצא להגות המערבית), קאנט, היגל, מרקס, ניטשה, ובר, לוקאץ', היידגר, בנימין, פרויד, הורקהיימר, אדורנו, מרקוזה, ארנדט, הברמאס והונט. הלימוד ייעשה באמצעות קריאה ודיון בטקסטים מרכזיים.

חובת נוכחות. ציון: נוכחות + הצגות בכיתה 25% + עבודה מסכמת בסוף השנה 75%.

כלכלה פוליטית ביקורתית

פרופסור לב גרינברג

זהו קורס מתקדם אודות גישות ביקורתיות בכלכלה פוליטית. מחקרי כלכלה פוליטית ביקורתית מניחים כי בשוק אין תחרות חופשית אלא יחסי כוח ושליטה, ומטרת המחקר היא לחשוף את יחסי הכוח והמנגנונים באמצעותם נמנעת התחרות החופשית בשוק. הכלכלה הפוליטית הביקורתית משלבת בין התובנות של קארל מארקס אודות הקפיטליזם, הכלכלה העולמית ויחסי הון-עבודה, לבין התובנות של מקס וובר הודות ארגונים כוח והמדינה. הקורס ידון במושגים מרכזיים כמו המדינה, ארגוני עובדים, קורפורטיזם, מבנה שוק העבודה וגלובליזציה. הקורס בנוי משלושה חלקים: חלק ראשון 3 הרצאות פתיחה על נושאי יסוד של הכלכלה הפוליטית, חלק שני דיון מעמיק בספרים שיוצגו על ידי התלמידים, וחלק שלישי לקראת סוף הסמסטר נקדיש מספר פגישות לדיון במחקרי כלכלה פוליטית ביקורתית בישראל. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה, נדרשת נוכחות והשתתפות בכיתה. יש בו שתי מטלות: כתיבת סיכום של ספר ושליחתו לכל הכיתה שלושה ימים מראש והצגת הספר בכיתה (30% מהציון), וכתיבת עבודת רפרט בת 15 עמודים בסוף הסמסטר (50%). בנוסף 20% מהציון יתבסס על נוכחות בכיתה והשתתפות אקטיבית בדיונים. הספרים שניתן להציג בכיתה על ידי התלמידים מסומנים ב-*, התלמידים מחויבים לקרוא לקראת השיעור את סיכום הספר ואת העמודים או הפרקים של הספר המופיעים ברשימה, ומצופים להשתתף בדיון.

תכנון הקורס: רשימת נושאים וביבליוגרפיה

קריאת רשות מומלצת:

גרינברג, ל. (1997) יסודות בכלכלה פוליטית, האוניברסיטה המשודרת, משרד הביטחון.

הרצאות מבוא לנושא

שיעור ראשון: קפיטליזם ומערכת עולמית

Marx, K. (1977). Karl Marx, Selected Writings, (2nd Edition) ed. by McLellan, Oxford University Press: Oxford. Chapters. 8 (Economic and Philosophical manuscripts), 19 (wage labor and Capital), 30 (preface to a critique of political economy).

Dos Santos, T. "The Structure of Dependence" in Development and Under-Development ed. By Seligson and Passé-Smith. Ch 22

שיעור שני: שחקנים בכלכלה הפוליטית וגישה היסטורית

Maier, C. "Preconditions for Corporatism" in Order and Conflict in Contemporary Capitalism, J.Goldthorpe (ed.). Oxford: Clarendon Press.

Skocpol, T. 1980. "Political Response to Capitalist Crisis: Neo-Marxist Theories of the State and the Case of the New Deal", Politics and Society, 10:2.

שיעור שלישי: מגישת הפיתוח ועד ליישום כלכלה נאו-ליברלית

Kiely R. "The Crisis of Global Development"

John Williamson, In Search of a Manual for Technopols 11-28, in The Political Economy of Policy Reform, ed. By Williamson J.

הצגת ספרים על ידי התלמידים

1. כלכלה עולמית

* 1. Cardoso, F.H. Faletto, E. (1979) Dependency and Development in Latin America, Berkeley: University Press of California.

* 2. Wallerstein, I. (2004) World System Analysis, Durham and London: Duke University Press.

3. המדינה, שוק עבודה וארגוני עובדים

* 3. Hall, P. (1986) Governing the Economy, The Politics of State Intervention in Britain and France.

* 4. Crouch C. (1993) Industrial Relations and European State Traditions, Oxford: Oxford University Press.

4. עליית הכלכלה הניאו-ליברלית

*5. שטיגליץ יוסף (2005) אי נחת בגלובליזציה

*6. Amin, S. (1997) Capitalism in the Age of Globalization: The Management of Contemporary Society, London: Zed Books.

* 7. Fourcade, M. (2009) Economists and Society, Princeton University Press.

* 8. Harvey, David (2007) A Brief History of Neoliberalism, Oxford: Oxford University Press

* 9. Stiglitz, J. (2012) The Price of Inequality, W. W. Norton.

*10. Standing, G. (2012) The Precariat, the New Dangerous Class, Bloomsbury, USA

הכלכלה הפוליטית הישראלית

* 11. Grinberg, L.L. (1991) Split Corporatism in Israel, Albany: SUNY Press.

* 12 Shalev, M. (1992) Labor and the Political Economy in Israel, Oxford: Oxford University Press.

*13. אורי רם, (2005) הגלובליזציה של ישראל, מק'וולרד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים.

*14. גרינברג, ל. 1993, ההסתדרות מעל הכל ירושלים: הוצאת נבו.

* 15. ממון, ד. וז. רוזנהק, 2009, בנק ישראל: כלכלה פוליטית בעידן נאו-ליברלי. ירושלים: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

סגנונות אתנוגרפיים

Ethnographic Genres

ימי ג' 16:00-18:00 סמסטר ב'

Prof. Fran Markowitz, x2060

פרופ' פרן מרקוביץ, 647-2060

Office Hours: Thursdays 1-2 pm

שעות קבלה, ימי ה' 13:00-14:00

Course Description: **Ethnographic Genres** is a seminar in which students read, analyze and discuss the written products of ethnographic research coupled with anthropological theorizing. If the Field Methods course instructs students how to "do" ethnography, and the Theories course teaches how to conceive of ethnography within the broader context of society and culture, then **Ethnographic Genres** focuses on how cultures are envisioned and written, transmitted, and read as anthropological knowledge. Over the semester, we will be reading a broad range of ethnographies to look at the variety of approaches used by anthropologists to present the findings of their research. As we discuss these ethnographies, we will consider how theory, method, science, art, the ethnographer's personality and career goals, and the politically-charged atmosphere of both the researched and the researchers come together to form the written product that supposedly represents the people studied. We will pay special attention to the post-1980s proliferation of experiential and experimental genres that perhaps challenge earlier modes of ethnographic writing. Are late 20th and early 21st century ethnographies "partial fictions," "engaged witnessing", empirically based

depictions, or something else? Have the personal, the poetic and political conjoined in new forms of ethnographies? How will you write your own?

Course Requirements:

Students are expected to come to class **having read the materials** assigned for that day, and they will be expected to participate in the discussions. There is a lot of reading assigned in the course, and it's all in English.

Semester-Long Assignments: Throughout the course of the semester, each student shall submit 3 printed **2-page critical summaries** of the material under consideration=**3 in total**. These summaries will serve as the catalyst for the class discussion. Students' participation in discussion and this brief written work will constitute 50% of the final grade.

Final Paper:

Option A: Students who have already conducted ample fieldwork may choose to write an article-length ethnographic paper according to the genre—or combination of genres—of any of the material we will have read. Please describe what genre/which author's work you are choosing, and why in the preface to your ethnography.

Option B: RE-WRITE all or a portion of any ethnography we have read this semester in another ethnographic genre—which you must describe in the preface to the re-write. The purpose here is to understand, through doing, that style matters in the representation of (others') lifeways.

It is expected that students will consult with the instructor as they select and write their final projects (50% of the final grade).

Course Plan

Week

Introductions:

What is an ethnography? What does it do? What does it represent? What are your favorite ethnographies? Tracing a genealogy of ethnographic genres, and going beyond Marcus & Cushman and Geertz:

Read Karla Poewe. 1996. Writing Culture and Writing Fieldwork: The Proliferation of Experimental and Experiential Ethnographies. *Ethnos* 61 (3-4):177-206.

Background reading: George Marcus and Dick Cushman. 1982.

"Ethnographies as Texts." *Ann. Rev. Anthro* 11:25-69.

James Clifford. 1986. "Introduction: Partial Truths." In *Writing Culture*, James Clifford and George E. Marcus, eds.

Clifford Geertz. 1988. "Being There: Anthropology and the Scene of Writing." In *Works and Lives* by Clifford Geertz.

Experimental genres and experiential fieldwork: depicting the anthropologist as a positioned actor, the Other as specific persons, and the global power dynamics that undergird, enable and perhaps thwart the ethnographic project.

READ: Steven L. Rubenstein. 2004 Fieldwork and the Erotic Economy on the Colonial Frontier. *Signs* 29(4):1041-1071.

Problem-Oriented Ethnographies

Problematizing the Primitive; Confronting Colonialism

READ: Michael Taussig (1986) Shamanism, Colonialism and the Wildman

Author's note, Ch. 1, [Ch 4 (83-92); Ch 6 (127-135), Chs 7 & 8, Ch 11, Ch 24]

Parallel reading: Michel-Rolph Trouillot. 1991/2003. Anthropology and the Savage Slot.

Interrogating motherhood--To what extent is it socially constituted? What are the effects of political economies on morality, affection and nurturance? (How might earlier ethnographers have written on [M]Other Love in Brazil?

Compare with Nisa below)

READ: Nancy Scheper-Hughes (1992) "Prologue: Sugar House," and "[M]Other Love" in Death Without Weeping.

Life History as Ethnography: Knowing Culture Through the Person, Knowing the Person Through Culture

Marjorie Shostak, Nisa: The Life and Words of a !Kung Woman (1981)—Intro, and Epilogue, and choose one additional chapter that interests you.

Vincent Crapanzano (1980), Tuhami:—look over whole book, esp. parts I & II

The Predominance of the Author, or Whose Story is this Anyway, and why does it matter?

Jean Briggs: "Kapluna Daughter" from Never in Anger (pp. 225-307, or article from Spradley and McCurdy volume)

Auto-ethnography? Smadar Lavie 2011. Staying Put: Crossing the Israel-Palestine Border with Gloria Anzaldua, Anthropology and Humanism 35(1):101-121.

When ethnographers get caught in their own studies

Paul Stoller and C. Olkes. 1989. In Sorcery's Shadow—ix-xiii; 3-17, 21-41, 56-65, 109-113; 117-125, 143-149; 158-174; 179-186; 199-207, 213-232.

Susan Harding. 1987. "Convicted by the Holy Spirit: The Rhetoric of Fundamental Baptist Conversion." American Ethnologist 14:167-282.

Multiple Voices? Multiple Authors?

John L. Jackson, Jr. 2005. Real Black, excerpts from Chapter 1, "Real Fictions".

Kristen Ghodsee. 2011. "Kaloyan and Hristo, 1998" in Lost in Transition: Ethnographies of Everyday Life After Communism.

Conclusions, Course Summary

Let's return to Rubenstein and ask, once again:

What is (an) ethnography? What have we learned? What shall we write?

And how?

For further reference:

Behar, Ruth. 1996. The Vulnerable Observer. Anthropology that Breaks your Heart. Boston: Beacon.

Behar, Ruth. 2002. Translated Woman: Crossing the Border with Esperanza's Story. Boston: Beacon.

Biehl, Joao. 2005/2013. Vita: Life in a Zone of Social Abandonment. University of California Press.

Bourgois, Philippe. 1995/2001. In Search of Respect: Selling Crack in El Barrio. Cambridge University Press.

Bourgois, Philippe and Jeffrey Schonberg. 2009. Righteous Dopefiend. University of California Press.

- Clifford, James and George Marcus (eds). 1986. Writing Culture. University of California Press.
- Halilovich, Hariz. 2013. Places of Pain. Berghahn Books.
- Herzfeld, Michael. 2009. Evicted From Eternity: The Restructuring of Modern Rome. University of Chicago Press.
- Markowitz, Fran. 2011. Tense and Tension in Long-term Fieldwork. *Anthropology and Humanism* 35(1):66-77.
- Monterescu, Daniel. 2016. *Jaffa: Shared and Shattered*. Indiana University Press.
- Narayan, Kirin. 2012. *Alive in the Wiring: Crafting Ethnography in the Company of Chekhov*. University of Chicago Press.
- Tsing, Anna L. 2015. *The Mushroom at the End of the World*. Princeton University Press.
- Wulff, Helena, ed. 2016. *The Anthropologist as Writer: Genres and Contexts in the Twenty-First Century*. New York: Berghahn.
- Zivković, Marko. 2011. *Serbian Dreambook: National Imaginary in the Time of Milošević*. Indiana University Press.